

88649

165

ΛΕΣΒΟΣ Η ΜΥΤΙΑΗΝΗ

ΗΤΟΙ

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ
ΠΑΣΩΝ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ, ΚΩΜΟΠΟΛΕΩΝ
ΚΑΙ ΧΩΡΙΩΝ.

ΥΠΟ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΡΧΟΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

Ἀδελφ. τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας

Ἀριθ. $\frac{2}{162}$ (23 Σεπτεμβρίου 310 καὶ 17 Μαΐου 310)

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΥΤΙΑΗΝΗΣ

ΕΝ ΜΥΤΙΑΗΝΗ:

ΤΥΠΟΙΣ Μ. ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ

1894.

1015 ΑΡΧ
Ανείχ.

Πᾶν ἀντίτυπον μὴ φέρον τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγγρα-
φέως καταδιώκεται κατὰ τὸν νόμον.

Ἰωάννης Καραγιάννης

Η ΝΗΣΟΣ ΛΕΣΒΟΣ Η ΜΥΤΙΛΗΝΗ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Περὶ θέσεως, ἐκτάσεως, ἐδάφους, κλίματος, προϊόντων, πληθυσμοῦ, Κυβερνήσεως, θρησκείας, ἱματισμοῦ, ὀρέων, ποταμῶν, κόλπων, Ἀκρωτηρίων κ.τ.λ.

Ἡ Λέσβος ἢ Μυτιλήνη κεῖται εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, πρὸς βορρᾶν τῆς Χίου καὶ Σμύρνης, πλησίον τῆς Ἀνατολῆς, ἀπὸ τῆς ὁποίας πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων ἀπεχωρίσθη.

Ἐχει δὲ βορειοδυτικῶς τὴν νῆσον Τένεδον καὶ Ἀκρωτηριον Βαμβᾶν, πρὸς βορρᾶν τὴν Ἄσσαν, τὸ ὄρος Κάζταγλι καὶ τὸν Ἀδραμυττινὸν κόλπον· πρὸς ἀνατολὰς τὰ Μοσχονήσια, τὰς Κυθωνίας, τὸ Ἀγριασμαῖον, τὴν Μακαρονίαν, τὸ Καμπα-κούμ καὶ ἀνατολικομεσημβρινῶς τὸ Δικελί, τὸ Ἀτζανόζ καὶ τὸ Τσανταρλί.

Περιβρέχεται πρὸς ἄρκτον καὶ ἀνατολὰς ὑπὸ ζώνης θαλασσίας οὐχὶ πολὺ πλατείας· δύναται δὲ εὐκόλως ἐν παντὶ καιρῷ νὰ συγκοινωνῇ πρὸς τὴν ἀπέναντι Ἀσιατικὴν παραλίαν.

Περιφέρειαν ἔχει 1100 περίπου σταδίων ἢ 258 χιλιομέτρων ἢ 45 ὥρων γύρον ἐκτὸς τῶν κατακολ-

πισμῶν. Ἀπέχει δὲ τῆς ἄντικρυ στερεᾶς 8 - 12 μίλια.

Τὸ ἔδαφος τῆς Λέσβου εἶναι ὄρεινόν καὶ πετρωδές, συνιστάμενον ἐκ κιμωλίας, πέφρας καὶ χαλίκων ἀπηνθρακωμένων· φαίνεται ὅτι πολλαχοῦ ἐσχηματίσθη ἀπὸ ἠφαιστειοῦς ἐκρήξεις καὶ ὅτι ἡ νῆσος ἀπεχωρίσθη ἐκ σεισμῶν ἀπὸ τῆς ἄντικρυ ἀνατολῆς. Βεβαιούσιν δέ, ὅτι ὑπὸ τῆς νήσου ὑπάρχει ἠφαιστειὸν ἡρεμοῦν

Σεισμοὶ ἐγέναν ἐν τῇ νήσῳ πολλοί· ὡς Π. Χ. τὸ 231 τὸ 167 καὶ ἄλλοι. Μ. Χ. δὲ τὸ 1554, 1755, 1867 καὶ τὸ 1889.

Τὸ κλίμα ἀπανταχοῦ τῆς Λέσβου εἶναι ὑγιεστάτον ζωογόνον καὶ εὐκραές· ὁ χειμῶν εἶναι μέτριος σπανίως δὲ παγετώδης.

Χειμῶν καὶ ψύχος δριμύ βλάβας τὰ ἐλαιόδενδρα ἐγένεν Μ. Χ. τὸ 1709 1789 1819 καὶ τὸ 1850 Ἰανουαρίου 11 - 12 ἕνεκα τούτου ἐξηράνθησαν σχεδὸν ὅλα τῆς νήσου τὰ ἐλαιόδενδρα· ὁμοίως δριμύς χειμῶν συνέβη τὸ 1869 1874 1880 λήξας περὶ τὰ μέσα Μαρτίου καὶ ἐβλάψεν ἐν μέρει ἐλαιόδενδρα τινὰ καὶ πλείστα ὀπωροφόρα δένδρα· τὸ δὲ 1889 ἕως τὸ 1890 ψύχος ἄνευ βροχῶν· διό, καὶ τὰ περισσότερα χωρία ἐστερήθησαν καὶ αὐτοῦ τοῦ ποσίου ὕδατος καὶ ἡ γῆ χόρτων· ὡς καὶ τὰ ἐλαιόδενδρα ὑπέφεραν οὐκ ὀλίγον· τέλος περὶ τὰ τέλη τοῦ ἔτους 1890 ἀδιάκοποι βροχαὶ μετὰ χιόνων μέχρι τέλους Φεβρουαρίου 1891, ἔφεραν χιμῶν εἰς τὰ μεσημβρινὰ χωρία... ὅλα δὲ ταῦτα ἐστέρησαν τὴν νῆσον ἐκ τοῦ μόνου προϊόντος αὐτῆς ἐλαίου· τὸ δὲ 1892 περὶ τὰ τέλη Δεκεμβρίου βροχαὶ καὶ χιόνες· τὴν δὲ 11 Ἰανουαρίου 1893 πολλαὶ χιόνες συνεχεῖς ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας κατεσκεπάσαν

ὅλην τὴν νῆσον διαρκέσασα· ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας· κατὰ συνέπειαν τούτων ἐπικολούθησαν παγετοὶ μὲ ψύχος δριμύ ἀπερίγραφτον μέχρι τέλους Μαρτίου.

Αἱ πόλεις, κωμοπόλεις καὶ τὰ χωρία τῆς νήσου εἶναι ἕως ἑκατὸν (100) τὰ ἑξῆς.

1. Μεσημβριαντικῶς τῆς Λέσβου εἶναι·

Μυτιλήνη (καὶ τὰ πρὸς μεσημβρίαν αὐτῆς καὶ ἐγγὺς προάστεια· ἡ Χρυσόμαλλη, Κουμκό, Σουράδα, Ἀκλειδίου, Βαρεῖα καὶ Ἀκρωτήρι) κάτω Χάλικας, ἄνω Χάλικας, Ἀληφαντά, Καγιάνι, Πληγῶνι, ἀγία Μαρίνα, Λουτρά, Πυργί, Κέδρος.

2. Βορειοδυτικῶς τῆς Μυτιλήνης εἶναι·

Μόρια, Ἀφάλων, Παναγιούδα, Καλαμιάρης, Πάμφυλα, Πύργοι θερμῆς (Συβιανά, ἄνω, μέσοι καὶ κάτω)· Θερμὴ, Μηστιγνά, Μπαλτσίκι, Κώμη καὶ Πηγῆ.

3. Πρὸς Μεσημβρίαν τῆς Μυτιλήνης εἶναι·

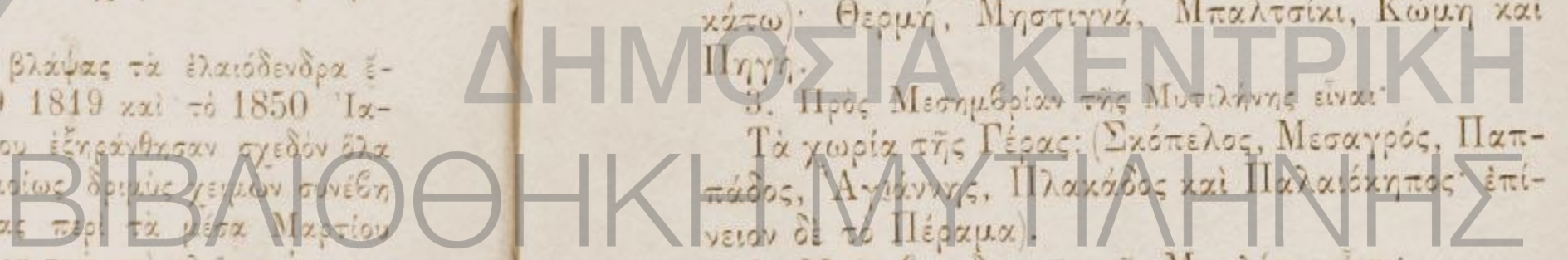
Τὰ χωρία τῆς Γέρας· (Σκόπελος, Μεσαγρός, Παππάδος, Ἀγιάννης, Πλακάδος καὶ Παλαιόκηπος· ἐπίνειον δὲ τὸ Πέραμα).

4. Μεσημβρινοδυτικῶς τῆς Μυτιλήνης εἶναι·

Κάτω-τρίτος, Μγοῦ, Σκοῦνδα, Ἡπειος, Κεραμνιά, Νυκτάτα, Ἀσώματος καὶ Ἀγιάσος· ἐπίνειον δὲ τὸ Ντίπι.

5. Πρὸς νότον τῆς Γέρας εἶναι·

Τὰ χωρία τοῦ Πλωμαρίου· (Ποταμός, Κάτω χωριό, Ἄνω χωριό, Λημνί ἄνω καὶ κάτω, Λεύρα, Πλαγιά, Τρίγωνας, Μηλιαῖς, Μέσονα, Κουτρούλια, Μεγαλοχώρι, Κρουνέλλα, Παλαιοχώρι, Ῥάχη, Πορός, Δρώτα)· Ἀμπελικόν καὶ Βοῦρκοι ἄνω καὶ κάτω.

6. Μεσημβρινοδυτικῶς τῆς Μυτιλήνης εἶναι·

Τὰ βασιλικά χωρία· (Πολιχνίτος, Γρίπα, Βασιλικιώτης, Βρυσιά, Λεσφόριον)· Ἄγρα, Μεσότοπος, Ἐρεσσός καὶ Σίγριον.

7. Τὰ πρὸς Δυσμὰς τῆς Μυτιλήνης εἶναι·

Τὰ χωρία τῆς Καλλονῆς: Παράκοιλα, (Ἀχυρών, Δάφια, Σουμούρια, Τσουμαίλι, Ἀργιανά, Κεράμιον, Παπιανὰ)· Ἁγία Παρασκευή, Κολομηδάδος, Στύφισ, Κλαπάδος, Γέλοια. Ὑψηλομέτωπον, Κλειοῦ, Κάπη, Κουκμηῆδος καὶ Μανδαμάδος.

8. Τὰ βορειοδυτικῶς χωρία εἶναι·

Συκαμνιά, Χάλιξ, Ἀργενος, Βαφειός, Μόλυβος, Πέτρα, Ἀχειλλιοπηγάδα, Πετριτσίκη, Λαθιών, Σκουτάρος, Φύλια, Ἀνεμώτια, Τσουκαλογώριον, Βατούσα, Τελώνια, Τζήθρα, Φτεροῦντα, Ρεῦμα, καὶ Χύδηρα.

Ἡ κατὰ **μῆκος** διεύθυνσις τῆς νήσου, ἀρχεταί· ἀπὸ τὸ βορειοδυτικὸν Ἀκρωτήριον Σίγρι, πρὸς τὸ νοτιοανατολικὸν ἀκρωτήριον Μαλέα.

Ἡ κατὰ **πλάτος** διεύθυνσις ἀρχεταί· ἀπὸ τὸ βορειοανατολικὸν Ἀκρωτήριον Ἀργενον, πρὸς τὸ νοτιοανατολικὸν ἀκρωτήριον Ἁγιος Φωκᾶς.

Τὸ δὲ **κέντρον** τῆς νήσου, θεωροῦνται τὰ Παπιανὰ παρὰ τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου τῆς Καλλονῆς.

Ὁ **πληθυσμὸς** τῆς νήσου εἶναι ἕως ἑκατὸν τριάντα χιλιάδες 130,000, ὧν αἱ μὲν 110,000 εἶναι χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι, αἱ δὲ 20,000 μωαμεθανοί.

Τὴν **χριστιανικὴν θρησκείαν** ἐδιδάχθησαν οἱ Λέσβιοι τὸ 52 ἔτος μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ Σω-

τῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτε ἦλθεν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος εἰς Μυτιλήνην, ὅστις ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον· πρὶν δὲ ἦσαν εἰδωλολάτραι.

Ὁ **ἱματισμὸς** τῶν χωρίων, ἂν ὄχι ὄλων, τῶν περισσοτέρων ὅμως ἀμφοτέρων τῶν γενῶν διαφέρει καὶ διακρίνεται· ὥστε ἐκάστου χωρίου ἐκ πρώτης ὄψεως οἱ κάτοικοι γνωρίζονται ἀπὸ τοὺς εἰδότας τὰ χωρία.

Κόλπους εὐρυχώρους καὶ βαθεῖς ἔχει δύο· τῆς Γέρας μεσημβριοανατολικῶς, καὶ τῆς Καλλονῆς μεσημβρινοδυτικῶς, ἔχοντας στόμια στενά.

Πεδιάδας ἔχει ἡ νῆσος τῆς Γέρας καὶ Καλλονῆς, λαβόντες τὸ ὄνομά των ἐκ τῶν ὁμονύμων κόλπων· ἐξ ὧν ἡ τῆς Γέρας εἶναι ἐλαιόφυτος καὶ ὀπωροφόρος, ἔχων ὕδατα ἀφθονα· ἡ δὲ τῆς Καλλονῆς ἀμπελόφυτος καὶ διὰ σπορὰν κατάλληλος.

Ἐπάρχουσι καὶ εἰς ἄλλα τινὰ μέρη τόποι πεδῖνοι καὶ κοιλάδες καὶ λόφοι εὐκαρποὶ διὰ σπορὰν καὶ διὰ ἀμπέλους ὡς εἰς Ἐρεσσόν, Τελώνια, Πέτραν, Μανδαμάδον, Ἡπειον καὶ Κάτω· τρίτος.

Αἱ πεδιάδες αἱ πλεῖσται εἶναι ἀργιλλώδους φύσεως· διὸ καὶ εἰς πολλὰ μέρη εἶναι γῆ κεραμίτις χρήσιμος εἰς κατασκευὴν παντοειδῶν ἀγγείων.

Ἀκρωτήρια ἔχει πολλά· ἀλλὰ τὰ μεγαλύτερα καὶ σημαντικώτερα εἶναι· ἡ Μαλαία (κάβος τῆς ἀγριελαίας) μεσημβριοανατολικῶς· τὸ Ἀργενον, (κόρακας) πρὸς βορρᾶν· τὸ Σίγριον, πρὸς δυσμὰς· τὸ τοῦ Ἀγίου Φωκᾶ (Βρύσα), πρὸς μεσημβρίαν· καὶ τὸ τῆς Πλαγιάς μεσημβρινώτατα.

Βουνά και ὄρη ὑψηλά ἔχει τὸν Ὀλυμπον, (βουνὸν τῆς Ἀγιάσου ἢ προφήτης Ἡλίας) μεταξὺ Γέρας καὶ Καλλονῆς, ἔχον ὕψος 3,080 πόδας· τὸν Λεπέτυμνον (βουνὸν τῶν Γελοίων ἢ ἅγιος Ἡλίας) πρὸς βορρᾶν, ἔχον ὕψος 2,750 πόδας· τὸ Πετροβοῦνι μεταξὺ Γέρας καὶ Πλωμαρίου ἔχον ὕψος 2425 πόδας· τὸν Ὀρδυμνον ἢ τοῦ ὑψηλοῦ Μοναστηρίου πρὸς δυσμᾶς, ἔχον ὕψος 1,783 πόδας· καὶ ὁ τῆς Ἀμαλῆς πρὸς μεσημβρίαν τῆς Μυτιλήνης ἔχον ὕψος 1,590 πόδας.

Μικρότερα δὲ τὰ τοῦ Πλωμαρίου, τὸ Κάστελον πρὸς δυσμᾶς τῆς Γέρας· ἡ Λάρισσος μεσημβρινοδυτικῶς τῆς Μόριας πρὸς τὸν τῆς Γέρας κόλπον κλίνον· τῶν Λουτρῶν καὶ ἁγίας Μαρίνης· ὁ Παλαμᾶς μεταξὺ Ἀφάλωνος, Θερμῆς καὶ Πηγῆς· ὁ Μάκιστος πρὸς δυσμᾶς τῶν Μηστιγνῶν· ὁ Ταῦρος, τὸ Σαιτάριον ἢ Κρέων μεταξὺ Πηγῆς, Κώμης καὶ ἁγίας Παρασκευῆς ὁ Μαυριάς βορειοδυτικῶς τοῦ Μανδαμάδου· τῆς Κάπης, Κλεισῆς Στύφειας, τοῦ Ἰψηλομετώπου, τῶν Βούρκων, τῆς Βατούσης, Τσουκαλοχωρίου, Φύλιας, Ἐρεσσοῦς καὶ Χυδῆρων κ.τ.λ.

Ἡ Λάρισσος εἶναι τόπος πετρώδης ἔχουσα ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς φυσικὸν σπήλαιον· διάφορα δὲ περὶ αὐτῆς παράδοξα λέγονται.

Καὶ ἐπὶ τοῦ ὄροπεδίου τοῦ βουνοῦ Ἀμαλῆς ὑπάρχουσι τινὰ ἐρείπια Ναοῦ τοῦ Μαλόεντος Ἀπόλλωνος.

Ὁ Παλαμᾶς εἶναι σειρά βουνῶν διηρημένον μὲ διάφορα ὀνόματα· εἶναι μεταξὺ Πηγῆς, Θερμῆς, Πύργων Θερμῆς καὶ Ἀφάλωνος· ἐπὶ τοῦ ἐκτεταμένου ὄροπεδίου αὐτοῦ τοῦ πλησιάζοντος μέχρι τῆς Λαρίσσου, ὑπάρχει τόπος διὰ σπο-

ρᾶν καὶ ξυλικὴν οὐκ ὀλίγην πρὸς τὰ ἀμπέλια θέσιν ἔχουσα ἐν αὐτοῖς καὶ ὠραῖα ἀπήδια· ὑπάρχουσι ἀρχαῖα τρία φρέατα καὶ ἐκκλησιδίων ἁγίου Ἰωάννου τὰ λουλούδια καὶ καλύβας τινὰς· καὶ πρὸς τὸ βόρειον μέρος τοῦ βουνοῦ κάτω ὀλίγον πλαγίως ὑπάρχει ἐντὸς σπηλαίου ἐρημοκλήσιον ἁγίος Ἰωάννης ὁ καταφύλης. Λέγουσι ὅτι πρὸς τὸ δυτικὸν ἄκρον τοῦ ὄροπεδίου τούτου Παλαμᾶ, εἶναι ἡ θέσις Λούτσα - πασί, ὅπου φαίνονται ἐκτάκτως ἐν καιρῷ χειμῶνος ἐξερχόμενοι ἐκ μερῶν τινῶν, θερμοὶ ἀτμοί, συμπεραίνοντες ὅτι αὐτόθι εἶναι ἡ πηγὴ τῶν θερμῶν ὑδάτων τῆς Θερμῆς κ.τ.λ.

Καὶ βορειοδυτικῶς τῆς Πηγῆς ὑπάρχουσι δύο βουνά χωριζόμενα διὰ χειμάρρου τινὸς ὀνομαζόμενα, τὸ μὲν Δράκων τὸ δὲ Δράκαινα.

Τὰ ὄρη δὲ ταῦτα, τὰ πλεῖστα ἐκ μαρμάρου φαιοῦ καὶ πολυχρόου, εἶναι ἀσβεστώδους φύσεως.

Εἰς τὸ κέντρον τῆς νήσου ὑπάρχει τὸ Πυρραῖον ἢ Τσαμλίκι, ἔχον 3 - 4 ὥρας περιφέρειαν· εἶναι θέσις μὲ πολλοὺς πεύκους ἢ τσάμια, καὶ γῆν εἰς τινὰ μέρη διὰ σποράν.

Ὁ μεσόγειος ὁμοίως οὗτος τόπος τῆς νήσου, ἀν καὶ εἰς πολλὰ μέρη εἶναι καλλιεργήσιμος καὶ εὐφορώτατος, εἶναι ὁμοίως σήμερον ἔρημος, ἀκατοίκητος δαφνώδης καὶ πευκοφόρος κατὰ τὸ πλεῖστον, ὅπου πειθανῶς πολλὰ θὰ ὑπῆρχον ἄλλοτε χωρία· διότι ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν τῶν μερῶν φαίνονται σήμερον, ποῦ μὲν ἐρείπια οἰκοδομῶν καὶ ποῦ παλαιῶν ὑδραγωγείων.

Πρὸς τὴν Καλλονὴν εἶναι τὰ Μέσα, ἀγροκήπιον καὶ τινὰ λιμνάζοντα ὕδατα· Ἀχλαδιρή, τόπος τελματώδης ἐν μέρη καὶ ἑκτασις γῆς καλλιεργήσιμος καὶ διὰ κτηνοτροφίαν χρήσιμος, πλησίον τῆς Πύρρας· Μεταξὺ δὲ

Πύρρας και Μέσα πρό τινων ἐτῶν ἀνασκαφῆς γινομένης ἀνεκαλύφθη Ναός ἀρχαῖος, Διονυσίου τοῦ Βάκχου.

1 1/2 ὥραν τῆς ἀγίας Παρασκευῆς ὑπάρχει τὸ Τσε-
ολύκιον ἢ περιοχή Φεράνα ἑκτασίς γῆς διὰ σποράν.
Καὶ πρὸς ἀνατολὰς ταύτης ἡ Βάστρια, ἔχουσα ἑκ-
τασίαν μεγάλην μετὰ δένδρων πιτυοφόρων, δασώδης, μετ' ἐ-
λαιοδένδρων οὐκ ὀλίγων καὶ τόπον διὰ κτηνοτροφίαν, καὶ
γῆν διὰ σποράν· εἶναι δὲ μεταξύ Μανδαμάδου καὶ
Μπαλτσικίου.

Ποταμούς ἔχει τὸν Βούλγαριν, πηγάζοντα
ἀπὸ τὰ τῆς Βατούσης ὄρη, χύνεται εἰς τὸν Γαβαθᾶν·
τὸν Κιχλιότην πηγάζοντα ἀπὸ τὸ ὄρος Ὀρδουμνον χύ-
νεται μεταξύ Ἐρεσσού καὶ Ἐγγρίου τῆς Φτεροῦντας,
τῶν Χυδῆρων, τῆς Τζήθρας περῶν τὴν περιβολὴν
χύνεται εἰς τὸν Γαβαθᾶν· τὸν Ἀλμυροπόταμον πε-
ρῶντα ἔξω τῆς Βρυσιᾶς, χύνεται πλησίον τοῦ Ἀκρω-
τηρίου ἀγίου Φωκᾶ, καὶ τῶν Βούρκων.

Τῶν Γελοίων ρέοντα ἀπὸ τὸ ὄρος Λεπέτυμνον καὶ
ἐνούμενον μετὰ τοῦ Τσικνιά, χύνεται εἰς τὸν κόλπον
τῆς Καλλονῆς· τὸν Ὄξυνόροδον πηγάζοντα ἀπὸ τὴν
Φεράνα καὶ καλὴν Περαιὰ καὶ περῶντα ἀπὸ τὰ ὄρη
Ποτισμένα καὶ Χλιῶ τὰ κατὰ τὴν ἀγίαν Παρασκευὴν
χύνεται εἰς τὸν κόλπον τῆς Καλλονῆς· τὸν Βουβάριον,
τὸν Μυλοπόταμον καὶ Καβουροπόταμον, ρέοντας ἀπὸ
τὰ τῆς Ἀγιάσου ὄρη, χύνονται εἰς τὸν κόλπον τῆς
Καλλονῆς πλησίον τῆς Πύρρας· ὡς καὶ τὸ Καλάμι
πηγάζον ἀπὸ τὰ μέσα καὶ πετρίοφερν, χύνονται εἰς
τὸν κόλπον τῆς Καλλονῆς.

Τὸν Νεύθαν ἢ Εὐεργέτουλαν πηγάζοντα ἀπὸ τὴν
Μεγάλην λύμνην καὶ ἀπὸ τινα ὄρη τὰ περὶ αὐτὴν, με-

ταξὺ Βασιλικιώτου καὶ Ἀγιάσου, χύνεται εἰς τὸν
κόλπον τῆς Γέρας. Τὰ τῶν Ὑδάτων, ἀφθονα νερὰ ἀ-
ενάως ἀναβρύνοντα ἀπὸ βουνοῦ τινὸς πρὸς μεσημβρίαν
τῶν Κεραμνιῶν καὶ Ἡπειου, χύνονται πλησίον τοῦ
Ντίπι πρὸς μεσημβρίαν· καὶ πέραν πρὸς μεσημβρίαν
αὐτῶν ἐτέρα πηγὴ ὑδάτων ὑπὸ ἐρειπίων τινῶν ἀνα-
βρύνοντα· τὸν τῆς Λαρίσσης ὑπὸ τὴν ρίζαν ὄρους ὁμω-
νύμου ἀναβρύνοντα ἀφθονα νερὰ χλυαρά, ἅπερ καὶ
μᾶνα λέγονται καὶ χύνονται πρὸς βορρᾶν τοῦ Ντίπι.

Τὸν τῆς Κλειοῦς καὶ τοὺς μεταξύ Σκαμνιάς καὶ
Χάλικος· τὸν τῆς Κεχράδος ὑπὸ τῶν ὀρέων τῆς Φύ-
λιας καὶ χυνόμενον πλησίον τῆς Πέτρας· καὶ τὸν τῆς
Πεδῆς πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Μανδαμάδου.

Χειμάρρους ἔχει τὸν Σεδούταν τοῦ Πλω-
μαρίου, πηγάζοντα ἐκ τῆς ὁμωνύμου θέσεως 2 ὥρας
μακρὰν, περῶντα τὸ χωρίδιον Λημνὶ καὶ χωρίζοντα
τὴν πόλιν Ποταμόν, χύνεται πλησίον πρὸς δυσμὰς
τοῦ λιμένος ἢ σκάλας αὐτοῦ· τὸν τῆς Σκοπέλου εἰς
τὸ μέσον αὐτῆς διερχόμενος καὶ πηγάζων ἐκ τῆς
θέσεως Καρυῶνος ἐνθα ὑπάρχουσι πηγαὶ ὑδάτων·
τῆς Ἀχυρώνας ρέων εἰς τὸ μέσον· τὸν τοῦ Τσου-
καλοχωρίου ὁμοίως· τοῦ Πολυχνίτου πρὸς τὴν ἀνα-
τολικὴν ἄκραν τῆς πόλεως· τῆς Λαυκῆς καὶ Σκυ-
δίου μεταξύ Μανδαμάδου καὶ Μπαλτσικί· τῆς Τενέ-
γιας μεταξύ Πηγῆς, Θερμῆς καὶ Μηστιγνῶν· (ὁ χεί-
μαρρος οὗτος ἀνω τῆς Πηγῆς, λέγεται «Πουγά - τε-
ρές»· τὰ νερὰ δὲ ταῦτα πηγάζουσιν ἐκ τῶν θέσεων
Μαρβέτ, Κορτσά, Καλόνερο καὶ ἐννοούμενα ταῦτα εἰς
θέσιν Λαγκάδας τρέχουσιν ἀενάως καὶ λήγουσιν ἀνω

τῆς Πηγῆς) τῆς Μόριας ἢ Μακρὸν γαλαῦ, πρὸς μεσημβρίαν τῆς Παναγιούδας· καὶ τῆς Μυτιλήνης πρὸς μεσημβρίαν ρέοντα καὶ χωρίζοντα τὸ 1/6 τῆς πόλεως.

Εἰς τινὰς τῶν ποταμῶν τούτων τρέφονται καὶ ὄψαρια· ἐξόχως δὲ εἰς τὸν Βουβάριον, τὸν Πεδῆς καὶ τὸν Λαρίσσης ὅπου φλομόνονται καὶ πιάνονται κέραλοι, οἵτινες ἀλατιζόμενοι γίνονται νοστιμώτατοι «τὰ λεγόμενα βουβαρίσια.»

Λίμνας ἔχει τὴν μεγάλην καὶ μικρὰν μεταξὺ Ἀγιάσου καὶ Βασιλικιώτη καὶ τινὰς ἄλλας μικράς εἰς τὸν μυχὸν τῆς Γέρας πλησίον τοῦ Ντίπι· εἰς ταύτας εὐρίσκονται βδέλλα καὶ ψαθί.

Ἐλη δέ, εἰς Γέραν καὶ εἰς Καλλονὴν, τῶν ὁποίων ἡ ἀποξήρανσις ἤρχησε τὸν Ἰούνιον τοῦ 1894.

Ἀλυκὰς ἔχει εἰς Πολυχνίτον καὶ εἰς Καλλονὴν· ἀλλ' εἰς ἐνέργειαν εἶναι μόνον τοῦ Πολυχνίτου.

Νησιῖδια περὶ τῆς νήσου εὐρίσκονται τῶν Παμφύλων, τῆς Θερμῆς, τῆς Κυδῶνας, τοῦ Μανδαμάδου «Τοκμάκια» λεγόμενα, (ὡς τῆς Παναγίας ὁ Πρασολόγος, ὁ Βῶλος, τὰ ἄσπρα, ὁ Παρπαλιάς καὶ τὸ Χαμαμλῆ) καὶ τὶς σκόπελος· πλησίον δὲ αὐτοῦ ὕφαλος τὶς· ἀντικρὺ τῆς Ἀργένου ὑπάρχει ὕφαλος τὶς ἔχων ἐπ' αὐτοῦ στηριγμένην σιδηρὰν στήλην· τῆς Πέτρας δύο νησιῖδια μέγα καὶ μικρόν· τοῦ Γαβαθᾶ, καὶ ὀλίγον τι πρὸς μεσημβρίαν μικρὰ τινὰ «Μυρμήκια» λεγόμενα· τοῦ Σιγρίου δύο τὸ ἐν Νησιώπη λέγεται· καὶ πρὸς δυσμᾶς αὐτοῦ ἕτερα δύο· εἰς τὸ στόμιον τοῦ κόλπου Καλλονῆς ἐν, καὶ ἐντὸς ἀντικρὺ τῆς ἀποθήκης ἢ Μάκαρα ἐν· εἰς τὸ στόμιον τοῦ κόλπου τῆς Γέρας δύο Καλόγηροι λεγόμενοι καὶ ἐν μικρὸ ἐν-

τὸς πρὸς βορρᾶν τοῦ Περάματος· καὶ ἐμπρὸς τοῦ Μαλέα ἀκρωτηρ. σκόπελός τις Χαβιαρόπετρα λεγόμενος.

Λιμένας ἔχει πολλούς· τὸν Νότιον καὶ Βόρειον τῆς Μυτιλήνης, τῆς Παναγιούδας, τῶν Παμφύλων, τῆς Θερμῆς, τῶν Μηστιγνῶν, τοῦ Μανδαμάδου, νέον καὶ παλαιὸν καὶ τὸν νῦν ἀσπροπόταμον ἢ παχὺ ἄμμον τῆς Συκαμνιάς, τοῦ Μολύβου, τῆς Πέτρας, τοῦ Τσουκαλοχωρίου καλὸν λιμένα καὶ τὰ Κόκκινα τῶν Τελωνίων Γαβαθᾶν τοῦ Σιγρίου, τοῦ Πολυχνίτου, τὰς Ἀποθήκας, τῆς Πύρρας, τῆς Καλλονῆς, τῶν Παρακοίλων· τῆς Βρυσιᾶς Βατυρὰ λεγόμενος· τοῦ Πλωμαρίου· Ποταμοῦ καὶ Πλαγιᾶς ἁγιοσίδωρος λεγόμενος· τὰ Μυρσίνια ἢ Κύλλαιον βορειοανατολικῶς τῆς Πλαγιᾶς, τῶν Λουτρῶν, τοῦ Περάματος καὶ τοῦ Ντίπι.

Θέρμα λουτρᾶ ἀξία σημειώσεως διὰ τὰς ἱαματικὰς αὐτῶν ιδιότητας, εἶναι:

- α'. Τὰ τῆς Θερμῆς· ἅτινα εἰσὶ θειοῦχα.
- β'. Τὰ τοῦ κόλπου τῆς Γέρας, σιδηροῦχα θερμα, μεταξὺ Κέδρου καὶ Ντίπι.
- γ'. Τὰ τοῦ Πολυχνίτου θερμα.

Δευτέρου λόγου εἶναι τὰ τοῦ ἁγίου Γράννη τὰ θερμα μεταξὺ Πολυχνίτου καὶ Λεσβορίου· τὰ τοῦ Μολύβου πρὸς τὴν παλαιὰν Μήθυμναν βορειοανατολικῶς· τὰ τοῦ Παλαιοχωρίου τοῦ Πλωμαρίου, τὰ μεταξὺ Μηστιγνῶν καὶ Κυδῶνας τὰ ὅποια ἄλλοτε μὲν ἀναβρῦσσι ἄλλοτε δὲ ὄχι.

Καθαροκτικὰ ὕδατα εἶναι τὰ πλησίον τοῦ Γαβαθᾶ, τὰ τῶν Λουτρῶν, καὶ τὰ τοῦ Πυργί.

Περιφράγματα λιμένων, κτίρια, υδραγωγεία, αγάλματα, επιγραφάς, λάρνακας, στήλας κ.τ.λ. ἔχει ἡ νῆσος πολλάς· ὡς εἰς Μυτιλήνην, Μόριαν, Ἐρεσσόν, Γέραν, Θερμὴν, Λάμπου μύλους καὶ Κάτω-τρίτος. Τὸ εἰς τὴν Μόριαν μάλιστα υδραγωγεῖον εἶναι ἄξιον θαυμασμοῦ, ἕνεκα τῆς διαρκείας αὐτοῦ χρονολογουμένης ὑπὲρ τῶν 2, 000 ἐτῶν. Εἰς δὲ τὴν Ἐρεσσόν εὐρίσκεται ἐπὶ λίθου ὀρθογωνίου, κεχαραγμένον ψήφισμα τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου.

Φρουρία ὑπάρχουσι τρία ἐν ὅλη τῇ νήσῳ.

α. Τὸ τῆς **Μυτιλήνης** κείμενον πρὸς ἀνατολὰς ἀρκούντως εὐρύχωρον· ἔχον ἐν αὐτῷ δεξάμενάς, ὑπόγεια κτλ.

β. Τοῦ **Μολύβου** βορειοδυτικῶς κείμενον ἐπὶ βράχων.

γ. Καὶ τοῦ **Σιγρίου** ἐπὶ τοῦ ὁμωνύμου ἀκρωτηρίου, κείμενον μεσημβρινοδυτικῶς.

Ὄρους ἢ φανούς ἔχει ἐπὶ τῆς νήσου δ.

Ὅπισθεν τοῦ φρουρίου Μυτιλήνης ἓνα καὶ δύο εἰς τὸ στόμιον τοῦ νοτίου λημένος.

Εἰς Συκαμνιάν, ἐπὶ μικροῦ τινος ἀκρωτηρίου ὀνομαζομένου **Κόρακας**.

Καὶ εἰς τὸ Σίγριον ἐπὶ τοῦ νησιδίου **Νησιώπης**, κινητὸς πολυχρώματος.

Δρόμοι ἀμαξωτοί, ὑπάρχουν ἐν τῇ νήσῳ πολλοί, οἱ ὅποιοι πρὸ δεκαετίας ἤρχισαν καὶ πλησιάζουν εἰς τὸ τέλος των.

Οἱ διάφοροι οὗτοι δρόμοι οἱ ὅποιοι θὰ ἐνώσουν τὰ κέντρα μεταξύ των, εἶναι οἱ ἀκόλουθοι:

Μία κεντρικὴ ἀρτηρία ἀρχομένη ἐκ τῆς πρωτεύουσος Μυτιλήνης, διέρχεται πρὸς βορρᾶν τῶν χωρίων Παναγιούδας, Παμφύλλων, Θέρμα Θερμῆς, Μηστιγνῶν, κάτωθεν τῆς Κυδῶνας, Μανδομαάδου, Συκαμνιάς, Χάλικος, τελειώνει εἰς Μόλυβον· ἐκεῖθεν δὲ ἐκτείνεται πρὸς τὴν Πέτραν, ἐνθα διακλαδόνεται εἰς δύο· ὁ μὲν εἰς διεργόμενος ἐκ τοῦ χωρίου Πέτρας, τελειώνει μέχρις Ἐρεσσοῦ· ὁ δὲ ἄλλος ἐκτεινόμενος πρὸς τὴν Λαφιῶνα, διέρχεται μέσον Καλλονῆς ἔξωθεν τοῦ Μοναστηρίου Λειμῶνος καὶ ἐνόνηται μετὸν προηγούμενον, πλησίον τῆς Φύλιας ἄνω τοῦ Τσουκαλοχωρίου καὶ ἐκεῖθεν εἰς Σίγριον.

Ἐξ Ἐρεσσοῦ ἕτερος θὰ φθάσῃ εἰς Καλλονὴν μέσον Μεσοτόπου, Ἀγρας καὶ Παρακοίλων· ἐκ Καλλονῆς δὲ ὅπου εὐρίσκονται τὰ σημεῖα τῆς συγκεντρώσεως τῶν διαφόρων δρόμων, προχωρεῖ μέσον τσαμλικίου καὶ φθάνει εἰς Μυτιλήνην.

Ἄλλος δρόμος πλησίον τοῦ Ἡπίου διακλαδισμένος, φθάνει κάτωθεν τῆς Ἀγιάσου ὅστις διέρχεται μέσον Βασιλικῶν εἰς Πολυχῆτον· ἐκεῖθεν δὲ εἰς Βρουσιάν, Βούρκους, Ἀκράσιον καὶ εἰς Πλωμάριον, ἐνούμενος ἐκεῖ μετὸν λεωφόρον ἢ ὁποῖα ἐνόνηται τὸν Ποταμὸν Πλωμαρίου μετὸν Σκόπελον, Πέραμα, ἔξω τῶν Λουτρῶν φθάνει εἰς Μυτιλήνην.

Διὰ τὴν ἀποφυγὴν ὅμως τις ἐν καιρῷ τρικυμίας τὴν διάβασιν τοῦ πορθμοῦ τῆς Γέρας γίνεται ἄλλος διακλαδισμός, ἀρχόμενος ἐκ τινος σημείου πλησίον τοῦ Σκοπέλου, διέρχεται μέσον Παππάδου, Πλακάδου, Παλαιοκίππου, κάτωθεν τοῦ Κάτω-τρίτου καὶ Ντίπι,

ενοούμενος με τὸν τοῦ Ἠπείου εἰς τὴν μεγάλην λεωφόρον Καλλονῆς Μολύβου καὶ Μυτιλήνης.

Τὸ σύμπλεγμα αὐτὸ ὄλων τῶν ὁδῶν συνίσταται ὑπὲρ τὰ 294 χιλιόμετρα.

Ἡ Λέσδος εἶναι ὄλη κατάφυτος ἀπὸ καρποφόρα δένδρα· ἐλαίας, βαλανιδίας, ἀμπέλους, συκαίας, κασταναίας, κυδωνίας, ροδίας, μηλέας, ἀπηδίας, λεμονέας, πορτοκαλαίας, συκαμιναίας, κτλ. καὶ ἀπὸ ἄκαρπα: ὡς Κυπαρίσους, πλατάνους, αἰγείρους (λευκούς) δάση ὀλόκληρα πευκῶν, κτλ. βρίθει ἀπὸ εὐώδους καὶ μυροφόρους θάμνους παντοῖου εἶδους καὶ ἀπὸ δάφνας καὶ μυρσίνας· ἐνδiciaτῶνται δὲ λαγωοί, ἔλαφοι, ἀτσίδια, ἀλώπεκες, ὄνοι ἄγρισι καὶ ἄλλα παρόμοια ζῶα. πέρδικες, ὀρτύκια, κόσσυφοι, φάσσαι, κίχλαι κτλ.

Πρὸ πάντων δὲ ἡ Ἐλαιοφυτεία εἶναι ἀναπτυγμένη· διότι λόφοι, βουνά καὶ ὄρη ὀλόκληρα γέμοντα ἐκ παναρχαίων ἀγριελαίων, κατέστησαν νῦν ἐλαιῶνες ὠραιότατοι· ὡς καὶ διάφοροι πεδιάδες καὶ κοιλάδες ἐγέμιταν ἀπὸ φυτευτῶν (ἀμπολάδας)· ὥστε οὔτε σπιθαμὴ γῆς ὑπάρχει νὰ μὴν εἶναι ἐλαιόφυτος· ὀλίγα δὲ μέρη ἀμπελόφυτα καὶ ἀπὸ συκεῶνας γέμοντα εἶναι διὰ σπορὰν χρήσιμα καὶ διὰ κτηνοτροφίαν.

Ἐκ τῶν Κέλπων τῆς ἐξάγονται πλῆθος ὀστρακοδερμάτων διαφόρου εἶδους· ὡς κτένια, μύδια, ὀστρύδια, καλόγνωμαι, σωλῆναι, κοχλύαι κτλ. ὀχταπόδια (πολύποδοι), σηπίαι, καλαμάρια, πῖναι κτλ. διάφορα ῥου εἶδη ἰχθύων· ὡς γούπαι, σμαρίδια, κέφαλοι, λαυράκια, γοφάρια, σάρδαι, χέλια, μουκρία κτλ.

Ἄν τὸ μέσον τῆς νήσου εἶναι τσαμλίχι (πευκοφόρον), ὑπάρχει ὁμοίως γῆ ἀγαθὴ ὑδροφόρος, παντάπασιν οὔσα ἀκαλλιέργητος· ἂν ὁμοίως καλλιεργηθῶσιν αἱ ἀκαλλιέργητοι γαῖαι αὗται, θὰ διπλασιασθῇ τὸ εἰσόδημα τῆς νήσου.

Καὶ **Ζῶα** ἐν τῇ νήσῳ ὑπάρχουσιν· Ἴπποι, ἡμίονοι καὶ ὄνοι ἕως 30,000. Βόες, αἴγες καὶ πρόβατα ὑπὲρ τὰς 60,000.

Προϊόντα ἡ νήσος ἔχει πολλὰ καὶ ἐκλεκτὰ παντὸς εἶδους· ἀλλὰ τὸ πρῶτιστον προϊόν τοῦ τόπου εἶναι τὸ ἔλαιον, τοῦ ὁποῖου ἡ εἰσοδεία τοῦ ἔτους εἶναι καντάρια 160,000 ἕως 200,000· καὶ γίνεται ἐξαγωγή μεγάλη διὰ Κωνσταντινούπολιν, Ῥωμουνίαν, Βουλγαρίαν, Ῥωσσίαν, Ἀγγλίαν καὶ λοιπὴν Εὐρώπην· κατασκευάζεται δὲ ἐξ αὐτοῦ καὶ Σαπούνιον τοῦ ὁποῖου ἐπίσης γίνεται ἐξαγωγή εἰς πολλὰ μέρη τῆς Τουρκίας, Ῥωμουνίας, Βουλγαρίας κλπ.

Ἡ τοῦ 1893 εἰσοδεία τοῦ προϊόντος ἐλαίου ἔφθασεν ἕως 560,000 καντάρια· ἦτοι λαγῆνια 4,000,000.

Πρὸς τούτοις παράγει καὶ Βαλανίδιον κατὰ τὰ δυτικὰ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μέρη, τοῦ ὁποῖου ἡ εἰσοδεία εἶναι κατ' ἔτος ὑπὲρ τὰς 25,000 ἕως 40,000 καντάρια, ὅπερ καὶ αὐτὸ ἐξάγεται διὰ τὴν Εὐρώπην.

Παράγει προσέτι ἐκλεκτοὺς οἴνους, ὄντας ὄχι κατωτέρους τῆς ἀρχαίας αὐτῶν φήμης· ὡς καὶ μέταξαν, βαμβάκιον, μυροδῆαν, κάστανα, ἀπίδια, σῦκα, καρύδια, κεράσια, βύσσιννα, κυδώνια, ρόδια, λεμόνια, πορτοκάλια καὶ μέλι· κρέατα νοστιμότατα, τυρόν, μυτζίθρας λιπαρὰς καὶ νοστιμοτάτας παντὸς ἄλ-

λου τόπου· ὀπωρικά καὶ λαχανικά διάφορα πολλά καὶ καλά, πῆλινα ἀγγεῖα κτλ. Ὀλίγον σίτον, κριθήν, ἀραβόσιτον καὶ διάφορα ὄσπρια· μάρμαρα, ξυλικήν καὶ Ντάλκ ἄφθονον.

Ἄλλὰ μεθ' ὅλης τῆς εὐφορίας τῆς γῆς, τὰ προϊόντα ταῦτα δὲν εἶναι ἀνάλογα τοῦ πληθυσμοῦ τῶν κατοίκων· διὸ καὶ πολλά κατ' ἔτος εἰσάγονται ἀπὸ ἄλλα μέρη καὶ μάλιστα ὁ σίτος· καθ' ὅσον ὁ ἐγγύριος μόλις δύναται νὰ διαθρέψη ἐπὶ πέντε μῆνας τοὺς κατοίκους τῆς νήσου Λέσβου.

Πολιτικῶς ἡ νῆσος ὑπάγεται εἰς τὴν Νομαρχίαν τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ἔχουσα νῦν τὴν ἑδρὰν τῆς εἰς τὴν νῆσον Ῥόδον· διοικεῖται δὲ ὑπὸ Μουτεσαρίφου (Ἐπάρχου).

Διαιρεῖται δὲ ἡ νῆσος εἰς πέντε διαμερίσματα (Καζέδαις).

Μυτιλήνης, κειμένου ἀνατολικῶς τῆς νήσου, **Πλωμαρίου**, πρὸς νότον, **Σιγρίου**, πρὸς δυσμὰς, **Μολύβου**, βορειοδυτικῶς καὶ **Μοσχονησίων**, βορειοανατολικῶς.

α'. Τὸ διαμέρισμα Μυτιλήνης, πρωτεύουσαν ἔχει τὴν Μυτιλήνην ἑδρὰν τοῦ Γενικοῦ Διοικητοῦ.

β'. Τὸ διαμέρισμα Μολύβου, πρωτεύουσαν Μόλυβον ἑδρὰ τοῦ ὑποδιοικητοῦ.

γ'. Τὸ διαμέρισμα Σιγρίου, πρωτεύουσαν τὸ Σίγριον ἑδρὰν τοῦ ὑποδιοικητοῦ.

δ'. Τὸ διαμέρισμα Πλωμαρίου, πρωτεύουσαν ἔχει τὸν Πόταμόν ἑδρὰν τοῦ ὑποδιοικητοῦ.

ε'. Τὸ διαμέρισμα Μοσχονησίων, πρωτεύουσαν ἔχον τὰ Μοσχονήσια ἑδρὰν τοῦ ὑποδιοικητοῦ

Ἐκαστον διαμέρισμα ἔχει τὸν ὑποδιοικητὴν του, (Καϊμακάμην) τὰς ἀρχὰς καὶ 20-30 χωροφύλακας (ζαπτιέδες).

Τὰ διαμερίσματα δὲ ταῦτα ὑποδιαιροῦνται εἰς δέκα Δήμους (Ναχιέδες ἢ Μουδερλίκια).

α'. Εἰς τὸ διαμέρισμα **Μυτιλήνης** ὑπάγονται:

1 Ὁ Δῆμος Μυτιλήνης, ἔχει χωρία 18· ὡς εἶναι ἡ Μυτιλήνη μετὰ τῶν προαστείων αὐτῆς καὶ ἐξοχῶν· κάτω Χάλιξ, Μεσαῖος ἢ χωριό, ἄνω Χάλιξ, Χρυσόμαλλη, Κουμκώ, Σουράδα, Ἀκλειδιοῦ, Βαρεῖα καὶ Ἀκρωτήρι. Ἀληφαντά, Πυργί, Κέδρος, Καγιάνι, Πληγόνι, Ἁγία Μαρίνα, Λουτρά, Μόρια, Ἀράλων, Παναγιουῖδα, Καλαμιάρης, Πάμφουλα, Πῦργοι Θερμῆς ἄνω καὶ κάτω, Συδιανά, Θερμῆ, Μπστιγνά, Μπαλτσάκι, Κώμη καὶ Πηγῆ· πρωτεύουσαν ἔχων τὴν Μυτιλήνην.

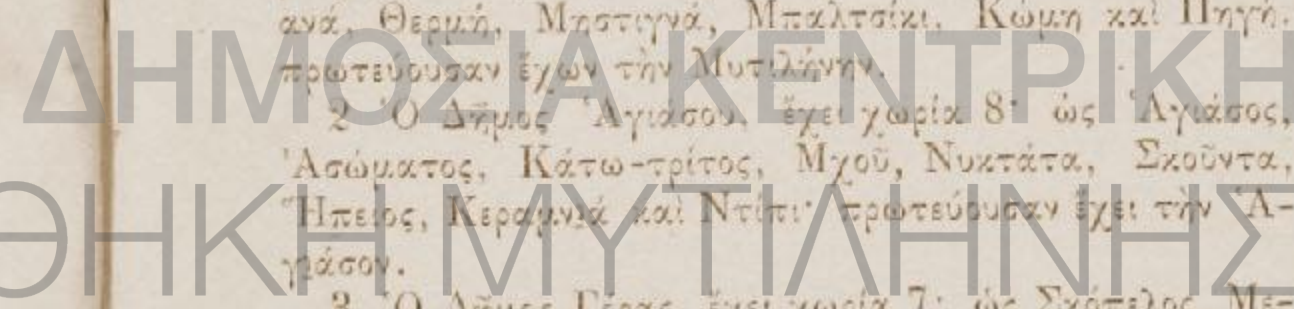
2 Ὁ Δῆμος Ἀγιάσου, ἔχει χωρία 8· ὡς Ἀγιάσος, Ἀσώματος, Κάτω-τρίτος, Μχοῦ, Νυκτάτα, Σκοῦντα, Ἡπειρος, Κεραμνιά καὶ Ντόπι· πρωτεύουσαν ἔχει τὴν Ἀγιάσον.

3 Ὁ Δῆμος Γέρας, ἔχει χωρία 7· ὡς Σκόπελος, Μεσαγρός, Παππάδος, Ἀγιάννης, Πλακάδος, Παλαιόκηπος, καὶ Πέραμα· πρωτεύουσαν ἔχων τὴν Σκόπελον.

4 Ὁ Δῆμος Μανδαμάδου, ἔχει χωρία 6· ὡς εἶναι Μανδαμάδος, Κουκιῆδος, Κάπη, Κλειοῦ, Γέλοια καὶ Σουκαμνιά· πρωτεύουσαν ἔχει τὸν Μανδαμάδον.

β'. Εἰς διαμέρισμα **Πλωμαρίου** ὑπάγονται:

1 Ὁ Δῆμος Πλωμαρίου, ἔχων χωρία 16· ὡς εἶναι Ποταμός, ἄνω καὶ κάτω χωριό καὶ Κουτρούλια· Λεύρα, Κουρνέλλα, Μεγαλοχώρι, Ῥάχη, Παλαιοχώριον, Βαλανιάς, Πορός, Ἀκράσιον, Δρῶτα, Τρίγωνας, Πλαγιά, Λη-

μνί ἄνω καὶ κάτω, Μηλιαῖς καὶ Μέσονας· πρωτεύουσαν ἔχει τὸν Ποταμόν.

2 Ὁ Δῆμος Βασιλικῶν, ἔχων χωρία 7· ὡς Πολυχνίτος Γρίπα, Βρυσιά, Λεσφόριον, Βασιλικιώτης, Βοῦρκοι ἄνω καὶ κάτω, καὶ Ἀμπελικόν· πρωτεύουσαν ἔχει τὸν Πολυχνίτον.

γ'. Εἰς τὸ διαμέρισμα **Σιγρίου** ὑπάγονται·

1 Ὁ Δῆμος Σιγρίου, ἔχων χωρία 12· ὡς εἶναι Σίγριον, Ἐρυσσός, Μεσότοπος, Ἄγρα, Τελώνια, Τσουκαλοχώριον, Ἀνεμώτια, Βατοῦσα, Χύδηρα, Φτεροῦντα, Ρεῦμα, καὶ Τζήθρα· πρωτεύουσαν ἔχει τὸ Σίγριον.

δ'. Εἰς τὸ διαμέρισμα **Μολύβου** ὑπάγονται·

1 Ὁ Δῆμος Μολύβου, ἔχων χωρία 12· ὡς εἶναι Μόλυβος, Πέτρα, Ἀχειλλιαπηγάδα, Πετρετσίκι, Λαθίων, Ὑψηλομέτοπον, Στύφις, Κλαπάδος, Χάλιξ, Σκουτάρος, Φύλια καὶ Ἀργενός· πρωτεύουσαν ἔχει τὸν Μόλυβον.

2 Ὁ Δῆμος Καλλονῆς, ἔχων χωρία 10· ὡς εἶναι Παράκοιλα, Ἀχυρών, Δάφια, Τσομαίλι, Σουμούρια, Ἀργιανά, Κεράμιον, Παπιανά, Κολομηδάδος καὶ Ἄγια Παρασκευή· πρωτεύουσαν ἔχει τὴν Ἀχυρώνα.

ε'. Τὸ διαμέρισμα τῶν **Μοσχονησίων** συγκροτεῖται ἀπὸ ἓνα μόνον δῆμον ἔχοντα πρωτεύουσαν τὰ Μοσχονήσια.

Τὰ Μοσχονήσια εἶναι μικρά τις νῆσος κειμένη βορειοανατολικῶς τῆς Λέσβου ἐγγὺς τῶν Κυθωνιῶν (αἰθαλί) ἔχει δὲ ἕως 7.000 κατοίκους.

Ἐκαστος δῆμος ὑπάγεται εἰς τὸ διαμέρισμά του, ἔχων ἓνα Μουδίρην καὶ ἓνα Τευτήσιν μὲ 5 - 10 χωροφύλακας.

Καὶ ἕκαστον διαμέρισμα δικαστικῶς ὑπάγεται εἰς τὰ τῆς Μυτιλήνης δικαστήρια.

Κάθε χωρίον ἔχει 1 ἢ 2 Σφραγιδοφύλακας (Μουχτάριδες) καὶ 2 ἕως 4 Δημογερόντας (ἰχτιάρ μετσιλῖς) καὶ ἓνα εἰσπράκτορα (καψιμάλ)· 1 ἕως 4 ἀγροφύλακας (πεκτσίδες) 1 ἐπίτροπον τῆς Δημαρχίας (μπελετιέ) καὶ 2 ἕως 3 μέλη τῆς ἐπιτροπῆς τῆς Γεωργίας (ζηραάτ).

Ὅλα τὰ μέλη ταῦτα τῶν Δημογερόντων κτλ. ἐκλέγονται κατὰ Μάρτιον ἐκάστου ἔτους ἀπὸ τὸν λαὸν ἐκάστου χωρίου διὰ ψηφοφορίας, καὶ ἀναγνωρίζονται ἀπὸ τὸν Διοικητὴν τῆς νήσου, ὅστις ἔχει τὴν ἔδραν του εἰς Μυτιλήνην ἔνθα εὐρίσκονται ὄλαι αἱ ἀρχαὶ τῆς ἐπαρχίας.

Ἐκκλησιαστικῶς διαιρεῖται ἡ νῆσος εἰς δύο ἐπαρχίας τῆς **Μυτιλήνης** καὶ τῆς **Μηθύμνης**.

Ὁ μὲν Ἀρχιεπίσκοπος Μυτιλήνης ἔχει ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν του χωρία 52 καὶ τὴν νῆσον Τένεδον· ἔδραν ἢ Μητρόπολιν τὴν πρωτεύουσαν Μυτιλήνην.

Ὁ δὲ Ἀρχιεπίσκοπος Μηθύμνης ἔχει χωρία τριάντα ἓνα καὶ ἔδραν ἢ Μητρόπολιν τὴν Ἀχυρώνα ἐν Καλλονῇ.

Οἱ ἀρχιεπίσκοποι οὗτοι (ἀρχιερεῖς) διορίζονται ἀπὸ τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην.

Ἐκκλησίαι (ναοὶ) ὑπάρχουσιν εἰς ὅλην τὴν νῆσον ἕως 130· ἱερεῖς δὲ ἕως 160· διότι εἰς τινὰς πόλεις κωμοπόλεις καὶ χωρία εἶναι 1 ἢ 2 ἢ 3 καὶ τέσσαρες Ἐφημέριοι διοριζόμενοι ἀπὸ τὸν ἀρχιερέα ἐκάστης ἐπαρχίας· ἐκάστη ἐκκλησία ἔχει 2 ἢ 3 ἐπιτρόπους καὶ ἐφόρους τῶν Σχολείων 2 ἢ 3 διοριζομένους ἀπὸ τὸν λαὸν ἐγκρίσει τοῦ ἀρχιερέως, ὡς καὶ οἱ Διδάσκαλοι.

Τσαμία (τεμένη) εἰς ὅλην τὴν νῆσον ὑπάρχουν 30 καὶ εἰς ἕκαστον τούτων ἀπὸ εἰς ἑτάμης.

Ἀρχηγός τῶν ἱμάμιδων εἶναι ὁ Μουχτής ἐδρεύων εἰς τὴν πρωτεύουσαν Μυτιλήνην καὶ ὁ ἀνώτερος ὄλων τούτων, εἶναι ὁ εἰς Κων/πολιν ἐδρεύων «Σεχ ἰσλάμης».

Ὁ μὲν Μουχτής εἶναι Ἱερονομοκράτης· ὁ δὲ Καδής ἢ (Ναίπ) εἶναι Ἱεροδικαστής, ἐξαρτώμενος ἀπὸ τὸν ἀνώτερον ἀρχηγόν, τὸν ἐν Κων/πόλει «Καδῆ-ἀσκέρ».

Νοσοκομεῖα ὑπάρχουσιν· ἐν εἰς Μυτιλήνην τῆς ὀρθοδόξου κοινότητος, εἰς τὸ ὅποιον συντρέχουν οὐκ ὀλίγοι ἀσθενεῖς ἐξ ὄλων τῶν χωρίων.

Καὶ ἐντὸς τοῦ φρουρίου ἐν ὀθωμανικόν.

Νεκροταφεῖα τῶν χριστιανῶν ὑπάρχουν· ἐν Μυτιλήνῃ, ὡς καὶ τῶν ὀθωμανῶν. Καὶ εἰς Ποταμόν Πλωμαρίου, εἰς Σκόπελον, εἰς Παππάδον, εἰς Μόριαν εἰς Πάμφυλα, εἰς Μανδαμάδον, εἰς ἀγίαν Παρασκευήν, εἰς Μόλυβον καὶ εἰς ἄλλα τινὰ χωρία.

Μοναστήρια ὑπάρχουσιν ἐπὶ τῆς νήσου·

- α. Τὰ τοῦ Λειμῶνος (ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν) πλησίον τῶν Δαφίων τῆς Καλλονῆς.
- β. Τὸ Ὑψηλόν ἐπὶ τοῦ ὄρους ὀρθοδόξου, πλησίον τῶν Τελωνίων.

Μονήδρια δέ· τὸ Δαμάνδριον πλησίον τοῦ Πολυχνίτου καὶ τὸ Πιθάριον πλησίον τῆς Ἐρεσσοῦ.

Ἄλλα μικρά· τοῦ ἄνω χωρίου Πλωμαρίου, εἰς τὴν Σκόπελον Γέρας καὶ εἰς χωρίον Μηστιγνά.

Ὑπῆρχον καὶ ἄλλα Μονήδρια, ὡς ὁ Κρεοκόπος καὶ ἡ Περιβολή, πλησίον τῆς Τζήθρας· τοῦ Ἁγίου Ἀλεξάνδρου μεταξὺ Κλαπάδου καὶ Λαθίωνος καὶ εἰς τὸ Κάτω-τρίτος.

Ἐκπαιδευτήρια (σχολεῖα) τῶν ἀρρένων δι-

ατηρούμενα ὑπὸ ἐκάστου δήμου εἶναι· τὸ Γυμνάσιον τῆς Μυτιλήνης, τὸ ἡμιγυμνάσιον τοῦ Πλωμαρίου τὸ ἡμιγυμνάσιον τῆς Ἀγιάσου· Σχολαρχεῖα εἰς Μανδαμάδον, Μόλυβον, Πέτραν, ἀγίαν Παρασκευήν, Ἀχυρῶναν, Ἐρεσσόν, Βατούσαν, Τελώνια Πολυχνίτον, Παππάδον· προκαταρκτικὰ εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ χωρία. τῶν δὲ θυλαίων δηλαδὴ Παρθεναγωγεῖα, εἶναι τῆς Μυτιλήνης, τοῦ Ποταμοῦ, τῆς Ἀγιάσου, τοῦ Πολυχνίτου, Ἐρεσσοῦ, Βατούσης, Πέτρας, Μολύβου, Ἀχυρῶνας, ἀγίας Παρασκευῆς, Μανδαμάδου, Φύλιας, Μόριας, Παμφύλων, Σκοπέλου, Μεσαγροῦ, Παππάδου Παλαιοκῆπου κτλ.

Μωαμεθανικὰ ὑπάρχουσι· εἰς Μυτιλήνην Γυμνάσιον (ἰτατιέ) καὶ Σχολαρχεῖον (ρουσιέ) ὡς καὶ εἰς Μόλυβον καὶ Σκόπελον· προκαταρκτικὰ δὲ εἰς ὅλα τὰ χωρία τὰ ὑπὸ μωαμεθανῶν κατοικούμενα· καὶ εἰς τινὰ θυλαίων. Ὀρθσκευτικὰ δὲ (Μετρεσέδες)· εἰς Μυτιλήνην, εἰς Μόλυβον καὶ εἰς Πέραμα Γέρας.

Τηλεγραφεῖον ὑπάρχει ἐν Μυτιλήνῃ ὅπερ συγκοινωνεῖ μὲ τὴν Καλλονήν, Μόλυβον καὶ Σίγριον· προσέτει δὲ συγκοινωνεῖ διὰ σύρματος ὑποβρυχίου μὲ τὰς Κυδωνίας καὶ ἐκεῖθεν μὲ Κωνσταντινούπολιν, Σμύρνην καὶ λοιπὰ μέρη τῆς Εὐρώπης, Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς.

Τυπογραφεῖον ὑπάρχει ἀδεῖα τῆς αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως ἐν Μυτιλήνῃ καλῶς κατηρτισμένον, ὑπὸ τὸ ὄνομα α' Ἀστήρ. »

Ὡς καὶ Βιβλιοπωλεῖον καὶ Βιβλιοδετεῖον πληρέστατον.

Τελωνεῖον καὶ **Ἐργειονομεῖον** ὑπάρχει εἰς Μυτιλήνην, Ποταμόν, Πέραμα, Μόλυβον, Ντίπι καὶ εἰς τὰ λοιπὰ παράλια χωρία.

Ἐλαιόμυλοι (διὰ ξύλων τεγνιτῶν ἐνεργούμενοι) ὑπάρχουν εἰς ὅλα τὰ χωρία ἕως διακόσιοι.

Ἀτμομηχαναὶ ἢ Ἐλαιοτριβεῖα δι' ἀτμοῦ ὑπάρχουσι πολλά· τρεῖς εἰς Μυτιλήνην ἐξ' ὧν 1α τῶν ἀλευρῶν ἐλαιῶν καὶ ζυμαρικῶν· αἱ δὲ λοιπαὶ δύο τῶν ἐλαιῶν· 5 εἰς Ποταμόν πλωμαρίου, εἰς Σκόπελον Γέρας, 2 εἰς Παππάδον, 2 εἰς Πέραμα, ἐξ' ὧν ἡ μία ἐλαιῶν καὶ ἀλεύρων, εἰς Ντίπι ἐλαιῶν καὶ ἀλεύρων, εἰς Λουτρά, εἰς Παπαδοῦλαν (ὁδὸς Ἀγιάσου πλησίον Λάμπου μύλου)· εἰς Ἀγιάσον, εἰς Παλαιοχώρι, εἰς Ἀγία Παρασκευὴν ἐλαιῶν καὶ ἀλεύρων, εἰς Ἀχυρῶνα, εἰς Μανδαμάδον, εἰς Μηστιγνὰ ἐλαιῶν καὶ ἀλεύρων, 2 εἰς Θερμὴν, 2 εἰς Πάμφυλα, εἰς Πολυχνίτον καὶ εἰς Βουσιάν.

Αἱ μὲν ἔχουσιν ὑδραυλικὰ πιεστήρια, αἱ δὲ ἄλλο εἶδος πίεσεως.

Πυρῆνος ἀτμομηχαναὶ ὑπάρχουσι 2· μία εἰς λιμένα Παμφύλων καὶ μία εἰς λιμένα Λουτρῶν.

Αἱ δὲ κάλλιστοι πέτραι τῶν ἐλαιομύλων καὶ δι' ἀτμοῦ ἐλαιοτριβεῖων, ἐξάγονται ἐν τῷ χωρίῳ Μηστιγνὰ.

Νερόμυλοι ἢ ἀλευρόμυλοι ὑπάρχουν· οἱ τοῦ Λάμπου, οἱ τῆς Αἰθρίνας πρὸς μεσημβρίαν 1/2 ὥραν μακρὰν τῶν ἄνω· (ἔχει μὲν ἐκεῖ ἄφθονα ὕδατα, ἀλλὰ νῦν οὐκ ὑπάρχει εἰς ἐνέργειαν οὐδεὶς μύλος)· οἱ τῶν ἀγίων Ἀναργύρων μεσημβριοδυτικῶς τοῦ Ἀσωμάτου, ὁ μεταξὺ Νυκτάτας καὶ ἀγίων Ἀναργύρων, οἱ εἰς τὰ

Ἀνδρία πρὸς μεσημβρίαν τοῦ Ἀσωμάτου, ὁ τοῦ Ἀγίου Δημητρίου καὶ ἄλλοι πρὸς τὴν Ἀγιάσον· οἱ τοῦ Καραογλάνη ἐγγὺς τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς· οἱ περιστεργαῖς τοῦ Μανδαμάδου· οἱ τῶν χωρίων τοῦ Πλωμαρίου· οἱ τῶν τῆς Γέρας χωρίων· οἱ τοῦ Πολυχνίτου· οἱ μεταξὺ Πύρρας καὶ Βασιλικιώτου τοῦ Μάκαρ λεγόμενοι· οἱ τῶν Παρακοίλων· ὁ τῆς Κυχράντας· οἱ μεταξὺ Ἀγίας Παρασκευῆς καὶ Καλλονῆς· ὁ τοῦ Δεσπότου· ὁ τοῦ Λειμῶνος Μοναστηρίων· οἱ τῆς Ποταμνιάς πλησίον τῶν Δαφίων· ὁ τῆς Φύλιας· οἱ τῶν Τελωνείων· οἱ τοῦ Τσουκαλοχωρίου καὶ Ἀνεμώτιας· οἱ μεταξὺ Ἀγρας καὶ Μεσοτάπου· οἱ τῶν Χυδῆρων καὶ Τζήθρας· οἱ τῶν Γελοίων· οἱ τῆς Συκαμνιάς τῆς Κάπης, τῆς Κλειοῦς καὶ ἄλλοι.

Καὶ ἐκ τῶν χειμαρρῶν ἀλέθουσι ἐν καιρῷ χειμῶνας πολλοί· οἱ τοῦ Πλωμαρίου, Τσουκαλοχωρίου, Λουτρῶν, Σκοπέλου, Μεσαγροῦ, Παππάδου, Παλαιοκλήτου, τῶν Μηστιγνῶν ἐγγὺς τοῦ Μπαλτακίου, Πολυχνίτου, Βουσιᾶς, Ἐρρσοῦς, Σιγρίου, Βατούσης, Φτεροῦντας, Βούρκων καὶ Ἀμπελικοῦ καὶ ἄλλοι.

Ἀνεμόμυλοι ὑπάρχουσι ὀλίγοι· ὡς εἰς Μανδαμάδον, Ἀγραν, Τελώνια καὶ εἰς ἄλλα τινὰ χωρία.

Σαπωνοποιεῖα ὑπάρχουν πολλά· εἰς Μυτιλήνην, Πέραμα, Ποταμόν, Παναγιουῶδαν, ἄσπροπόταμον, Μόλυβον, Πέτραν, Πολυχνίτον, Ἀγιάσον κλ.

Βυρσοδεψεῖα ἄξια λόγου εἶναι· τὰ ἐν Μυτιλήνῃ, Μολύβῳ καὶ Ποταμῷ· δευτέρου λόγου εἶναι τὰ τῆς Ἀγιάσου, Μανδαμάδου, Ἀσπροποτάμου, Ἀχυρῶνας, Τσουκαλοχωρίου καὶ Πολυχνίτου.

Μουτάφικα δηλ. ἐργαστάσια κατασκευάζοντα τρίγυνα ὑφάσματα, διὰ πολλὰς χρήσεις· (ὡς τρουβάδες διὰ τοὺς ἐλαιομύλους καὶ ἐλαιομηχανάς, σακκία, δισσάκια κλπ). ὑπάρχουσι εἰς Ἀγιάσον, Πλωμάριον, Μανδαμάδον, Στύφιν, ἀγίαν Παρασκευήν, Πολυχνίτον, Γέραν καὶ Μυτιλήνην.

Κεραμοποιεῖα κατασκευάζοντα κεραμεῖδια, τοῦβλα, σωληνάρια, ἀγγεῖα διαφόρων εἰδῶν· ὡς λαγήνια, κουμάρια, ὄδογεῖα, κούπας κτλ. ὡς εἰς Γέραν, Ἀγιάσον, Μανδαμάδον, ἀσπροπόταμον, Μηστιγνά, Θερμὴν, Πάμφυλα, Φύλιαν, Πέτραν κτλ.

Εἰς τὸν Παππάδον καὶ Παλαϊόκηπον ὁμῶς κάμνουν πολλὰ ὠραία ἀγγεῖα διαφόρου εἶδους καὶ εἰς Μανδαμάδον κάλλιστα κουμάρια καὶ λαγήνια. ὡς καὶ εἰς Ἀγιάσον.

Ἀσβεστοποιεῖα ὑπάρχουσι· ἐν Μυτιλήνῃ διὰ μηχανῆς· καὶ τεχνητὰ καμήνια ἀσβέστου πολλὰ· ὡς εἰς Μόριαν, Λουτρά, Μηστιγνά, Πηγὴν, Θερμὴν, Μανδαμάδον, Γέραν καὶ εἰς ἄλλα τινὰ χωρία.

Ἀνθρακοποιεῖα εἰς τὰ περισσώτερα χωρία ὅπου ὑπάρχουσιν ἀγριοξύλα διάφορα, ἢ καὶ ἐξ ἐλαιοδένδρων ἢ βαλανιδιῶν ἢ ἀγριοελαίων ξύλα.

Πλοῖα μεγάλα καὶ μικρὰ ὑπάρχουσι εἰς ὅλην τὴν νῆσον ἕως ὀκτακόσια.

Γέφυροι ὑπάρχουσιν ἕως ἑκατὸν ἐξήκοντα.

Λουτροὶ δὲ ἕως τριάκοντα.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Αἱ πόλεις, κωμοπόλεις καὶ τὰ χωρία ὅλης τῆς νήσου.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΜΥΤΙΑΙΝΗΣ.

Α'.

Μυτιλήνη πρωτεύουσα ὅλης τῆς νήσου, κειμένη εἰς τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν αὐτῆς, πρὸς βορρᾶν τοῦ βουνοῦ Ἀμαλῆς· εἶναι μία ἐκ τῶν καλλιτέρων πόλεων τοῦ Κράτους, ἀρκετὰ καλῶς ὑποδομημένη, με ὠραίας ἐξοχάς. Οἰκίας ἔχει 3,200 ἐκ τῶν ὁποίων αἱ μὲν δύο χιλιάδες ὀκτακόσκιαι εἶναι Χριστιανικαί, αἱ δὲ τετρακόσκιαι ὀθωμανικαί.

Ἡ Μυτιλήνη ἔχει δύο λιμένας Βόρειον καὶ Νότιον· ἀλλ' ὁ κυρίως συχνάζομενος εἶναι ὁ Νότιος τοῦ ὁποῖου τὸ στόμιον φωτίζεται διὰ δύο φανῶν.

Ὁ Νότιος λιμὴν τῆς πόλεως ἐπεσκευάσθη ἐσχάτως λαμπρότατα καὶ ἐκαλλωπίσθη διὰ προκυμαίας· προσεγγίζουσι δὲ εἰς αὐτὸν καθ' ἑκάστην ἑβδομάδα πολλὰ ἀτμόπλοια διαφόρων ἐταιριῶν μεγάλας ὠφελείας πρόξενα γενόμενα.

Ἡ πόλις φωταγωγεῖται εἰς ὅλους τοὺς δρόμους τῆς ἀγορᾶς καὶ τῶν συνοικιῶν· ἔχει δὲ ἀφθονα ὕδατα. Οἱ δρόμοι τῆς ἀγορᾶς εἶναι ἀμαξίτοι καὶ καλῶς τακτοποιημένοι, αἱ δὲ οἰκίαι αὐτῆς λίθινοι, καλαὶ καὶ ὠραῖαι.

Αἱ οἰκίαι ὡς καὶ ἡ ἀγορὰ τῆς πόλεως ταύτης πρὸ χρόνων ἦτον ξύλινοι· ἀπὸ τὸν καιρὸν ὅμως τῆς πυρκαϊᾶς τῆς συμβάσεως τὸ 1814 ἔτος κατὰ Ἰούνιον ὅπου ὅλη ἡ πόλις ἐγένετο παρανάλωμα τοῦ πυρός, ὡς καὶ ἡ τοῦ 1851 πυρκαϊὰ κατ' Αὐγουστον γινομένη, ἠνάγκασε τοὺς κατοίκους νὰ οἰκοδομήσωσι τὰς οἰκίας καὶ τὴν ἀγορὰν ἐκ λίθων· ὁ σεισμός ὅμως τοῦ 1867 Φεβρουαρίου 23 ἡμέραν πέμπτην ὥραν 12ην μετὰ μεσημβρίαν τουρκιστὶ κατέστρεψε τὴν ἀγορὰν καὶ τὸ πλεῖστον μέρος τῆς πόλεως· μετὰ ταῦτα δὲ πάλιν ἡ ἀγορὰ καὶ οἰκίαι ἀνοικοδομήθησαν ἐκ λίθων μεγαλοπρεπέστεραι.

Τὸ πάλαι ἡ πόλις ἔκειτο ἐπὶ νησιδίου, καὶ ὕστερον ἐπεξετάθη εἰς τὸ ἀντίπεραν τῆς μεγάλης νήσου· ἀνάμεσον δὲ αὐτῆς ἦτον πορθμὸς στενὸς χωρίζων καὶ ποιῶν τὴν πόλιν ἰσχυρὰν· εἶχεν ὠραίας γεφύρας ἐκ λευκοῦ καὶ ζεστοῦ μαρμάρου· ὁ πορθμὸς οὗτος διήρει τὴν πόλιν εἰς δύο μέρη· Ἀνατολικὸν καὶ Δυτικόν, ἡ μὲν ἐπὶ νησιδίου τὸ πλειότερον, ἡ δὲ ἐπὶ τῆς μεγάλης νήσου· ἰσχυράτιζε καὶ διπλοῦν λιμένα· Βόρειον καὶ Νότιον· ὁ μὲν Βόρειος ἦτον ἐπισημότερος, ἔχων ὑψηλὰ καὶ μεγάλα τείχη· ὁ δὲ Νότιος ἀβαθὴς μόνον διὰ μικρὰ πλοῖα.

Ἐπὶ τῆς ἀκμῆς τῆς εἶχε Ναυὸς περικαλίς, στοὰς, Ὁδεῖον, Μουσεῖον καὶ μάλιστα τὴν περίφημον καὶ λαμπρὰν Φιλοσοφικὴν σχολήν, ἐπὶ τῆς ἑδρας τῆς ὁποίας ἐδίδαξαν ὁ μέγας Ἀριστοτέλης, ὁ Ἐπίκτητος καὶ ἄλλοι Λέσβιοι καὶ ξένοι φιλόσοφοι.

Πρὸς τούτοις εἶχε πολλὰς καὶ λαμπρὰς δημοσίους οἰκοδομὰς. τῶν ὁποίων διέπρεπον τὸ Πρυτανεῖον καὶ τὸ Θέατρον· τέλος ἀνέκαθεν ὑπῆρξεν ἡ πρωτεύουσα ἀπασῶν τῶν πόλεων τῆς Λέσβου ὡς ἰσχυρὰ καὶ πολυάνθρωπος· διὸ καὶ ἐκ τούτου ὠνομάσθη καὶ ἡ κατέναντι αὐτῆς παραλία τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἀπὸ τῆς Τρωάδος μέχρι τοῦ Ἀταρ-

νέως, « αἰγιαλὸς Μυτιληναίων. »

Ἡ σημερινὴ ἀγορὰ τῆς πόλεως ἔχει ἰκανὴν ἔκτασιν ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ νοτίου λιμένος ἐκ τοῦ Γυμνασίου καὶ λήγουσα εἰς τὸν βόρειον λιμένα· διὸ καὶ διαίρει τὴν πόλιν εἰς δύο μέρη· εἰς Ἀνατολικὸν καὶ Δυτικόν. Ἐνταῦθα ὑπῆρχε στενότατος πορθμὸς ἐνόων τὸς δύο λιμένας καὶ διαχωρίζων τὴν πόλιν εἰς δύο μέρη· τὸ μὲν ἐπὶ νησιδίου ὅπου ἦτο τὸ μεγαλύτερον καὶ ἀρχαιότερον μέρος ἔνθα ὑπάρχει τὸ φρούριον ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὑπάρχουν 80 περίπου ὀθωμανικαὶ οἰκίαι καὶ ἐν Ἰζαμίον νεόκτιστον εἰς θέσιν ὠραίαν πλησίον τοῦ ὁποίου ὑπάρχουσι ἑρείπια ἀρχαίου κωδωνοστασίου. Ἐνταῦθα εὐρίσκεται ἡ πυριτιόαποθήκη, τὸ Νοσοκομεῖον καὶ κάτωθεν τούτων τὸ Δεσμωτήριον. Τὸ δὲ ἀπέναντι αὐτοῦ πρὸς δυσμὰς, ἦτο τὸ μικρότερον καὶ νεώτερον μέρος, νῦν δὲ τὸ μεγαλύτερον. Ὁ πορθμὸς ὅμως οὗτος τὴν σήμερον εἶναι κεχωσμένος καὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ μέρους κεῖται τὸ ἥμισυ τῆς σημερινῆς ἀγορᾶς.

Ἐν τῇ σημερινῇ ἀγορᾷ τῆς πόλεως εἰς θέσιν κατάλληλον πρὸς τὸ μεσημβρινὸν μέρος αὐτῆς ὑπάρχει ὠραῖον νεόκτιστον Θέατρον καὶ πλησίον αὐτοῦ ἡ Ἐμπορικὴ Λέσχη «Πρόσδος».

Μεσημβριανὰτολικοῦ τῆς πόλεως καὶ ἀπέναντι τοῦ φρουρίου ὑπάρχει τὸ Κρόσκιον, οἰκοδομηὴ κομψὴ εἰς θέσιν θελκτικὴν χρησιμεύουσα εἰς ὑποδοχὴν τῶν ἐπισήμων ξένων· ἔμπροσθεν αὐτῆς ὑπάρχει μαρμάρινος δεξαμενὴ μὲ ἀναβρυτήριον ἐν τῷ μέσῳ σκιαζομένη ὑπὸ πλατάνων· εἰς δὲ τὴν πλατεῖαν ταύτης τῆς θέσεως ὑπάρχει μαρμάρινος βρύσις, πλάτα-

νοι καὶ διάφορα ἄλλα δένδρα σκιάζοντα τὸ μέρος τοῦτο. Ἐκεῖθεν φαίνεται ἡ πόλις μετὰ τῶν πέριξ ἐξοχῶν τῆς, ὁ νότιος λιμῆν, ἡ θάλασσα, καὶ τὰ ἀπέναντι μέρη τῆς Ἀνατολῆς. Πλησίον αὐτοῦ εἶναι ἡ Γεωργικὴ Τράπεζα, τὸ Συμβολαιογραφεῖον, ὁ Τεκές ἐν ἐκτεταμένῳ περιβόλῳ μὲ γηραιὰς καὶ ὑψικόμους κυπαρίσσους, τὰ Δικαστήρια, αἱ Φυλακαὶ καὶ ὄχι πολὺ μακρὰν τὸ Διοικητήριον μεθ' ἄλλων τῶν Κυβερνητικῶν γραφείων· καὶ ἀπέναντι αὐτοῦ ἐν ἐκτεταμένῃ περιοχῇ τὸ μεγαλοπρεπὲς Αὐτοκρατορικὸν Γυμνάσιον, τὸ ὁποῖον ὤκοδομηθῆ ἐν ἔτει 1891, τὸ δὲ Διοικητήριον ἐν ἔτει 1893.

Συμβούλια ὑπάρχουσι τέσσαρα συγκροτούμενα ἀπὸ Χριστιανούς καὶ ὀθωμανούς συνεδριάζοντα καθ' ἑκάστην, ἐκτὸς τῆς Παρασκευῆς, Κυριακῆς, καὶ ἐπισήμων ἑορτῶν χριστιανικῶν καὶ μωαμεθανικῶν

α.) Τῆς Κυβερνήσεως Γενικὸν (Ἰσάρε) συγκροτούμενον ὑπὸ τοῦ Διοικητοῦ, τοῦ Ἀρχιμέρους, τοῦ Μουφτῆ, δύο χριστιανῶν καὶ δύο ὀθωμανῶν.

β.) Τὸ Πολιτικόν, (Μεχκεμεί-πιταέτ) συγκροτούμενον ὑπὸ τοῦ Καδῆ, ἑνὸς χριστιανοῦ καὶ ἑνὸς ὀθωμανοῦ.

γ.) Τὸ Ποινικόν (Τσιναέτ), συγκροτούμενον ὑπὸ τοῦ Προέδρου, τοῦ Εἰσαγγελέως, ἑνὸς χριστιανοῦ καὶ ἑνὸς ὀθωμανοῦ.

δ.) Τὸ Ἐμποροδικεῖον (Τιτσαρέτ), συγκροτούμενον ὑπὸ τοῦ Προέδρου, δύο χριστιανῶν καὶ δύο ὀθωμανῶν.

Πρὸς τούτοις τὸ συμβούλιον τῆς Γεωργίας (Ζι-

ραάτ)· ἡ διεύθυνσις τοῦ Δημοσίου ὀθωμανικοῦ χρέους (Ντουγιούν-οὔμουμιέ), καὶ ἡ διεύθυνσις τοῦ Μονοπωλείου τῶν Καπνῶν (Ρεζι τατουνοῦ).

Εἰς τὴν πόλιν ταύτην ἐδρεύουσιν ἔλαι αἱ Ἀρχαὶ τῆς νήσου ὡς καὶ οἱ ὑποπρόξενοι Ῥωσσίας, Γερμανίας, Γαλλίας, Ἀγγλίας, Αὐστρο-Οὐγγαρίας, Ἰταλίας, Βελγίου καὶ Ὀλλανδίας, Σουηδίας καὶ Νορβηγίας, Δανίας, Ἑλλάδος καὶ Ἀμερικῆς.

Προσέτι καὶ τὰ Πρακτορεῖα πλείστων ἀτμοπλοικῶν ἐταιριῶν.

Ἐπὶ τῆς προκυμαίας τοῦ νοτίου λιμένος ὑπάρχει τὸ Τελωνεῖον ἀνοικοδομηθὲν ἐν ἔτει 1892· πρὸς τὰ ἀριστερὰ αὐτοῦ ἡ ὑποδιεύθυνσις τῆς ἀστυνομίας καὶ ὄχι πολὺ μακρὰν αὐτῶν τὸ Τηλεγραφεῖον καὶ ἡ Τράπεζα Μυτιλήνης· πρὸς τὰ δεξιὰ τὸ γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως τῆς Προκυμαίας, τὸ Δημαρχεῖον καὶ ὀλίγον μακρὰν τὸ Ὑγειονομεῖον, τὸ γραφεῖον τῶν Φάρων καὶ τὸ Λιμεναρχεῖον ἐντὸς τοῦ Ἰαρσανᾶ ἔθθα ἄλλοτε κατεσκευάζοντο τὰ πλοῖα.

Πρὸς δυσμὰς τούτων παρὰ τὴν ἀμαξιτὴν ὁδὸν ἐπὶ ἐκτεταμένῃς περιοχῆς ὤκοδομήθη τὸ 1890 τὸ μεγαλοπρεπὲς τοῦ δήμου Γυμνάσιον καὶ ἐν αὐτῷ τὸ Σχολαρχεῖον μετὰ τῶν Προκαταρκτικῶν περιλαμβάνον 1,000 περίπου μαθητάς. Ἐν αὐτῷ ὑπάρχει Βιβλιοθήκη παλῦτιμος, συλλογὴ ὀργάνων Φυσικῆς ἀξία λόγου, τὸ Γυμνασιαρχεῖον καὶ τὸ Γραφεῖον τῆς Ἐφορίας.

Ἄνωθεν τῆς ἐσωτερικῆς θύρας τοῦ Γυμνασίου εἶναι κεχαραγμένον ἐπὶ πλακὸς μαρμαρίνης « ΝΙΚΟ-

ΛΑΟΣ ΜΗΤΡΕΛΛΙΑΣ ΕΧΟΡΗΓΕΙ » ὡς κτισθὲν δαπάναις τοῦ ἀοιδίμου Νικολάου Μητρέλλια καὶ προικισθὲν παρὰ τοῦ ἀοιδίμου Σοφοκλέους Κωντῆ Βουρνάζου.

Πλησίον τοῦ Γυμνασίου εἶναι τὸ Νοσοκομεῖον ἀνεγερθὲν ἐκ θεμελίων τῆ πρωτοβουλία τοῦ ἀειμνήστου Παναγιώτου Βουρναζέλλη τὸ 1858.

Πλησίον τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Συμεῶν εὐρίσκεται τὸ Παρθενάγωγεῖον οἰκοδομηθὲν τὸ 1861 καὶ διαιρούμενον εἰς Ἡμιγυμνάσιον, Σχολαρχεῖον, καὶ Προκαταρκτικὸν περιλαμβάνον ὑπὲρ τὰς 650 μαθητριάς.

Τὰ Σχολεῖα ταῦτα ὡς καὶ τὸ Νοσοκομεῖον διατηροῦνται ὑπὸ τοῦ δήμου Μυτιλήνης καὶ διευθύνονται ὑπὸ δώδεκα Ἐφόρων ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μητροπολίτου Μυτιλήνης.

Ἐκκλησίας ἔχει ἡ πόλις πολλάς: α.) Τὸν Ἁγιον Ἀθανάσιον ἐν τῷ μέσῳ τῆς πόλεως ἐκ νέου οἰκοδομηθὲν τὸ 1864 καὶ εὐρυνθὲν τὸ 1890, ἔχει κωδωνοστάσιον ἐκ πελεκητῶν λίθων, κτισθὲν τὸ 1887 καὶ ἐπ' αὐτοῦ μέγα ὥρολόγιον. Ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ταύτῃ ἐντὸς κιβωτίου διατηρεῖται τὸ λείψανον τοῦ νεομάρτυρος Ἁγίου Θεοδώρου τοῦ Βυζαντίου. Ἐν τῷ περιβάλλῳ ταύτης εὐρίσκεται ἡ ἔδρα τοῦ ῥήτορος Ποτάμονος, φέρουσα ἐπιγραφὴν ἐπὶ τοῦ μαρμαρίνου αὐτῆς καθίσματος « Ποτάμονος τοῦ Λεσβόνακατος προεδρεία ». Αὐτόθι εἶναι ἡ Ἱερά Μητρόπολις δηλ. ἡ κατοικία τοῦ Ἀρχιερέως ἀνοικοδομηθεῖσα τὸ 1877 ἐνθα συνεδριάζει καὶ τὸ Μητροπολιτικὸν Συμ-

βούλιον. β.) Τοὺς Ἁγίους Θεοδώρους ἢ μᾶλλον Εὐαγγελισμόν. γ.) Τὸν Ἁγιον Συμεῶν τὸν ἐκ θεμελίων ἀνοικοδομηθὲν τὸ ἔτος 1890. δ.) Τοὺς Ἁγίους Ἀποστάλους. ε.) Τὸν Ἁγιον Γεώργιον. ς.) Τὸν Ἁγιον Θεράποντα πλησίον τοῦ Νοσοκομείου. ζ.) Τὴν Ζωοδόχον Πηγὴν εἰς θέσιν Λαγκάδα.

Πρὸς τοῦτοις ὑπάρχει ἐκκλησίδιον Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καὶ τὰ παρεκκλήσια Ἁγίας Παρασκευῆς, Ἁγίας Κυριακῆς καὶ Ἁγίου Εὐδοκίμου.

Εἰς τὸ νότιον μέρος τῆς ἀγορᾶς ὑπάρχει ναὸς τῶν Δυτικῶν ἀνεγερθεὶς τὸ ἔτος 1859.

Τζαμεία ὑπάρχουσιν ἐν τῇ πόλει ἕξ· ἀλλ' ἐκ τούτων τὸ μεγαλύτερον εἶναι τὸ « Γενὶ Τζαμί » κείμενον πρὸς τὸ βόρειον μέρος τῆς ἀγορᾶς. Πλησίον αὐτοῦ εἶναι ὁ Μεγ κ ε μ ε ς (Περιοδικαστηρίου) ἐνεργούμενον παρὰ τοῦ Μουχτῆ καὶ Καδῆ, καὶ πλησίον αὐτοῦ τὰ ὀθωμανικὰ σχολεῖα· εἰς δὲ τὴν συνοικίαν Ἄξιζε τὸ Παρθενάγωγεῖον.

Μεσημβρινοδυτικῶς τῆς πόλεως εἰς θέσιν ὑψηλὴν καὶ εὐάερον ὑπάρχει τὸ χριστιανικὸν Νεκροταφεῖον καὶ ἐν αὐτῷ ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος ἀνεγερθεὶς τὸ 1883 δαπάναις τοῦ ἀειμνήστου Ἰακώβου Σταθοπούλου οὗτινος τὸ λείψανον καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ εὐρίσκονται ἐν κιβωτίῳ κατατεθειμένα ἐν αὐτῷ.

Πρὸς μεσημβρίαν ἐγγὺς τῆς πόλεως ὀλίγον τι μακρὰν τῆς γερύρας τοῦ χειμάρρου, ὑπάρχει ἐξωκλήσιον Ἁγία Εἰρήνη, ἐντὸς κήπου καὶ ἐπὶ τῶν παλαιῶν αὐτῆς τοίχων ὑπάρχει ὑψίκομος Πτελέα σκιαζουσα τὰ περίξ μέρη. Παρα-

λίως δὲ τοῦ κήπου τούτου πρὸς τὴν νοτίαν πλευρὰν ἐπὶ τῶν τερπνῶν τούτων κήπων κατεχόμενα πεδινὰ μέρη, συμπεραίνεται, ὅτι τὸ πάλαι περιεῖχον Ἱερὰ ἄλση, ναοὺς καὶ ἄλλας διασήμους οἰκοδομάς.

Πρὸς δυσμὰς τῆς πόλεως ἐπὶ λόφου ὑπάρχει Τεκές τις ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ ὁποίου εἶναι τὸ ὀθωμανικὸν νεκροταφεῖον.

Πρὸς τὸν βόρειον λιμένα (ἐπάνω σκάλα καὶ γιασί-γρόλ) ὑπάρχει βρύσις ἀρχαία πολύκρουτος καὶ φρέαρ, σκιαζόμενον τὸ μέρος αὐτὸ ἐκ πλατάνων καὶ ἄλλων δένδρων· παραλίως δὲ πλησίον τσαμίου καὶ τοῦ φρουρίου ὑπάρχει ὠραία καὶ ἐκτεταμένη πλατεία θέσις εὐάερος καὶ θελκτικὴ μὲ εὐρὸ ὀρίζοντα.

Εἰς τὸ ἄκρον δὲ τούτου τοῦ λιμένος βορειοδυτικῶς εἶναι τὸ διὰ ἀτμοῦ μέγα ἐργαστάσιον ἀλεύρων ζυμαρικῶν καὶ ἐλαίων τῶν κ. κ. ἀδελφῶν Γεωργιαδῶν, οἰκοδομηθὲν τὸ ἔτος 1880.

Ἐγγὺς δὲ τούτου ὑπάρχει ἡ ἐκτεταμένη περιοχὴ τοῦ κ. κ. Π. Μ. Κουρτζῆ ἔνθα ἐν τῇ μέσῃ αὐτῆς εἶναι τὰ Θέρμα (κουτσούκ - λούτζα) ὡς καὶ κτερίον ἀρχαίας πηγῆς, ἡτις ἀναβρῦει γλυκῆν ὕδωρ (ἀκ - λίτζα), ὅπερ ἀνεσκευάσθη ἐκ νέου εἰς λουτρὸν κομψόν· πλησίον αὐτοῦ ὁ ρηθεὶς ὠκοδόμησεν ναὸν περικαλλῆ ὑπὸ τὸ ὄνομα « Μεταμόρφωσις τοῦ Σωτῆρος »· ἐκτὸς τούτων παρὰ τῇ ἀμαξιτῷ ὁδῷ ὑπάρχει βρύσις καὶ ἐλαιοτριβεῖον δι' ἀτμοῦ καὶ ἀσβεστοποιεῖον ὑδραυλικῆς ἀσβέστου.

Οὐχὶ μακρὰν ὑπάρχει λόφος τις Μελανούδιον λεγόμενος, ἔνθα ἐπὶ τῆς ὁδοῦ σώζονται θεμέλια ἀρχαίου πύργου, ὅπου ἦτον προφυλακὴ τοῦ φρουρίου· ἐγγὺς πρὸς ἀνατολὰς παραλίως ὑπάρχουν τὰ Βυρσοδεφεῖα καὶ πρὸς δυσμὰς αὐτῶν ἡ θέσις αἰ - μετέτ ἔνθα καὶ βρύσις· πέραν δὲ τούτων παραλίως κεῖται τὸ Σφαγεῖον καὶ ὀλίγον τι βορείως πρὸς τὸν

μέλανα λόφον (καρὰ - τεπέν) ἄλλο βυρσοδεφεῖον.

Β'.

Τὰ ἐπὶ τῆς χερσονήσου Μαλαίας κείμενα χωρία πλησίον τῆς πρωτευούσης Μυτιλήνης.

Ἀπερχόμενος τις πρὸς μεσημβρίαν τῆς Μυτιλήνης εὐθὺς ἀπαντᾷ πύργους μετ' ἀγροκηπίων ὠραίων ἕως 300 διεσπαρμένους καὶ κατοικουμένους ὑπὸ χριστιανῶν· ἐν τῷ μεταξύ τούτων πλησίον τοῦ πύργου τοῦ Δεσπότου εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Μαλόεντος ὑπάρχει Ἐκκλησι. Παναγίας Χρυσομαλλούσης, ὅπου ἐτάφη ὁ Νεομάρτυς Θεόδωρος· ἐορτάζεται δὲ ἡ μνήμη αὐτοῦ τὴν 17 Φεβρουαρίου· προχωροῦντες παραιτέρω ἀπαντῶμεν τὰ ἐξῆς χωρίδια ἢ προάστεια.

Σουράδα, 20 λεπτά τῆς ὥρας μακρὰν τῆς Μυτιλήνης. Ἀκλειδίου, εὐάερος καὶ παραθαλασσία ἐξοχὴ καὶ ἐκκλησι. Εὐαγγελισμός· καὶ οὐχὶ μακρὰν ἐκκλησιδίου ἁγίου Σπυρίδων. Κουμκώ, ἐγγὺς καὶ πρὸς δυσμ. τοῦ Ἀκλειδίου ἐκκλησιδ. ἅγιοι Ἀνάργυροι. Βαρεία, 3/4 τῆς ὥρας ἀπέχουσα τῆς Μυτιλήνης πλησίον τῆς θαλάσσης μὲ ὠραίους κήπους καὶ ἐκκλησιδίου ἡ Ζωοδόχος Πηγή· παραλίως δὲ οὐχὶ μακρὰν εἰς θέσιν Μώθοναν ὑπάρχει ἐξωκλήσιον ἁγίου Ἰωάννου τοῦ προδρόμου. Ἀκρωτήρι, ἄνω τῆς βαρείας· εἶναι ἡ ὠραιότερα καὶ τερπνοτέρα ἐξοχὴ.

Κάτω Χάλιξ 1/4 ὥρας τῆς πόλεως μακρὰν οἰκίας ἔχων 80 ἔλας χριστιανικὰς ἐκκλησίαν δὲ τοῦ ἁγίου Γεωργίου.

Μεσαῖος ἢ χωριὸ μετ' 25 οἰκίας ὄλας χριστιανικάς.

Ἄνω Χάλιξ πρὸς μεσημβρίαν τῶν ἄνω μετ' 130 οἰκίας ὄλας χριστιανικάς καὶ ἐκκλησίαν τῶν ἁγίων Πατέρων.

Ἀληφαντὰ πρὸς δυσμὰς τῶν ἀνωτέρων 1/4 μακρὰν οἰκίας ἔχοντα 70 ὄλας χριστιανικάς· ἐκκλησίαν δὲ ἁγίου Γεωργίου.

Καγιάνι πλησίον τοῦ προαστείου Ἀκρωτῆρι, μίαν ὥραν μακρὰν τῆς Μυτιλήνης οἰκίας ἔχον 160 ὄλας χριστιανικάς, ἐκκλησίαν τὸν Ταξιάρχην καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Τὸ χωριὸν τοῦτο κεῖται εἰς ὑψηλὴν καὶ εὐάερον θέσιν μετ' κήπους καὶ δένδρα ὑπερφόρα μετ' ἀφθόνων ὑδάτων· τὰ δὲ ὕδατα τοῦ Καγιανίου, Ἀκρωτηρίου καὶ ἁγίων Πατέρων τοῦ ἄνω Χάλικος μεταωχετεύθησαν εἰς Μυτιλήνην.

Πληγόνι πλησίον τοῦ Καγιανίου· οἰκίας ἔχει 100 ὄλας χριστιανικάς· ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Γεωργίου καὶ σχολεῖον.

Ἁγία Μαρίνα χωριὸν πλησίον τοῦ Πληγόνιου μετ' 220 οἰκίας ὄλας χριστιανικάς· ἐκκλησίαν τῆς ἁγίας Μαρίνης καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Πρὸς ἀνατολὰς τῆς ἁγίας Μαρίνης 1/2 ὥραν ὑπάρχει ἡ θέσις Κρατήγος μετὰξὺ δύο λόφων μετ' ἀφθονα ὕδατα καὶ τόπον ὠραῖον καὶ τι ἐξωκλήσιον ἁγίου Νικολάου· αὐτόθι εἶναι καὶ ἡ θέσις Ἄργαλα πρὸς βορρᾶν, ἔχουσα ἐλαιοκτῆματα καὶ κήπους μετ' ἀφθόνων γλυκυτάτων λαχανικῶν· πλησίον εἶναι ἡ θέσις Βρουλίδια μέρος τῆς Κρατήγου μετ' 2-3 νερομύλους.

Πυργὶ 1αν ὥραν μακρὰν τῆς Μυτιλήνης οἰκίας

ἔχει 100 ὄλας χριστιανικάς καὶ ἐκκλησίαν τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου.

Κεῖται δὲ πρὸς τὸ μέρος τοῦ κόλπου τῆς Γέρας ὀλίγον τι ἄνωθεν τῆς θαλάσσης· ἐπὶ τῆς παραλίας ὑπάρχει τι ἐξωκλήσιον « ἁγία Μελάνη » ἐνθα ἀναβρῦουσιν ὕδατα καθαρτικὰ.

Κέδρος χωριδίον 1/2 ὥραν μακρὰν τοῦ Πυργὶ πρὸς τὰ δεξιὰ· οἰκίας ἔχει 20 χριστιανικάς καὶ ἐκκλησιδίον ἁγίου Ἰωάννου.

Τὰ δὲ κτήματα τῆς περιοχῆς τοῦ χωριδίου τούτου εἶναι ἐνὸς καὶ μόνου ἀτόμου· πλησίον εἶναι τὸ βουνὸν Κεδρινὸν προφήτης Ἡλίας καὶ τι ἐξωκλήσιον ἅγιος Νικόλαος· αὐτόθι ὑπάρχει σπήλαιον ἔχον θύραν ὑψηλὴν καὶ ὀπὴν ἄνω· προχωρῶν ἐντὸς αὐτοῦ εἰς τὸ ἄκρον εὐρίσκει τις μέταλλον τι λεγόμενον « ἀρμινόβουλος » λέγουσι ὅτι εἰς τὰ ἀρχαῖα ἐρείπια τῶν οἰκοδομῶν ἐκεῖ εὐρέθησαν κεκουμμένοι θησαυροί.

Τὰ θέρμα ὕδατα τοῦ Κόλπου Γέρας· κείμενα πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ Κέδρου παραλίως 1/2 ὥραν μακρὰν καὶ τῆς Μυτιλήνης 1 ὥραν, ἔχουσι καὶ καταλύματα διὰ τοὺς ἐπισκεπτομένους· ἄνω δὲ τούτων ἐπὶ τῆς ἀμαξωτῆς ὁδοῦ ὑπάρχει περιοχὴ μετὰ δωματίων εὐαέρων καὶ βρύσις πλησίον· οὐχὶ δὲ μακρὰν εἶναι τὸ ἐξωκλήσιον « ἅγιος Θεράπων. »

Λουτροῦ μεσημβρινοδουικῶς τῆς ἁγίας Μαρίνης 1 1/2 ὥραν μακρὰν τῆς Μυτιλήνης πρὸς τὸ μέρος τοῦ κόλπου Γέρας κείμενα, ἔχουσι 200 οἰκίας χριστιανικάς, 12 ὀθωμανικάς καὶ 25 οἰκίας κατοικουμένας ὑπὸ πολιτῶν τῆς πρωτεύουσῆς ἐν καιρῷ τῆς συγκομιδῆς τῶν ἐλαιῶν· ἐκκλησίαν ἁγίου Γεωργίου καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Τὸ χωρίον κεῖται εἰς ὠραίαν θέσιν μετὰ πολλῶν ὑδάτων 1/4 τῆς ὥρας μακρὰν εἶναι ὁ λιμὴν αὐτοῦ καὶ οὐχὶ μακρὰν τὸ μέρος ὅπου ἀναβρῦουσι χλιαρὰ καθαρκτικὰ ὑδάτα.

Πρὸς δυσμὰς 20 λεπτὰ τῆς ὥρας κεῖται «ἡ Κουτουριδία» θέσις ἐνθα οἱ ἐκ Μυτιλήνης ἐρχόμενοι, διὰ τῆς περματαριᾶς ἀποβιβάζονται εἰς τὸ ἀντίπεραν μέρος.

Γ'.

Τὰ κατὰ τὴν ἀνατολικοβόρειον πλευρὰν χωρία.

Ἐκ τοῦ "Αἰ-μετέτ τῆς βρύσειος προχωρῶν τις ἐπὶ τῆς ἀμαξωτῆς ὁδοῦ, ἀπαντᾷ ἄλλην τινὰ βρύσιν μετὰ ὑπερμεγέθους πλατάνου καὶ νοτιανατολικῶς ἔχει τὸν Μέλανα λόφον· παρευόμενος ἐκεῖθεν βλέπει δύο ὁδούς· τὸν μὲν πρὸς τὸν μακρὸν γυαλόν, τὸν δὲ πρὸς τὴν Μόριαν, ὅπου πρὸς αὐτὴν παρευόμενος βλέπει ἀρχαῖον τι κτίριον Ῥωμαϊκόν, πηγὴν ὑδάτος χλιαροῦ «θερμάκια» καλουμένη καὶ ἑτέραν πηγὴν ὑδάτος ποσίμου, χρήσιμα καὶ τὰ δύο διὰ πότισιν τῶν ἐκεῖ εὑρισκομένων κήπων «τῆς ἀχλυᾶς» λεγομένων.

Προχωρῶν ἐκεῖθεν πρὸς τὴν Μόριαν βλέπει πύργους καὶ κήπους οὐκ ὀλίγους, ἀνήκοντας εἰς τοὺς χριστιανούς πολίτας τῆς Μυτιλήνης ὅπου ἔχουσι τὰς ἐξοχὰς τῶν· οἱ πύργοι οὗτοι εἶναι 50 καὶ οἱ κῆποι 100.

Μόρια κωμόπολις μίαν ὥραν μακρὰν τῆς Μυτιλήνης καὶ τῆς θαλάσσης περὶ τὰ 15 λεπτὰ τῆς ὥρας· οἰκίας ἔχουσα 500 ἑλας χριστιανικὰς· ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Βασιλείου καὶ σχολεῖον ἀρρένων καὶ θηλέων.

Βορειοδυτικῶς τοῦ χωρίου ἐπὶ τοποθεσίας εὐαέρου καὶ ὑψηλῆς κεῖται τὸ τῶν ἀρρένων σχολεῖον μὲ μικρὰν τινὰ βιβλιοθήκην· ἐκεῖ ὑπάρχει καὶ ἐκκλησία τοῦ ἁγίου Δημητρίου· πρὸς μεσημβρίαν δὲ ἐντὸς χαριεστάτης κοιλάδος πλησίον τοῦ χωρίου φαίνονται τὰ μεγαλοπρεπῆ ἑρείπια τοῦ ἀρχαιοτάτου Ὑδραγωγείου (Καμάρα νεροῦ) 40 - 50 πόδας ἔχοντας ὕψος ἐπὶ μιᾶς δὲ τῶν στυλῶν αὐτοῦ ὑπάρχει ἡ λέξις Δ Α Μ Ο Σ δηλ. ὅτι δαπάνη τοῦ δήμου ἀνηγέρθη.

Εἰς τὰ περίξ λοφίδια τῆς Μόριας εὑρίσκονται στρώματα μαρμάρου λευκοῦ ἢ μελαχρινοῦ· λέγουσι ὅτι αὐτόθι ὑπῆρχε Λ α τ ο μ ε ῖ ο ν .

Ἐντικρυ τοῦ χωρίου 15 λεπτὰ τῆς ὥρας κεῖται ὠραία τις θέσις καλουμένη «Οὐτζά» (σοῦτ - κιοῖ) εἰκάζεται ὅτι αὐτόθι ἦτο χωρίον ἔχον ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου καὶ κάτωθεν ἡ θαυματουργὸς Παναγία μαλιαρῆ ἐνθα ἀναβρῦει ἄφθονον ὕδωρ.

Ἀφάλων χωρίον ὑπὸ χριστιανῶν κατοικούμενον ὀλίγον μακρὰν τῆς Μόριας οἰκίας ἔχων 170, ἐκκλησίαν τὴν κοίμησιν τῆς Θεοτόκου καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Ἐνεκα δὲ τῆς καταστροφῆς τῆς ὁποίας ὑπέστη ὁ Ἀφάλων ἐκ τοῦ σεισμοῦ τὸ 1867 πολλαὶ οἰκογένειαι μετώκησαν παραλίως δεκαπέντε λεπτὰ τῆς ὥρας μακρὰν εἰς τὸν ἐκεῖ μακρὸν-γυαλόν πρὸς βορρᾶν καὶ ἔκτισαν οἰκίας ἐπὶ τινος κτήματος κειμένου ἐγγὺς τῆς ἀμαξωτῆς ὁδοῦ, πλησίον τινός ἐρημοκκλησίου λεγομένου «Παναγιούδα Φκολέμη» ὅθεν καὶ ὀνομάσθη τὸ νέον τοῦτο χωρίον «Παναγιούδα»· λέγουσι δὲ ὅτι τὸ πάλαι αὐτόθι ἦτο χωρίον καὶ ὅτι ἐκεῖ κατώκησεν ὁ χρησμολόγος Εὐκλος ὁ Κύπριος.

Παναγιούδα χωρίον δεκαπέντε λεπτὰ μακρὰν

τοῦ Ἀράλωνος παραλίως ἔχουσα 40 οἰκίας ὄλας χρι-
στιανικὰς καὶ ἐκκλησίαν τὴν γέννησιν τῆς Θεοτόκου.

Εἰς τὸ χωρίον τοῦτο ἐπὶ τῆς ἀμαξωτῆς ὁδοῦ εἶναι βρύ-
σις, τῆς ὁποίας τὸ ὕδωρ ῥεεῖ ἐκ τῶν ἀνωθεν κείμενον πρὸς
δυσμὰς ἐρημοκλήσιον τῶν ἁγίων Πάντων· ὑποκάτω δὲ
τούτου ὑπάρχει εὐρύχωρον λαγούμιον ὅπου ἐκεῖθεν ἀνα-
βρύει ὕδωρ σφόδρα ὡς ἀγίασμα· ῥεόν δὲ ἐνοῦται μετ'
ἄλλου τινὸς ὕδατος· εἰκάζεται ὅτι αὐτόθι θὰ ἦτον Μονή-
δριον.

Καλαμιάρης πλησίον τῆς Παναγιοῦδας πρὸς
βορρᾶν με 30 οἰκίας ὄλας χριστιανικὰς· πρὸς δυσμὰς
ἐξω τοῦ χωρίου ἔχει ἐκκλησιῶν ἁγίου Γεωργίου.

Πάμφυλα δεκαπέντε λεπτὰ μακρὰν τῆς Πανα-
γιοῦδας· οἰκίας ἔχει 480 ὄλας χριστιανικὰς, ἐκκλησί-
αν τῆς ἁγίας Βαρβάρας καὶ σχολεῖον ἀρρένων μετὰ
δύο τάξεων σχολαρχεῖου καὶ παρθεναγωγεῖον.

Ἀπέχουσι δὲ τῆς Μυτιλήνης τὰ Πάμφυλα μετὰ καὶ 20
λεπτὰ τῆς ὥρας· εἰς τὴν περιόχην τοῦ σχολεῖου ὑπάρχει
παρεκκλήσιον ἢ Μεταμόρφωσις, εἰς τὸ μέσον τοῦ χωρίου
παλαιὸν κτίριον αὐτοῦ Ταξιάρχης καὶ πλησίον τοῦ χωρίου
Ἅγιος Γεώργιος.

Ὀδεύοντας ἐκ τῶν Παμφύλων πρὸς τὸν λιμένα ὅστις ἀ-
πέχει πέντε λεπτὰ τῆς ὥρας, δεξιὰ βλέπομεν δύο ἐρημοκ-
λήσια ἀρχαῖα· τὸ μὲν ἅγιος Ἰωάννης ἐντὸς τοῦ ὁποίου εἶ-
ναι δένδρον ἀρχαῖον, τὸ δὲ Παναγιοῦδα, ἐπὶ τῆς παρα-
λίας δὲ πρὸς βορρᾶν εἶναι ναῖσκος τῆς ἁγίου Νικολάου δια-
τηρούμενος ὑπὸ τινος μοναχοῦ· ὑποκάτω τοῦ ἐκκλησιδίου
τούτου ἀναβρύει ἄφθονον ὕδωρ πόσιμον, ῥεόν ἐντὸς τῆς
θαλάσσης· προφυλάττεται δὲ ὁ λιμὴν αὗτος ὑπὸ νησιδίου.

Μεσημβρινοδυτικῶς τῶν Παμφύλων ἐπὶ τῆς ἀμαξωτῆς

ὁδοῦ ὑπάρχει Γέφυρα· ἀνω αὐτῆς ἐπὶ λόφου ὑπῆρχε χω-
ρίον τι Κ α θ ὶ λεγόμενον ἐνθα ὑπάρχουσι κτίρια παλαιά·
ἀπεσῶρθησαν δὲ οἱ κάτοικοι αὐτοῦ εἰς τὸ πλησίον ἀρχαῖον
χωρίον Ἀράλων...

Πύργοι Θεομῆς ἕως 160 ὄντες κατοικού-
μενοι ὑπὸ χριστιανῶν καὶ εἶναι διεσπαρμένοι τῆδε
κακείσε· διαιροῦνται δὲ ὡς ἐξῆς· Σ υ θ ε ι α ν ἂ ἐπὶ
λόφου πρὸς δυσμὰς με ἐξωκλήσιον ἁγίαν Θεέκλην.
Ἄ ν ω π ὶ ρ γ ο ι πρὸς βορρᾶν αὐτοῦ με ἐκκλησίαν
Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου, ἐπιλεγομένην Τ ο υ ρ λ ο υ -
τ ῆ ν. καὶ ἐξωκλήσιον ἅγιος Παντελεήμων. Μ έ σ ο ι
καὶ Κ ά τ ω με ἐκκλησίαν ἅγιον Νικόλαον.

Παρὰ δὲ τὴν ἀμαξιτὴν ὁδὸν τῶν Κάτω Πύργων, ὑπάρ-
χουσι κτίρια ἀρχαίων ναῶν Τ ρ ε ῖ ς Ἄ γ ι ο ι λεγόμενοι.

Θεομᾶ λουτρά Θεομῆς, ἀπέχουσι τῆς
Μυτιλήνης μίαν 1/2 ὥραν καὶ οὐ μακρὰν τῆς θαλάσ-
σης, τὰ ὅποια εἶνε ἀρχαῖαι οἰκοδομαὶ χωριζόμεναι εἰς
ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν λουτρά καὶ παρ' αὐτῶν σι-
κήματα.

Εἰς ταῦτα συνέρχονται ἕνεκα τῶν ἰαματικῶν ὑδάτων
πρὸς θεραπείαν πολλοὶ ἐκ τῆς νήσου καὶ τῆς Ἀνατολῆς
κατ' ἔτος τὸν Μαῖον Αὐγούστον καὶ Σεπτέμβριον· ἐνταῦ-
θα ὑπάρχει καὶ μικρὸς λιμὴν παραλίως καὶ μεταξύ αὐτοῦ
καὶ τῶν θερμῶν φαίνονται ἐρείπια ἀρχαῖα τῆδε κακείσε
ὡς καὶ στήλαι ἐκ μαρμάρων καὶ λίθοι με ἐπιγραφὰς
Α Ρ Τ Ε Μ Ι Δ Ι Τ Η Θ Ε Ρ Μ Ι Α. τὴν δὲ 21 Μαΐου
τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου τελεῖται ἐνταῦθα πάγκοινος
πανήγυρις.

Θεομῆ, χωρίον 15 λεπτὰ μακρὰν πρὸς δυσμὰς
τῶν θερμῶν ὑδάτων· ἔχει οἰκίας 250 ἐκ τῶν ὁποίων

αί 180 είναι χριστιανικαί και 70 ὀθωμανικαί και ἐκ-
κλησιαν τὰ Εἰσόδεια τῆς Θεοτόκου και σχολεῖον τῶν
ἀρρένων.

Μεταξὺ τοῦ χωρίου τούτου και τῶν θερμῶν ὑπάρχει
θέσις ὠραία και ὑδωρ ψυχρὸν, σκιαζομένη ὑπὸ μιᾶς γιγαν-
τιαίας ἀρχαιοτάτης κυπαρίσσου, καλουμένης «Κυπαρίσσος
τοῦ ἁγίου Ἰωάννου» ἔνθα και ἐκκλησιδίων ὑπάρχει δὲ πα-
ράδοσις παρὰ τῷ λαῷ, ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ πάθῃ ἐ-
κεῖνος ὅστις θελήσῃ νὰ κόψῃ μέρος τι τοῦ ἱεροῦ τούτου
δένδρου.

Μηστιγνά χωρίον ἀπέχον τῆς θερμῆς 1 ὥραν.
οἰκίας ἔχει 210 χριστιανικὰς και 6 ὀθωμανικὰς· ἐκ-
κλησιαν ἐπ' ὀνόματι «Κοίμησις τῆς Θεοτόκου» και
σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Τὸ χωρίον τούτο εἶναι μακρὰν τῆς Μυτιλήνης δύο 1/2
ὥρας και τῆς θαλάσσης 12 λεπτά· κεῖται ἐπὶ δύο λόφων
εἰς εὐάερον θέσιν και περικυκλοῦται ὑπὸ ἐλαιῶνων· ἐπὶ τοῦ
βορείου λοφίσκου κεῖται τὸ σχολεῖον και κάτωθεν τούτου
εἰς τὸ ἄκρον ἐγγὺς τῶν ὀθωμανικῶν οἰκιῶν ἡ ἐκκλησία, οἰ-
κοδομηθεῖσα τὸ 1836· κάτωθεν δὲ αὐτῆς πλησίον τῆς ἀμα-
ξιτῆς ὁδοῦ τὸ ἐκκλησιδίων ἅγιος Γεώργιος και εἰς τὴν πα-
ραλίαν πρὸς βορρᾶν ἅγιος Νικόλαος πλησίον τοῦ ἀσφα-
λοῦς λιμενίσκου τοῦ χωρίου.

Πρὸς βορρᾶν ἀντικρυ και πλησίον τοῦ χωρίου ὑπάρχει
ὄροπέδιον μεμονωμένον ἔχον περιφέρειαν σχεδὸν μίαν ὥραν
μὲ γῆν πετρώδη πλάτη λεγομένη, ἔνθα ὑπάρχει λα-
τομεῖον ὅπου ἐξορύσσονται και αἱ Μυλόπετραι. Ἐπ'
αὐτῆς δὲ τῆς μαγευτικῆς θέσεως τοῦ ὄροπεδίου εἰς τὸ βόρ-
ρειον ἄκρον ὑπάρχουν δύο ἀρχαῖα ἐξωκλήσια ἅγιος Δη-
μήτριος και ὀλίγον τι πέραν ἅγιος Σπυρίδων και ἐρείπια
οἰκιῶν και φρουρίου εἰς τὰ ὁποῖα εὐρέθησαν ἀρχαῖα νομί-

σματα· συμπεραίνεται ὅτι αὐτόθι ἦτο ἡ ἀρχαία πόλις
Σίνα και κάτωθεν παραλίως αὐτῆς ὑπῆρχε λιμὴν ἔνθα
θα φαίνονται ὄγκωδέστατοι πελεκημένοι λίθοι ἐντὸς τῆς
θαλάσσης.

Πρὸς μεσημβρίαν τῶν Μηστιγνῶν 20 λεπτά μακρὰν εἶναι
ἡ θέσις «Καρυαῖς» ἐν μέσῳ ἐλαιῶνων, μυρσινῶν, δα-
ρνῶν και κήπων εἰς ὠραῖον και εὐχάριστον μέρος μεθ' ὑ-
δάτων ὑπάρχει τὸ μονήδριον τῶν Ἁγίων Ἀκιν-
δύων μεθ' ἑνὸς μοναχοῦ· παρὰ τῷ ἐκκλησιδίῳ εἶναι τὸ
ἅγιασμα και οἱ λαμβάνοντες ἐξ' αὐτοῦ μετ' εὐλαβείας και
πίστεως λαμβάνουσι τὴν ἴασιν ψυχῆς τε και σώματος· τε-
λεῖται δὲ ἡ μνήμη τῶν πέντε τούτων ἁγίων Μαρτύρων
« Ἀκινδύνου, Πηγασίου, Ἀφθονίου, Ἐλπιδοφόρου, και
Ἀνεμποδίστου » τὴν 2 Νοεμβρίου και τὸ πρῶτον Σάββα-
τον τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, εἰς τὴν ὁποῖαν συνέρ-
χονται πολλοὶ ἀπὸ διάφορα μέρη και μετὰ τὸ Πάσχα
ἀκαταπαύστως.

Μπαλτσίκι χωρίον ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν τῶν
Μηστιγνῶν βορειοδυτικῶς ἐπὶ ὄροπεδίου, μὲ 60 οἰ-
κίας ὅλας ὀθωμανικὰς.

Πρὸς μεσημβρίαν αὐτοῦ κάτω ἦτον τὸ ἀρχαῖον χριστι-
ανικὸν χωρίον «Κυδῶνα» λεγόμενον, ἔνθα και ἐρείπια αὐ-
τῆς ὑπάρχουν τὸ ὁποῖον ἐκ σεισμοῦ κατεστράφη και ἐσκορ-
πίσθησαν οἱ κάτοικοι εἰς ἁγίαν Παρασκευήν, Μανδαμά-
δον, Μηστιγνά και εἰς τὸ ἀντικρυ μέρος τῆς Ἀνατολῆς·
οὐχὶ δὲ μακρὰν εὐρίσκονται πέτραι ὄγκωδέστατοι πελεκη-
μένοι και στῆλαι πιθανόν νὰ ἦσαν αὐτόθι « οἱ Λαρισαῖοι
πέτραι » ἢ τὰ Πελασγικὰ τεῖχη.

Ἐντεῦθεν δὲ πρὸς τὴν παραλίαν προχωρῶν εἶναι ἡ θέ-
σις «Παχτσέδαις» ὅπου φαίνονται κτίρια παλαιὰ ἐρημο-
μένου χωρίου, οὐ τὸ ὄνομα φέρει τὸ ἐκεῖ ἐρημοκλήσιον

Ἅγιος Νικόλαος ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὑπάρχει τεμά-
χιον μαρμαρίνου λίθου Μ Ν Η Μ Η Μ Α Ρ Ι Α Σ .

Παραλίως τῆς Κυδῶνας ἀντίκρου τοῦ νησιδίου εὐρέθη-
σαν ἀρχαῖα μνήματα, διάφοροι μεγαλοπρεπεῖς λίθοι πελε-
κήμενοι στῆλαι καὶ μάρμαρα.

Μεταξὺ Μηστιγνῶν καὶ Κυδῶνας ὑπάρχουν τὰ δι-
αλείποντα **Θερμά ὕδατα**.

Τὰ ὕδατα ταῦτα (τὰ ὅποια πότε μὲν φαίνονται πότε δὲ
οὐκ) ἀναβρῦουσι ἔκτινος λάκκου· εἶναι θερμότερα καὶ ἄνευ
τοῦ ἐκ χειμάρρου ρέοντος ὕδατος, δὲν δύναται νὰ λουσθῆ-
τις· Λέγεται εἰς τὴν θέσιν ταύτην ὑπῆρχε ναὸς τῆς Ἀρτέ-
μιδος τὸ πάλαι· μετὰ ταῦτα δὲ ὠνομάσθη Ἅγία Αἰ-
κατερίνη.

Κώμη 3/4 τῆς ὥρας μακρὰν τοῦ Μπαλτσικίου
οἰκίας ἔχουσα 40 ὄλας ὀθωμανικῆς.

Κεῖται ἡ Κώμη εἰς θέσιν εὐαερον μὲ ἀφθονα ὕδατα καὶ
ὠραία ὀπωρικά.

Πρὸς βορρᾶν αὐτῆς, πέντε λεπτά τῆς ὥρας μακρὰν ὑ-
πάρχει ποτάμιον τι «Μπουγά-τερὲ» λεγόμενον· ἐνθα πρὸς
τὰ δεξιὰ ὑπάρχει τὸ «Παλαιοχώρι» ὅπου λέγουσι ὅτι ἦτον
τὸ πάλαι ἡ Κώμη καὶ πλησίον ἐρημοκλήσιον «Παναγιου-
δα» ἐγγὺς τοῦ ποταμοῦ.

Πηγὴ μίαν ὥραν ἀπέχουσα τῶν Μηστιγνῶν οὐ-
χὶ μακρὰν τῆς Κώμης· οἰκίας ἔχει 110 ὄλας χριστι-
ανικῆς· ἐκκλησίαν τῆς ἁγίας Παρασκευῆς καὶ σχο-
λεῖον τῶν ἀρρένων.

Εἰν τῷ χωρίῳ εἰς ὀλίγην ἀπόστασιν τῆς ἐκκλησίας ὑ-
πάρχει παρεκλήσιον « ἡ Ζωοδόχος Πηγὴ » ἐνθα ἀναβρῦει
ὕδωρ (ἁγίασμα).

Δ'.

Τὰ πρὸς δυσμᾶς τοῦ κόλπου Γέρας χωρία.

Ἁγιάσος πόλις κειμένη ἐν μέσῳ καρυῶν καὶ
καστανεῶν ἐπὶ τῆς βορειοδυτικῆς πλευρᾶς τοῦ ὄρους
Ὀλύμπου καὶ ἀπέχουσα τῆς Μυτιλήνης 3, 1/2 ὥρας
ἔχει κλίμα ὑγιεινὸν καὶ νερὰ ἀφθονα· ἔχει οἰκίας 1300
ὄλας χριστιανικῆς· ἐκκλησίαν περικαλλῆ ἡ Κοίμησις
τῆς Θεοτόκου εἰς τὸ μέσον τῆς ἀγορᾶς μὲ κωδωνο-
στάσιον καὶ ἐπ' αὐτῷ ὠρολόγιον μέγα· ἐντὸς τῆς πε-
ριοχῆς αὐτῆς ὑπάρχουν τὰ κελλία καὶ γραφεῖα τῆς
κοινοῦτος, τὸ Συνοδικὸν ἐνθα βιβλιοθήκη ἀξία λό-
γου· βορειοδυτικῶς δὲ ὑπάρχει καὶ ἑτέρα ἐκκλησία
Ἁγία Τριάς ἐνθα εἶναι τὰ Σχολεῖα· τὸ Ἡμιγυμνά-
σιον, τὸ Σχολαρχεῖον, τὸ Προκαταρκτικὸν τῶν ἀρ-
ρένων καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς πόλεως τὸ Παρθεναγωγεῖ-
ον καὶ αἱ Ἀρχαὶ αὐτῆς.

Ἡ πόλις αὕτη ἔχει ἀγορὰν ἰκανὴν, ἣτις φωτίζεται τὴν
νύκτα διὰ φανῶν ὡς καὶ αἱ περισσότεραι συνοικίαι· οἱ δρό-
μοι αὐτῆς εἶναι πλατεῖς ἐν μέρει καὶ αἱ οἰκίαι τῆς λιθόκτι-
στοι· ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς πυρκαϊᾶς τῆς συμβάσης τὸ 1877
Αὐγούστου 14 μ. μ. ἡ ὁποία ἀπετέφρωσεν τὸν Ξενῶνα
τῆς ἐκκλησίας καὶ τὰ κελλία καὶ ἄλλας οἰκίας, ἐκτοτε ἀ-
νεγέρθησαν ὄλαι αἱ οἰκίαι λίθιναι.

Εἰς τὸν περίβλεπτον ναὸν τῆς Θεοτόκου συντρέχουν
πολλοὶ προσκυνηταὶ πανταχόθεν καὶ ἐκ τῆς Ἀνατολῆς·
γίνεται δὲ πανήγυρις πάγκοινος τὴν 15 Αὐγούστου.

Μεσημβρινοδυτικῶς τῆς πόλεως ἀπέναντι τῆς γεφύρας
ὑπάρχει ἐξωκλήσιον τῆς Παναγίας, ἐνθα εὐρέθη ἡ ἀρχαία

μικρά εικόν τῆς Θεοτόκου, ὅπου ἐκεῖ ἀναβρῦει ἀγίασμα· πέραν δὲ τούτου εἶναι ὁ κῆπος τῆς Παναγίας καλούμενος, καλῶς εὐπρεπισμένος μετ' εὐρυχώρου περιοχῆς.

Οὐχὶ μακρὰν τῆς Ἀγιάσου, φαίνονται ἐρείπια ἀρχαίου φρουρίου ὅπερ ὀνομάζεται Παλαιόκαστρον· μίαν δὲ ὥραν μακρὰν αὐτοῦ εἶναι ἡ θέσις Πενζίλη, πόλις ἐπὶ τῶν ἀρχαίων χρόνων· ἐκεῖ ὑπάρχουν ἐξωκλήσ. τῆς Παναγίας καὶ κάτωθεν ὁ Ταξιάρχης·

Πρὸς δυσμὰς τῆς πόλεως ἐπὶ τῆς ὑψηλοτάτης κορυφῆς τοῦ ὄρους Ὀλύμπου, μίαν ὥραν σχεδὸν μακρὰν αὐτῆς ὑπάρχει ἐκκλησιδίων τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ, εἰς τὸ ὅποιον πλείστοι προσκυνηταὶ χάριν περιεργείας μεταβαίνουνσι, ὅπως τέρψωσι τὴν ὄρασιν αὐτῶν· ἐκεῖθεν βλέποντες σχεδὸν ὅλην τὴν νῆσον, Ἀνατολὴν καὶ λοιπὰ μέρη· ἀξιοπερίεργος δὲ εἶναι ἡ πρὸς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους ἀνάβασις.

Εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Ὀλύμπου βορειοανατολικῶς ὑπάρχει ἡ Καρύνη θέσις ἀξιόλογος ἐνθα ὑπάρχει καὶ ἀρχαία δεξαμενὴ μετ' πηγὴν ἀναβρῦσσα ἄφθονα ὕδατα ψυχρὰ καὶ σκιαζομένη ὑπὸ τῶν πέριξ αὐτῆς πλατάνων, ὅπου οἱ μεταβαίνοντες εἰς τὴν Ἀγιάσον λαμβάνουν ἀναψυγὴν καὶ ἀνακούφισιν εἰς τὴν θελκτικὴν ταύτην θέσιν.

Οἱ κάτοικοι τῆς Ἀγιάσου εἶναι φιλόμουσοι φίλοι τῆς ἐργασίας, οἰκονομίας καὶ λιτότητος.

Ἀσώματος ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν τῆς Ἀγιάσου πρὸς μεσημβρίαν· ἔχει οἰκίας ἕως 200 ὄλας χριστιανικὰς· ἐκκλησίαν τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ, καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Μεσημβρινοδυτικῶς δέκαπέντε λεπτὰ μακρὰν τοῦ Ἀσωμάτου ὑπάρχει ἐξωκλήσιον τῶν ἁγίων Ἀναργύρων εἰς θέσιν ὠραίαν καὶ θελξικάρδιον· πλαγίως τοῦ ἐκκλησιδ. ἀνα-

βρῦει ὑπὸ μιᾶς πέτρας νερὸν ἄφθονον, τρέχον καὶ ποτίζον ὄλα τὰ ἐκεῖ κηπάρια γέμοντα ὑπὸ πλῆθος ὀπωροφόρων δένδρων καὶ ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου ἀλέθουν οἱ κατὰ σειρὰν 3 - 4 Μύλοι· ὑπάρχει καὶ ἀνωθεν τοῦ ρηθέντος ἄλλο ὕδωρ καθαρὸν, ψυχρότατον καὶ ὑγιέστατον λεγόμενον Βρύσις.

Νυκτάτα χωρίδιον βορειοανατολικῶς τοῦ Ἀσωμάτου δεκαπέντε λεπτὰ μακρὰν, ἐντὸς σκοτεινοῦ τινὸς φάραγγος μετ' ἄφθονα ὕδατα καὶ οἰκίας 12 χριστιανικὰς καὶ 2 ὀθωμανικὰς.

Σκούντα πρὸς ἀνατολὰς τῆς Ἀγιάσου· οἰκίας ἔχει 120 ὄλας χριστιανικὰς, ἐκκλησίαν τὴν κοίμησιν τῆς Θεοτόκου καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Ἡπειος. εἴκοσι λεπτὰ μακρὰν τῆς Σκούντας ἔχει 200 οἰκίας ἑκατὸν πενήντα χριστιανικὰς καὶ πενήντα ὀθωμανικὰς· ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Προκοπίου καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Κεραμντά μακρὰν τοῦ Ἡπειος 10 λεπτὰ τῆς ὥρας· ἔχει δὲ 40 οἰκίας ὀθωμανικὰς καὶ τέσσαρας χριστιανικὰς.

Κάτω - τριτος ἀπέχον τῆς Μυτιλήνης 2:1/2 ὥρας· ἔχει οἰκίας ἕως 120 ὄλας χριστιανικὰς· ἐκκλησίαν τὴν Γέννησιν τῆς Θεοτόκου καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Εἰς τὸ ἄκρον τοῦ χωρίου πρὸς δυσμὰς ὑπάρχει ἀρχαῖον ἐκκλησιδίων Ζωοδόχος Πηγὴ ἔχον φρέαρ τι καὶ πολύκλωνον Πρῖνον ὑψίκομον.

Πλησίον τοῦ χωρίου πρὸς ἀνατολὰς φαίνονται ἀρχαῖα ἐρείπια οἰκιῶν, λουτροί. βρύσαι, δεξαμεναὶ καὶ κῆποι μετ'

ἀφθόνων ὑδάτων καὶ ἐξωκλήσιον ἅγιος Νικόλαος· εἰκάζεται ὅτι θὰ ἦτον χωρίον· ἡ θέσις αὕτη λέγεται Μονασάδων.

Πλησίον πρὸς δυσμὰς ἐπὶ λόφου ὑπάρχει τὸ πρὶν γυναικείον Μονήδριον «ὁ Ταξιάρχης»· ὁ ναὸς αὐτοῦ μόνον σώζεται· εἶναι περιωρισμένον μετ' οἰκήματος· ἐν τῇ περιοχῇ αὐτοῦ ὑπάρχει βρύσις μετ' ἀφθόνου ὑδάτος καὶ κῆπος εἰς θέσιν θελκτικὴν καὶ εὐάερον.

Ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν αὐτοῦ βορειοδυτικῶς, εἶναι καὶ τὸ ἀνδρῶν Μονήδριον ἐρημωμένον «ἅγιος Ἰωάννης» ὅπου οἱ τοῖχοι τοῦ ναοῦ φαίνονται· καὶ πλησίον αὐτοῦ Πεῦχος τις μεγαλοπρεπῆς· πρὸς ἀνατολὰς τούτου ὑπάρχουν ἐρείπια οἰκιῶν, τοῖχοι καὶ σπήλαια· οὐχὶ δὲ μακρὰν ἀναβρῦει ἀφθονον ὕδωρ.

Πρὸς ἀνατολὰς εἰς τὸν κάμπον 10 λεπτὰ τῆς ὥρας μακρὰν τοῦ χωρίου εἶναι τὸ Μετόχιον ἔχον ἐν τῇ περιοχῇ αὐτοῦ ἐκκλησιδίων τῆς Παναγίας.

Μχοῦ χωρίδιον πρὸς δυσμὰς τοῦ Κάτω - τρίτου 8 λεπτὰ τῆς ὥρας μακρὰν ἐντὸς μικρᾶς κοιλάδος με 40 οἰκίας ὅλας ὀθωμανικάς.

Ντίπε εἴκοσι λεπτὰ τῆς ὥρας μακρὰν τοῦ Κάτω - τρίτου εἰς τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου τῆς Γέρας ἐπίνειον τῶν πλησίων χωρίων Κάτω - τρίτος, Μχοῦ, Σκούντας, Ἡπείου, Κεραμνιά καὶ Ἀσωμάτου, Ἀγιάσου, Πηγῆς καὶ Κώμης· ἔχει δὲ ἕως 30 Καταστήματα ὅλα χριστιανικά.

Ξ'.

Γ Ε Ρ Α (Ἰ ε ρ ἂ Γ ῆ).

Ἀναχωρῶν τις μεσημβρινοδυτικῶς τῆς Μυτιλήνης, μετὰ 1 1/2 ὥραν φθάνει εἰς τινὰ παράλιον θέσιν Κ ο υ ν τ ο υ ρ ὀ ἂ ν εἰς τὸν πορθμὸν τοῦ κόλπου τῆς Γέρας· ἐκεῖθεν διὰ Περαματαριάς μετὰ 5 - 8 λεπτὰ τῆς ὥρας φθάνει εἰς τὸ ἀπέναντι μέρος 1/2 μίλιον ἀπέχον. Πέραμα λεγόμενον ὅπερ εἶναι ἐπίνειον ὄλων τῶν χωρίων τῆς Γέρας, τὰ ὅποια ἀπέχουν τοῦ περάματος μίαν ὥραν μακρὰν ὅλα σχεδόν.

Τὰ τοῦ Κόλπου τῆς Γέρας χωρία κείμενα εἰς τὸ ἀριστερὸν μέρος αὐτοῦ.

Τὰ χωρία ταῦτα τῆς Γέρας εἶναι 7 καὶ κατοικοῦνται ἀπὸ 11,500 κατοίκους, ἐκ τῶν ὁποίων 10,000 εἶναι χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι, αἱ δὲ 1,500 ὀθωμανοί. Ὅλα τὰ χωρία θεωροῦνται ὡς μία πόλις, διότι ἔχουσιν ἓνα Δήμαρχον καὶ τὰς ἰδίας ἀρχάς κτλ.

Πέραμα ἐπίνειον τῶν χωρίων τῆς Γέρας· ἔχει ἀγορὰν ἐκτεταμένην καὶ βρύσιν μαρμαρίνον ἐν αὐτῇ με ἀφθονα ὑδάτα· ὑπάρχουσιν ὑπὲρ τὰ 120 Καταστήματα διαφόρων εἰδῶν καὶ τινες οἰκίαι· ὅλα εἶναι χριστιανικά καὶ τινὰ ὀθωμανικά.

Ἐχει προκυμαίαν ἀναλόγως καλὴν μετ' ἀρτυσιανοῦ ὑδάτος· δεξιὰ ὑπάρχει ἡ Μεγαλοπρεπῆς Ἀτμοελαιομηχανὴ καὶ πρὸς ἀριστερὰν μακρὰν αὐτῆς Ἀνε-

μόμυλός τις. Τὸ 1873 κατὰ Ἰούνιον εἶχε συμβῆ πυρκαϊὰ ἀπετεφρώσασα οὐκ ὀλίγα Καταστήματα· ὁ δὲ σεισμός τὸ 1867 ἔβλαψε αὐτὸ μέγਾਲως· διότι τὸ ἔδαφος πρὸς τὴν θάλατταν κατὰ τὴν προκυμαίαν, ἐχαμήλωσεν ἀρκετά.

Ἐξω δὲ τοῦ Περάματος δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ὑπάρχουσι ἀγρόκηπια μετ' οἰκιῶν διεσπαρμένων ἐξ ὅλων τῶν χωρίων, ἕκαστον εἰς τὴν περιφέρειάν του ἔχει τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸ σχολεῖον του· αἱ μὲν κατοικίαι τῆς Σκοπέλου ἔχουν τὸν ἅγιον Δημήτριον, ὁ Μεσαγγρὸς τὸν ἅγιον Θεόδωρον, ὁ τοῦ Παππάδου τὴν ἁγίαν Ἀναστασίαν τὴν Ῥωμαίαν, τοῦ Πλακάδου τὴν ἁγίαν Κυριακὴν καὶ ἡ τοῦ Παλαιοκῆπου τὸν Ταξίαρχον.

Εἰς τὴν εὐρείαν καὶ κατάρυτον ταύτην πεδιάδα τῆς Γέρας συνυπαίρνουσι οἱ κάτοικοι περὶ τὰς ἀρχὰς Αὐγούστου, διαμένοντες ἐκεῖ μέχρι τέλους Σεπτεμβρίου συναΐζοντες τοὺς περιφόμευς καρποὺς τῶν ἀγροκηπίων των.

Ἀξιοσημείωτος δὲ εἶναι ἡ καθ' ὅλην τὴν πεδιάδα πληθὺς τῶν ἐρημοκκλησιῶν καὶ συντριμμάτων ἀρχαιοτήτων· ἐξ αὐτῶν τούτων καθ' ὅλην τὴν δυτικὴν παραλίαν μέχρι τοῦ Ντίπι φαίνονται θεμελίαι διάφορα ὡς καὶ πῖθοι καὶ λοιπὰ ἀρχαῖα κτίρια καθὼς καὶ εἰς θέσιν **Χ ἄ λ α κ α ς**.

Πρὸς μεσημβρίαν τοῦ Περάματος μέχρι τῆς περιοχῆς τῶν κτημάτων Πλωμαρίου πλησίον τοῦ στομίου τοῦ κόλπου Γέρας, ὑπάρχει φυσικὸς τις λιμὴν ἀρχαῖος **Φ τ ε λ ῖ ω ν** λεγόμενος καὶ ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου αὐτῆς τῆς θέσεως εἶναι δεξαμενὴ τεχνητὴ **Κ α θ ο υ ρ ὀ λ ι μ ν ο ς** ὀνομαζομένη ἀντικρὺ τῆς χαυγιαρόπετρας ἐνθα παραλίως ὑπάρχει ἡ θέσις Παναγίας Γαλιότισσας ὅπου εἶναι καὶ ἐκκλησιῶν.

Πρὸς μεσημβρίαν τοῦ στομίου πρὸς τὸ Πλωμάρι ὑπάρχει θέσις ὀνομαζομένη **Φ α ρ α** ἐνθα εἰς τὰς ἀκτὰς ἐπὶ βρά-

χων στέκει μενόλιθος ὑψηλὸς σχῆμα ἔχων νέας **Κ ο π ἔ λ α ς**· πλησίον τούτων ὑπάρχουσι καὶ ἐρείπια ναῶν ἅγιοι Τεσσαράκοντα καὶ ἅγιος Γεώργιος· μεσημβρινοδυτικῶς τῆς Κοπέλας ὑπάρχει τὸ Μέταον, πρὶν ἀρχαῖα πόλις, ἐπὶ ὑψηλῆς θέσεως με φρούριον ἐρημωμένον ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἐνθα καὶ δεξαμενὴ καὶ ἐπιγραφή **Τ Υ Χ Η Α Γ Α Θ Η**. Δυτικώτερον τοῦ Μετάου εἶναι τὸ Κίλλαιον πρὶν ἀρχαῖα πόλις νῦν δὲ Μερσίνια λιμὴν ἀσφαλῆς, ἐνθα διαχειμάζουσι τὰ τοῦ Πλωμαρίου πλοῖα· καὶ οὐχὶ μακρὰν τούτων εἶναι ὁ ἅγιος Ἰσιδωρος ἀκρωτήριο τῆς Πλαγιᾶς, ἐνθα φαίνονται ἐρείπια ἀρχαῖα ὡς καὶ λιμὴν.

Διαβαίνων δὲ πρὸς δυσμὰς τοῦ Περάματος 20 λεπτά τῆς ὥρας μακρὰν, ἀπαντᾷ τις ἐρημοκλήσιον με ἐρείπια ἀρχαιότατα τοῦ ἁγίου Γεωργίου (νῦν δὲ λέγεται Κουρκουτά) ἡ εἰκὼν αὐτοῦ εὐρίσκεται εἰς τὸν ναὸν τῆς Σκοπέλου.

Σκόπελος κωμόπολις μακρὰν τοῦ Περάματος μίαν ὥραν· ἔχει οἰκίας 760 ἐκ τῶν ὁποίων αἱ ἑξακόσιαι εἶναι χριστιανικαὶ καὶ ἑκατὸν ἐξήντα ὀθωμανικαὶ· ἐκκλησίαν ὁ ἅγιος Γεώργιος καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων. (ἐντὸς τῆς αὐλῆς αὐτοῦ ὑπάρχει παρεκκλήσιον ἁγία Κυριακὴ) τὸ δὲ Παρθαναγωγεῖον εἰς ἄλλο μέρος.

Ἡ Σκόπελος κεῖται ἐπὶ θέσεως ὑψηλῆς θελκτικωτάτης καὶ εὐαέρου· χωρίζεται διὰ τοῦ χειμάρρου εἰς δύο μέρη· ἡ ἀγορὰ τῶν χριστιανῶν εἶναι εἰς τὸ μέσον τῆς κωμοπόλεως πλησίον τοῦ χειμάρρου· ἐνόνονται δὲ τὰ δύο μέρη διὰ γεφυρῶν· αὐτόθι ὑπάρχει βρύσις μαρμαρίνη πολύκρουνος (πέρα λεγομένη) μετ' ἀφθόναυ ὕδατος διαυγοῦς, ὑπὸ μεγάλου πλατάνου σκιαζομένη· ἄνω αὐτῆς εἶναι ἡ ἐκκλησία κτισθεῖσα κατὰ τὸ 1795 καὶ τὸ 1892 ἀνακαινισθεῖσα κατέστη μία ἐκ τῶν ὠραιότερων ἐκκλησιῶν τῆς νήσου· τὸ δὲ πρὸς τὰ δεξιὰ εἶναι τὸ ἀρχαιότερον μέρος τοῦ χωρίου ὅπου πρὸς

βορρᾶν κατοικοῦν οἱ ὀθωμανοί, ὅπου εἶναι καὶ ἡ ἀγορὰ αὐ-
τῶν· κάτωθεν δὲ εἶναι ἡ συνοικία Π λ ἄ τ α ν ο ς· εἰς τὸ
ἄκρον τοῦτο βορειοδυτικῶς ὑπάρχουν καὶ αἱ ἀρχαὶ καὶ ἐγ-
γὺς τὸ ὀθωμανικὸν Σχολαρχεῖον καὶ Παρθεναγωγεῖον κτί-
ριον ὠραῖον εἰς θέσιν κατάλληλον· φωτίζεται δὲ ἡ ἀγορὰ
καὶ αἱ περισσότεραι συνοικίαι διὰ φανῶν οἱ δὲ δρόμοι εἶ-
ναι λιθόστρωτοι.

Εἰς τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον τῆς Κωμοπόλεως εἰς τὸ ἔμβλα-
σμα ὑπάρχει ἡ πρώτη οἰκοδομηθεῖσα ἐν τῇ νήσῳ· εὐρυχο-
ροτάτη ἀτμοελαίωμηχανή· ἄνω ταύτης πρὸς μεσημβρίαν
εἶναι ἡ θέσις Τὰς-λίκι ὅπου ἐκεῖ ἐξάγουν μάρμαρα λευκό-
τατα καὶ ζωηρά· ἀντικρὺ δὲ τούτου καὶ τοῦ χωρίου πλη-
σίον ἐπὶ λόφου εἶναι τὸ Νεκροταφεῖον.

Εὐρισκόμενός τις ἐπὶ τοῦ λοφίσκου Τὰς-λίκι τῆς θελκτι-
κῆς καὶ ὠραίας ταύτης θέσεως, βλέπει τὴν κωμόπολιν
ταύτην ὡς πανόραμά τι καὶ τὰ ἐγγὺς χωρία Μεσαγρόν,
Παππάδον, τὸν κόλπον καὶ τὰ ἀντικρὺ Λουτρά, Πυργί,
Κέδρος καὶ τὴν εὐρείαν καὶ ὠραίαν πεδιάδα στολισμένην
ὑπὸ πολλῶν καὶ διαφόρων δένδρων καὶ τὸ ὠραῖον αὐτῆς
Πέραμα καὶ τὰς κατοῦνας αὐτῶν.

Μεσημβρινοδυτικῶς τῆς Σκοπέλου 1/2 ὥραν μακρὰν ἐ-
πὶ γηλόφου εἰς μαγευτικὴν θέσιν ὑπάρχει τὸ Μονήδριον ἁ-
γία Παρασκευῆ μεθ' ἐνὸς Μοναχοῦ· γίνεται δὲ πανήγυρις
τὴν Παρασκευὴν τῆς Διακαινησίμου καὶ τὴν 26 Ἰουλίου
καὶ ἄλλας ἐποχὰς τοῦ ἔτους ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς Γέρας,
Πλωμαρίου καὶ Ἀγιάσου· εἶναι εὐάερος καὶ ὠραία θέσις με-
ῶριζοντα ἐκτεταμένον, μετ' ἀφθόνων ὑδάτων διαυγεστά-
των καὶ ὑπὸ πλατάνων, λεύκων καὶ ἄλλων ὑπωροφόρων
δένδρων καὶ κλιμάτων σκιαζομένων τὸ μέρος τοῦ Μο-
νηδρίου τούτου.

Πρὸς μεσημβρίαν δὲ 3/4 τῆς ὥρας μακρὰν ἐντὸς κοιλά-

δος, ἡ ὁποία σχηματίζεται ἐκ τοῦ ὑψηλοῦ βουνοῦ Πρίαν-
τος, ὑπάρχει ἐξωκλήσιον τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Ἐπισκό-
που Ἄσσου, ἔχων ὑψίκομον ἀρχαίαν Πεύκην ὀπισθεν τοῦ
Ἱεροῦ· γίνεται δὲ πανήγυρις τὴν 10ην Ἰουλίου· εἰς τὸ μέ-
σον αὐτοῦ ὑπάρχει ὁ διὰ χειρὸς του κτισθεὶς τάφος τοῦ ἁ-
γίου τούτου ἀνδρός, ἐκ τοῦ ὁποίου ἀναβρῦει ἀφθονὸν ὕδωρ
εἰς ἁγιασμόν καὶ ῥῶσιν τοῖς πιστοῖς· ὑπάρχει ἄνω τῆς κοι-
λάδος ταύτης Σπήλαιον ἐν τῷ ὁποίῳ διέμεινεν ὁ ῥηθεὶς ἁ-
γίος, ὅταν εἶχεν ἐπιστρέψῃ ἐκ τοῦ ὄρους Ὀλύμπου ἐνθα
κατώκει.

Μεσαγρός πλησίον τῆς Σκοπέλου οἰκίασ ἔχει
400 ἐκ τῶν ὁποίων αἱ μὲν τριακόσαι εἶναι χριστιανι-
καί, αἱ δὲ ἑκατὸν ὀθωμανικαί· ἐκκλησίαν τὴν Ζωοδό-
χον Πηγὴν καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων καὶ κορασιῶν.

Πρὸς δυσμὰς τοῦ Μεσαγροῦ 1/2 ὥραν μακρὰν ἐπὶ
τινὸς ὄρους λεγόμενον Παλαιόκαστρον, φαί-
νονται διάφορα ἀρχαῖα κτίρια, τάφοι, φρούριον κτλ.
κάτωθεν δὲ τούτου πρὸς μεσημβρίαν ὑπάρχει ἡ θέ-
σις Νίκια.

Πρὸς ἀνατολὰς δὲ πλησίον τοῦ χωρίου ὑπάρχει ὁ
ἀρχαῖος καὶ ὠραιότατος κήπος τῆς Πατρικοῦ λε-
γόμενος εἰς θέσιν θελκτικοτάτην μετ' ἀφθόνων ὑδά-
των ψυχρῶν· ἐντὸς δὲ τούτου ὑπάρχουσι ἐρείπια ἀρ-
χαίου λουτροῦ καὶ ἐρημωμένη ἐκκλησία ἁγίου Δημή-
τριος. Ὑπ' αὐτοῦ δὲ τοῦ κήπου ἀρχίζει ἡ ἐκτεταμένη
θέσις Πατρικοῦ μετ' ἀρχαίων ἐλαιοδένδρων ἐπὶ πεδι-
άδος μέχρι τῶν κατὰ σειράν οἰκιῶν τοῦ χωρίου Παπ-
πάδου καὶ ἀμαξιτῆς ὁδοῦ.

Παππάδος βορειοανατολικῶς τοῦ Μεσαγροῦ
καὶ Σκοπέλου 10 λεπτά τῆς ὥρας μακρὰν, οἰκίας ἔ-

χει 420 δλας χριστιανικάς. ἐκκλησίαν τὸν Ταξιάρχην πρὸς δυσμὰς τοῦ χωρίου εἰς θέσιν ὑψηλὴν καὶ εὐξέρον εἶναι τὸ Σχολαρχεῖον καὶ τὸ Προκαταρκτικὸν τῶν ἀρρένων καὶ εἰς ἕτερον μέρος τῶν κορασιῶν.

Πρὸς βορρᾶν τοῦ Παππάδου ὑπάρχει βουνόν τι λεγόμενον Κ α σ τ ἔ λ ι ἐνθα βλέπει τις ἀρχαῖον φρούριον καὶ λοιπὰ ἀρχαῖα καὶ περίεργα συντρίμματα.

Ἀγριάννης χωρίδιον ὀθωμανικὸν πολλὰ πλησίον τοῦ Παππάδου μὲ 16 οἰκίας.

Πλακάδος βορειοδυτικῶς τοῦ Παππάδου ἐπὶ ὄροπεδίου 5 λεπτά τῆς ὥρας μακρὰν οἰκίας ἔχει 130 δλας χριστιανικάς καὶ ἐκκλησίαν ὁ ἅγιος Βλάσιος καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Παλαιόκηπος πρὸς βορρᾶν τοῦ Πλακάδου 15 λεπτά μακρὰν μὲ οἰκίας 500 δλας χριστιανικάς· κεῖται ἐν μέσῳ πορτοκαλεῶν καὶ λεμονεῶν καὶ κήπων ὀπωροφόρων μετ' ἀφθόνων ὑδάτων· ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Ἐρμούλου καὶ σχολεῖα ἀρρένων καὶ κορασιῶν.

Δέκα λεπτά τῆς ὥρας μακρὰν τοῦ Παλαιόκηπου πρὸς μεσημβρίαν μεταξὺ δύο λόφων ἐντός μικρᾶς κοιλάδος θελικτικῆς καὶ ὠραίας θέσεως ὑπάρχει ἐκκλησιδίων ὑπὸ βράχου τῆς « Κρυφοσπηλιότῆσας Παναγίας » πρὸ τῆς θύρας δὲ ταύτης εἶναι πεῦκος δίκλωνος πελώριος καὶ ἀπότομοι βράχοι ἐνθεν καὶ ἐνθεν· μεταξὺ τούτων ῥεεῖ ποτάμιόν τι, σχηματίζον τοῦτο τὸ μέρος μαγευτικόν.

Εἰς τὸ Πέραμα τὴν 24 Ἰουνίου ὡς καὶ τὴν 14 Σεπτεμβρίου οἱ κάτοικοι ὄλων τῶν χωρίων τῆς Γέρας, τελοῦσι πάγκοινων ἐορτήν·

Οἱ κάτοικοι τῆς Γέρας εἶναι φίλεργοι, οἰκονόμοι καὶ ἔμ-

ποροὶ διὸ καὶ μεταφέρουσι τὰ προϊόντα τοῦ τόπου τῶν εἰς ἄλλα μέρη καὶ ἐμπορεύονται εἰς Κωνσταντινούπολιν Προῦσαν, Σμύρνην, Αἴγυπτον καὶ ἄλλαχοῦ.

Ὁ δὲ κόλπος τῆς Γέρας παράγει ἀφθόνους ἰχθύας διαφόρου εἶδους γλυκυτάτους, ὡς καὶ ὄστρακοδέρματα.

ΣΤ΄.

Π Λ Ω Μ Α Ρ Ι .

Τὰ χωρία τοῦ Πλωμαρίου, κείμενα εἰς τὴν νότιον πλευρὰν τῆς νήσου.

Ἀναχωρήσαντες ἐκ τοῦ Περάματος καὶ ὀδεύοντες ἐπὶ τῆς ἀμαξιτῆς ὁδοῦ, μετὰ 3 ὥρας φθάνομεν εἰς τὸν Ποταμὸν, πόλιν πρωτεύουσαν τῶν 16 χωρίων τοῦ Πλωμαρίου, περιέχοντα κατοίκους 17, 000 δλους χριστιανοῦς.

Ποταμὸς (πλωμάρι) πόλις παράλιος πρὸς μεσημβρίαν τῆς νήσου κειμένη· ἀπέχει τῆς Μυτιλήνης ὅ 1/2 ὥρας καὶ κεῖται ἐν μέσῳ βουνῶν καὶ κοιλάδος δι' ὧν ῥεεῖ ὁ χεῖμαρρος Συδοῦντας, ὅστις διαιρεῖ τὴν πόλιν εἰς δύο μέρη τὰ ὅποια συγκοινωνοῦν διὰ γεφυρῶν· τὸ 1/4 κεῖται πρὸς δυσμὰς καὶ τὰ 3/4 πρὸς ἀνατολάς· φωτίζεται δὲ ἡ ἀγορὰ ὡς καὶ αἱ πλείσται συνοικίαι διὰ φανῶν· εἶναι ἡ ἀγορὰ ἀρκετὰ ἐκτεταμένη ἔχουσα διάφορα καταστήματα ἐμπορικὰ ἐλαιῶν ὡς καὶ σίτου· οἰκίας ἔχει ὑπὲρ τὰς 1,600 δλας χριστιανικάς· εἶναι ἔδρα Ἰποδιοικητοῦ καὶ λοιπῶν ἀρχῶν.

Παντοῦ καὶ περίε τῆς πόλεως ὑπάρχουσιν ὕδατα

ὡς καὶ εἰς τὸ κέντρον τῆς ἀγορᾶς ὑπάρχει βρύσις ἐπὶ τῆς Πλατείας μετ' ἀφθόνου ὕδατος ρέοντος ἀενάως καὶ πλησίον πλάτανός τις σκιάζων αὐτήν· ἀντικρὺ ταύτης εἶναι ἡ Λέσχη καὶ Ἀναγνωστήριον Βενιαμίν. Πρὸς δυσμὰς εἰς τὸ ἄκρον ἐπὶ θέσεως ὑψηλῆς ὑπάρχουσι τὰ σχολεῖα· τὸ Ἡμιγυμνάσιον, τὸ Σχολαρχεῖον καὶ τὰ Προκαταρκτικὰ τῶν ἀρρένων· κάτωθεν δὲ πρὸς τὸν χειμαρρὸν εἶναι τὸ Παρθεναγωγεῖον καὶ τὸ Νηπιαγωγεῖον.

Ἐκκλησίας δὲ ἔχει 4. εἰς τὸ μέσον τῆς πόλεως εἶναι ὁ ἅγιος Νικόλαος, ὅπου ἐν τῷ περιβόλῳ εἶναι ἡ Μητρόπολις καὶ τὰ γραφεῖα τῆς Κοινότητος· πρὸς δυσμὰς εἶναι ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος· παραλίως εἰς τὸν λιμένα ὁ ἅγιος Παντελεήμων καὶ πρὸς ἀνατολὰς εἰς ὑψηλὴν καὶ ὠραίαν θέσιν ἡ ἁγία Παρασκευή.

Νεκροταφεῖα ἔχει 2· τὸ μὲν πλησίον τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος· τὸ δὲ πλησίον τοῦ ἁγίου Ἰωάννου.

Μεσημερινοδυτικῶς ἀνωθεν τῆς πόλεως εἰς θέσιν εὐαερόν εἶναι τὸ Πραστειγιὸν καὶ πλησίον ὠραία ἀγροκήπια μετ' ἀφθόνων ὑδάτων.

Ὁ Ποταμὸς πρὸ τῆς πυρκαϊᾶς τῆς συμβάσεως εἰς τὸ ἀρχαῖον Πλωμάρι, (νῦν δὲ Μεγαλοχώριον) τὸ 1841 ὅπερ ἀπέχει 1 1/2 ὥραν μακρὰν πρὸς βορρᾶν ἦτο ἀπλῶς λιμὴν· μετὰ ταύτην ὁμοῦς συνωκίσθη ὑπὸ τῶν κατοίκων τοῦ ρηθέντος Μεγαλοχωρίου ἢ καμένου χωριοῦ καὶ ἐξ' ἄλλων μερῶν.

Κάτω χωριὸν μακρὰν 1/4 τοῦ Ποταμοῦ πρὸς δυσμὰς, μετ' οἰκίας 70 καὶ ἐκκλησίαν ἁγίου Ἀνδρέας.

Λεύρα μακρὰν 1/4 τοῦ Κάτω χωριοῦ ἔχει 30 οἰκίας· ἐκκλησίαν τὸ Γενέθλιον Ἰωάννου Προδρόμου.

Λημνὸν ἄνω καὶ κάτω 1/2 ὥραν μακρὰν τοῦ ποταμοῦ, παραπόταμον τοῦ Συδοῦντα μετ' 40 οἰκίας· ἐκκλησίαν ὁ ἅγιος Ἀντώνιος καὶ ἅγιος Ἰωάννης.

Ἄνω χωριὸν μετ' 15 οἰκίας 3/4 μακρὰν τοῦ Ποταμοῦ καὶ ἐντὸς τοῦ Μονηδρίου ἐκκλησίαν ἁγίου Γεώργιος.

Κουτρούλια μακρὰν τοῦ ἀνωτέρου 1/4· ἔχει 10 οἰκίας καὶ ἐκκλησίαν ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου.

Πλάγιά μακρὰν τοῦ Ποταμοῦ 3/4 ἔχει οἰκίας 400· ἐκκλησίαν νεόκτιστον εἰς τὸ μέσον τοῦ χωριοῦ ἁγία Τριάς καὶ πρὸς ἀνατολὰς ἄνω ἡ Ὑπαπαντὴ τῆς Θεοτόκου καὶ πλησίον τὸ σχολεῖον τῶν ἀρρένων· καὶ εἰς τὸ μέσον τοῦ χωριοῦ τῶν κορασιῶν.

Τρίγωνας πλησίον τῆς Πλάγιάς πρὸς ἀνατολὰς· ἔχει 200 οἰκίας, ἐκκλησίαν ὁ ἅγιος Ἀντώνιος καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Μηλιακὸν μακρὰν 1/4 τῆς ὥρας τοῦ Ποταμοῦ πρὸς βορρᾶν μετ' 60 οἰκίας καὶ ἐκκλησίαν ἡ Γέννησις Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου.

Μέσονα μακρὰν τοῦ Ποταμοῦ 2 ὥρας· ἔχει 20 οἰκίας καὶ ἐκκλησίαν ἁγίου Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης.

Μεγαλοχώριον ἔχει 420 οἰκίας καὶ δύο ἐκκλησίας· ἡ Μεταμόρφωσις καὶ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος· σχολεῖον δὲ ἀρρένων καὶ θηλέων.

Οὐχὶ μακρὰν βορειοανατολικῶς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ὑπάρχει ἡ θελκτικὴ καὶ εὐαερὸς θέσις **Μέρινα** ἔνθα καὶ

ἐκκλησιδίων ἅγιος Δημήτριος ὡς καὶ γιγαντιαῖος πλάτανος πλησίον βρύσεως μετὰ ψυχροῦ καὶ διαυγοῦς ὕδατος.

Κουρονέλα μακρὰν τοῦ Ποταμοῦ 1: 1/2 ὥραν ἔχει 60 οἰκίας καὶ ἐκκλησίαν ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος.

Παλαιοχώριον πρὸς δυσμὰς τοῦ Ποταμοῦ 2 ὥρας, ἔχει 300 οἰκίας· ἐκκλησίαν ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων καὶ θηλέων.

Πλησίον τοῦ Παλαιοχωρίου παραλίως περὶ τὴν θέσιν Μελένδα ὑπάρχουσιν οἰκίαι τινὲς καὶ ἀποθήκαι· ὀλίγον τι πρὸς ἀνατολὰς εἶναι καὶ ἐκκλησιδίων Παναγίας τῆς Κρυπτῆς ἐντὸς σπηλαίου ἐπὶ ὑψηλῶν καὶ ἀποκρήμνων βράχων ἐνθα ὑπάρχει καὶ ἀγίασμα· ἐντὸς τῆς θαλάσσης ὑπακάτω τοῦ σπηλαίου ρέουσι θερμὰ ὕδατα· γίνεται δὲ πανήγυρις τὴν Δευτέραν τοῦ Θωμᾶ.

Ράχη ἢ Λωβοχώρι με 40 οἰκίας. ἔχει ἐκκλησίαν τὸν ἅγιον Γεώργιον.

Βαλαντζᾶς ὥρας 2: 1/2 μακρὰν τοῦ Ποταμοῦ με 20 οἰκίας καὶ ἐκκλησίαν ἁγίαν Παρασκευῆν.

Δρώτα πλησίον τῆς θαλάσσης 3 ὥρας μακρὰν τοῦ Ποταμοῦ· ἔχει 35 οἰκίας καὶ ἐκκλησίαν ἁγίου Νικολάου.

Ἀκράσιον ὥρας 2: 1/2 μακρὰν τοῦ Ποταμοῦ ἔχει 100 οἰκίας· ἐκκλησίαν ἢ ἁγία Παρασκευῆ καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Πορὸς μακρὰν 1/4 τοῦ Ἀκρασίου εἶναι παραπόταμος, ἔχει 125 οἰκίας· ἐκκλησίαν ἁγία Αἰκατερίνη καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Ἀμπελικὸν μακρὰν 3/4 τοῦ Ποροῦ· ἔχει 100

οἰκίας, ἐκκλησίαν ἁγίου Νικολάου καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Ἐντὸς δὲ τοῦ χωρίου Ἀμπελικὸν ὑπάρχει ἀρχαιότατος Πύργος, ἔχων θύραν ἀπὸ τὴν γῆν 3 πήχεις τὸ ὕψος.

Βοῦροκοι ἄνω καὶ κάτω παραπόταμοι ἔχουσι 90 οἰκίας· οἱ μὲν ἄνω 40 καὶ ἐκκλησίαν ἁγίαν Παρασκευῆν, οἱ δὲ κάτω 50 καὶ ἐκκλησίαν ἁγίου Βαρθολομαῖος.

Ἄπαντα τὰ ὄρη καὶ βουνὰ τῆς περιοχῆς τοῦ Πλωμαρίου ὄροπέδια, κοιλάδες καὶ πεδιάδες, γέμουσιν ἐλαιοδένδρων, διαφόρων ὀπωροφόρων δένδρων, ἀμπέλων καὶ λεύκων ἀφθόνων· ἐν τοῖς ἀγροῖς δὲ αὐτῶν ὑπάρχουσιν οἰκήματα πρὸς κατοικίαν αὐτῶν ἐν καιρῷ τῆς συγκομιδῆς τῶν ἐλαιῶν καὶ τῶν διαφόρων ὀπωρῶν.

Οἱ Πλωμαρίται εἶναι ἐλαιοκτηματῆται, τεχνῆται, ἐμποροὶ καὶ ναυτικοί· εἶναι δραστήριοι, νουνεχεῖς, διακρινόμενοι καθ' ὅλων τῶν ἔργων αὐτῶν· ὁμοίως καὶ αἱ γυναῖκες εἶναι ἐργατικαί, οἰκονόμοι, λιταί, ἐκτελοῦσαι ὅλας τὰς οἰκιακὰς ἐργασίας φιλοκάλως.

Τοῦ Ποταμοῦ ὅμως οἱ κάτοικοι ἐξέχουσι τῶν ἄλλων κατὰ τὸν κοινωνικὸν καὶ ἐπιχειρηματικὸν χαρακτῆρα εἰς τὸ ἐμπόριον ὡς καὶ εἰς τὴν ναυτιλίαν, μεταφέροντες εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς παραλίους πόλεις τῆς μικρᾶς Ἀσίας, Εὐρώπης καὶ Ἀφρικῆς τὸ προϊόν τοῦ τόπου των ἔλαιον καὶ σάπωνος κτλ. καὶ λαμβάνουν ἐκ τῶν ἐκεῖ προϊόντων ὁμοίως ἐπιδίδουν εἰς τὰς ἐπιστήμας, τέχνας καὶ τὰ γράμματα· ἐν ἐνὶ λόγῳ εἶναι λαὸς ἄξιος ἐπαίνου.

Ζ΄.

ΒΑΣΙΛΙΚΑ.

Τὰ Βασιλικά λεγόμενα χωρία κείνται εἰς τὴν δεξιάν εἰσοδὸν τοῦ κόλπου Καλλονῆς.

Ἐντεῦθεν προβαίνοντες βορειοδυτικῶς ἐν τῇ αὐτῇ χερσονήσῳ, ἣτις σχηματίζεται ἀπὸ τοὺς δύο μεγάλους κόλπους τῆς νήσου, ἀπαντῶμεν ἕτερον μικρὸν διαμέρισμα καλούμενον Βασιλικά, συγκείμενον ἐκ 5 χωρίων ἐχόντων 10, 000 κατοίκων.

Πολιχνίτος πόλις ἣτις κείται ὑπὸ τὴν ὑπώρειαν δύο βουνῶν ἐχόντων ἐπ' αὐτῶν ὄροπέδιον καὶ πρὸ αὐτῶν λόφον τινὰ Καρδῶνα λεγόμενον· ἀπέχει τῆς Μυτιλήνης 7 ὥρας καὶ ἔχει οἰκίας 1, 150 ὄλας χριστιανικάς· ἐκκλησίαν ἁγίου Γεωργίου· σχολεῖα δὲ Σχολαρχεῖον, Προκαταρκτικὸν τῶν ἀρρένων Παρθεναγωγεῖον καὶ τὰς ἀρχάς. Εἰς τὸ ἄκρον αὐτῆς ὑπάρχει γέφυρα ἐπὶ τοῦ χειμάρρου καὶ παρ' αὐτῇ ἐξωκλήσιον ἁγία Παρασκευῆ.

Γρύπα Ἄνω καὶ Κάτω πλησίον τοῦ Πολιχνίτου χωρίον ὀθωμανικὸν μὲ 60 οἰκίας· ἡ μὲν κάτω πρὸς δυσμὰς ἔχει 20, ἡ δὲ ἄνω πρὸς ἀνατολάς 40.

Ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν τοῦ Πολιχνίτου παραλίως εἶναι ὁ λιμὴν Ἐλίς ἔχων ἐκεῖ καὶ ἐκκλησίδιον τὸ Γεννέθλιον Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου.

Θερμά λουτρὰ Πολιχνίτου, τὰ ὅποια ἀπέχουν αὐτοῦ 15 λεπτὰ τῆς ὥρας, μὲ οἰκήματα κα-

τάλληλα πρὸς ἀνάπαυσιν τῶν ἐπισκεπτομένων αὐτά, εἶναι δὲ τόσον θερμά, ὥστε ἀναμιγνύουσιν μὲ ψυχρὸν ὕδωρ αὐτά.

Εἴκοσι λεπτὰ τῆς ὥρας μακρὰν τοῦ Πολιχνίτου ὑπάρχει τὸ Μονήδριον Δαμανδριον ἔχον ἓνα Ἱερομόναχον καὶ ἓνα μοναχόν· 10 λεπτὰ τῆς ὥρας τούτου ὑπάρχουσιν ἐρείπια κτιρίων· εἰκάζεται ὅτι αὐτόθι θὰ ἦτο τὸ ἀρχαῖον Μοναστήριον τοῦ Δαμαλᾶ (νῦν παλῆθὸ Μοναστήρ), ὅπου ἐκεῖ κατῴκει ὁ Ἐπίσκοπος.

Πρὸς δυσμὰς τοῦ Πολιχνίτου εἰς τὸ στόμιον τοῦ κόλπου τῆς Καλλονῆς ὑπάρχει θέσις τις Ἀμοῦδι λεγομένη, ὅπου ἀράζουν τὰ πλοιάρια.

Βρουσιὰ πρὸς δυσμὰς τοῦ Πολιχνίτου μίαν ὥραν ἀπέχουσα, ἔχει 420 οἰκίας ὄλας χριστιανικάς· ἐκκλησίαν ἢ Ζωοδόχος Πηγῆ, Πρωτοσχιταρχεῖον καὶ Προκαταρκτικὸν τῶν ἀρρένων καὶ κορασιῶν.

Εἰς τὸ ἄκρον τοῦ χωρίου ὑπάρχει χειμάρρος τις καὶ πέραν τῆς γέφυρας αὐτοῦ εἶναι ἀρχαιότατος Πύργος ἐρημωμένος, ἁγία περιεργείας καὶ πλησίον ἐρημοκλήσια ἁγίου Δημήτριος, ἁγίου Ἰωάννης καὶ ἐξωκ. ἢ Μεταμόρφωσις.

Μακρὰν τῆς Βρουσιᾶς 3/4 τῆς ὥρας παρὰ τῷ Ἀκρωτηρίῳ ἁγίου Φωκᾶ ἐνθα καὶ ἐρημοκλήσιον, φαίνονται στήλαι τινες καὶ συντρίμματα ἀρχαίου ναοῦ καὶ ἐπιγραφή ἐπὶ μαρμάρου Διονυσίῳ Βάκχῳ· 20 λεπτὰ τῆς ὥρας μακρὰν τούτου εἶναι ὁ λιμὴν Βατυρά· πρὸς ἀνατολάς δὲ αὐτοῦ ἐρείπια τινὰ παλαιὰ καὶ ἐξωκλήσιον ἁγία Αἰκατερίνη· εἰκάζεται ὅτι αὐτόθι θὰ ἦτο πόλις.

Βασιλικιώτης πρὸς ἀνατολάς τοῦ Πολιχνίτου μίαν ὥραν μακρὰν· ἔχει 260 οἰκίας, αἱ μὲν διακόσιαι δέκα εἶναι χριστιανικαί, αἱ δὲ πενήντα ὀθωμα-

νικαί· ἐκκλησίαν ἔχει τὴν κοίμησιν τῆς Θεοτόκου καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Λεσβόριον ἔχει 180 οἰκίας· αἱ μὲν 145 εἶναι χριστιανικαί, αἱ δὲ 35 ὀθωμανικαί· ἐκκλησίαν ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Μεταξὺ δὲ Λεσβορίου καὶ Βασιλικιώτου ὑπάρχουσι τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τὰ Θέρμα.

ΠΥΡΡΑ ἀρχαιοτάτη πρὶν πόλις εἰς τὸν δεξιὸν μυχὸν τοῦ κόλπου Καλλονῆς πλησίον τοῦ Βασιλικιώτου, ὅπου σώζονται ἐντὸς τῆς θαλάσσης τὸ καταποντισθὲν πλεῖστον μέρος αὐτῆς ἐκ τοῦ σεισμοῦ, συμβάντος τὸ 231 Π. Χ. καὶ μικρὰ ἐρείπια τοῦ ἐπὶ λόφου ὑπάρχοντος πρὶν φρουρίου· σήμερον εἶναι μόνον λιμὴν μετ' ἀποθηκῶν τινῶν.

Οἱ κάτοικοι τῶν πέντε τούτων χωρίων κυρίως εἶναι γεωργοί, ἀλιεῖς, κτηματῖαι, ὀλίγοι ἔμποροι καὶ τεχνῖται.

Η'.

Τὰ νοτιοδυτικῶς τοῦ κόλπου Καλλονῆς κείμενα χωρία.

Ἀπὸ τῶν χωρίων Βασιλικῶν διαπορθμεύσαντες τὸν κόλπον τῆς Καλλονῆς καὶ διαβάντες εἰς τὸ ἀντίπεραν πρὸς τὸ νοτιοδυτικὸν μέρος, ἀπαντῶμεν τὴν θέσιν Ἀποθηκαί λιμὴν πολλῶν χωρίων· ἀντικρυ τούτων ὑπάρχει καὶ νησιδίον. Δύο δὲ ὥρας μακρὰν τῆς θαλάσσης ἄνω ὑπάρχουσι τὰ τέσσαρα ἀκόλουθα χωρία μὲ 7,500 κατοίκων.

Ἄγρα χωρίον ἀπέχει τῆς πρωτεύ. Μυτιλήνης 13 ὥρας, ἔχει 330 οἰκίας· αἱ μὲν διακόσαιο πενήντα

εἶναι χριστιανικαί, αἱ δὲ ὀγδοῆντα ὀθωμανικαί· ἐκκλησίαν ὁ ἅγιος Δημήτριος καὶ σχολεῖον ἀρρένων καὶ κορασίων.

Μεσότοπος μὲ 300 οἰκίας· αἱ μὲν διακόσαιο ἐξήντα εἶναι χριστιανικαί, αἱ δὲ σαράντα ὀθωμανικαί· ἐκκλησίας ἔχει δύο· τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου καὶ ἅγιος Δημήτριος καὶ σχολεῖον ἀρρένων καὶ κορασίων.

Ἐρεσσὸς κωμόπολις ἀξιόλογος ἀπέχουσα τῆς Μυτιλήνης 14 ὥρας μὲ 670 οἰκίας, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ μὲν ἐξακόσαιο εἶται χριστιανικαί, αἱ δὲ ἐβδομηντα ὀθωμανικαί· ἐκκλησίας ἔχει τρεῖς, τὴν κοίμησιν τῆς Θεοτόκου, τὸν ἅγιον Κωνσταντῖνον καὶ τὴν ἁγίαν Εἰρήνην· ἔχει δὲ Σχολαρχεῖον, Προκαταρκτικὸν ἀρρένων καὶ Παρθεναγωγεῖον.

Ἡ Ἐρεσσὸς ἔχει ἀγορὰν εἰς τὸ κέντρον, φωτιζομένην διὰ φανῶν καὶ σκιαζομένην ὑπὸ μεγίστου πλατάνου· ἐν τῷ μέσῳ ταύτης εἶναι τὸ ὀθωμανικὸν τέμενος καὶ σχολεῖον· εἰς τὰ πλάγια τῆς ἁγίας Εἰρήνης εἶναι τὰ λαμπρὰ χριστιανικὰ σχολεῖα καὶ πλησίον τῆς ἐκκλησίας τῆς Θεοτόκου εἶναι τὸ Παρθεναγωγεῖον· εἰς αὐτὰ εὕρισκεται μέγιστος μαρμαρίνος τετράγωνος λίθος, ἀγαλμάτια καὶ ἐπιτύμβια διάφορα· ὑπάρχει δὲ ἐκεῖ λίθος μὲ ἐπιγραφὴν **Η Γ Ν Ω Μ Η Τ Ο Υ Δ Η Μ Ο Υ**· ἐπισύροντα τὸν θαυμασμὸν καὶ τὴν προσοχὴν τῶν περιηγητῶν· ὡς καὶ εἰς διάφορα μέρη πέριξ καὶ ἐντὸς τῆς πόλεως ὑπάρχουσι διάφορα ἐπιγραφαί.

Προχωροῦντες πρὸς τὸν κάμπον ἀπὸ τῆς σημερινῆς κωμοπόλεως μετὰ 1/2 ὥραν, φθάνομεν εἰς τὴν παραλίαν καὶ ἐκεῖ βλέπομεν ἐπὶ τῆς κορυφῆς βουνοῦ, τὰ ἐρείπια τοῦ φρουρίου τῆς ἀρχαίας πόλεως καὶ εἰς τὴν ὑπώρειαν αὐτοῦ πλεῖστα ἄλλα ἐρείπια· αὐτόθι ὑπάρχει καὶ ὁ ἀρχαῖος λιμὴν, ὅ-

στις προφυλάττεται ἐκ τοῦ νοτίου ἀνέμου διὰ προυχώματος καὶ νησιδίου· νῦν δὲ εἶναι κεχωσμένος δι' ἄμμου καὶ πετρῶν.

Παραλίως αὐτόθι ὀλίγον τι μακρὰν ὑπάρχει τὸ ἐξωκλήσιον ἅγιος Ἀνδρέας ἐνθα αὐτόθι σώζεται ὁ τάφος αὐτοῦ, Ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης, ὑμνογράφος καὶ συντάκτης τοῦ Μεγάλου κανόνος.

Μακρὰν τῆς Ἐρεσσοῦ 1/2 ὥραν ὑπάρχει τὸ Μονήδριον Πιθάριον ἔχει ἓνα Ἱερομόναχον καὶ ἓνα μοναχόν.

Σίγγριον μακρὰν τῆς Ἐρεσσοῦ 2 ὥρας καὶ τῆς Μυτιλήνης 16 μὲ φρουρίον ἐπὶ τοῦ Ἀκρωτηρίου· ἐξωθεν δὲ πρὸ τοῦ φρουρίου ὑπάρχουσι 150 οἰκίαι ὄλαι ὀθωμανικαὶ ἐνθα καὶ ἡ ἀγορά. Εἶναι ἐδρα Ἰποδιοικητοῦ καὶ λοιπῶν ἀρχῶν.

Τὸ Σίγγριον ἔχει λιμένα εὐρυχωρότατον προφυλατόμενον ἀπὸ τὸ νησιδίον Νησιώπη ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶνε ὁ πολύγροος καὶ κινητὸς φάνος. (Φάρος)

Πλησίον τοῦ Σιγγρίου ἐπὶ τῆς δυτικῆς παραλίας διακρίνονται τὰ εἰρεῖπια τῆς ἀρχαίας πόλεως Ἀντίσσης.

Μεταξὺ Ἐρεσσοῦ καὶ Σιγγρίου ὑπάρχουσι εἰρεῖπια ἐνθα λέγουσιν ὅτι ἦτο ἡ ἀρχαία πόλις Λέσβος καὶ τι ἐξωκλήσιον τῆς Παναγίας· πλησίον δὲ αὐτῆς εἶναι ἡ θέσις Λάψαρνα ἐνθα ὑπάρχουσι διεσπαρμένοι τινὲς οἰκίσκοι.

Τὸ κύριον πρὶόν τῶν μερῶν αὐτῶν εἶναι βαλανίδια, διάφοροι ὀπῶραι· ὡς σῦκα, σταφύλια κτλ. καὶ πάμπολλα πρόβατα. Πολλοὶ τῶν κατοίκων ξενιτεύονται εἰς διάφορα μέρη ὡς Κωνσταντινούπολιν, Σμύρνην. . . μετερχόμενοι διάφορα ἐπαγγέλματα.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΕΠΑΡΧΙΑ ΜΗΘΥΜΝΗΣ.

Α'.

ΚΑΛΛΟΝΗ.

Τὰ χωρία τῆς Καλλονῆς κείνται εἰς τὸ ἀριστερὸν μέρος τοῦ ὁμωνύμου κόλπου καὶ εἶναι 7, μὲ 5,000 κατοίκους.

Ἀχυρῶν κωμόπολις εὕρισκομένη ἐν μέσῳ πεδιάδος μακρὰν τῆς πρωτεύ. Μυτιλήνης 5 ὥρας ἔχει 540 οἰκίας ὄλας χριστιανικὰς· εἰς τὸ μέσον ῥέει χεῖμαρρός τις· ἔχει δὲ ἀγορὰν ἀξίαν λόγου φωτιζομένην διὰ φανῶν. Εἶναι ἐδρα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μηθύμνης καὶ ἄλλων ἀρχῶν· ἐκκλησίας ἔχει δύο ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος ὅπου εἶναι ἡ Μητρόπολις καὶ ἡ κατοικία τοῦ Ἀρχιερέως καὶ ἡ Ζωοδόχος Πηγή· σχολεῖα ἔχει Σχολαρχεῖον, Προκαταρκτικὸν τῶν ἀρρέων καὶ Παρθεναγωγεῖον.

Βορειοδυτικῶς πλησίον τῆς Ἀχυρῶνος εἰς τὸ χωράφιον τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου ἰδρυσε ἡ Μονὴ τοῦ Λειμῶνος αἰτήσει τῶν ἐπαρχιωτῶν λιθόκτιστον, ὡραίαν σχολὴν τὸ 1886 ὑπὸ τὸ ὄνομα Λειμωνιάς εἰς θέσιν τερπνὴν· ἔχει αὕτη οἰκήματα κατάλληλα διὰ τοὺς μαθητὰς καὶ διδασκάλους. Εἰς δὲ τὸ ἄκρον τοῦ χωραφίου τούτου ὑπάρχει παλαιὸν ἐκκλησιδίον ἅγιος Ἰσίδωρος.

Χρονολογείται ἡ μετάθεσις τῆς Μητροπόλεως Μηθύμνης ἐκ Μολύβου εἰς Ἀχυρῶνα, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου. Ἐγένετο δὲ παρανάλωμα τοῦ πυρὸς τὸ 1843 μετὰ ταῦτα δὲ ἀνεκαινίσθη.

Οὐχὶ μακρὰν τῆς Ἀχυρῶνος πρὸς βορρᾶν πλησίον εἰς τὸ Τσεφλύκιον τοῦ Δεσπότης κεῖνται τὰ ἐρείπια τοῦ φρουρίου τῆς παλαιᾶς πόλεως Ἀρίσθης εἰς θέσιν καλουμένην Παλαιόκαστρον.

Ἡμίσειαν δὲ ὥραν μακρὰν τῆς Ἀχυρῶνος ὑπάρχει ὁ λιμὴν ὄλων τῶν χωρίων τῆς Καλλονῆς, ἁγία Ἄννα ἐνθα καὶ ἐξωκλήσιον ὁμώνυμον.

Δάφεια χωρίον πλησίον τῆς Ἀχυρῶνος ἔχει 180 οἰκίας ἐξ ὧν ἑκατὸν τριάντα εἶναι χριστιανικαὶ καὶ πενήντα ὀθωμανικαὶ· ἐκκλησίαν ὁ ἅγιος Γεώργιος καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Σουμούρα ἢ Ἐσω-Μεριά· ἔχει 25 οἰκίας ὄλας ὀθωμανικᾶς.

Πλησίον τοῦ Ἐσω-Μεριά πρὸς τὸ γυναικεῖον Μοναστήριον ὑπάρχει θέσις τις Φάραγξ λεγομένη τις πρὸ χρόνων ἦτο χωρίον ἐνθα ἐγεννήθη ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος.

Τσομαῖλι ἢ ἅγιος Κοσμάς· ἔχει 30 οἰκίας ὄλας ὀθωμανικᾶς.

Ἀργεανὰ χωρίον ὑπὸ ὀθωμανῶν κατοικούμενον· ἔχει 40 οἰκίας.

Κεράμιον χωρίον χριστιανικὸν· ἔχει 120 οἰκίας, ἐκκλησίαν τὸ Γενέθλιον ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Παπιανὰ πλησίον τοῦ λιμένος· ἔχει 100 οἰκίας ὄλας χριστιανικᾶς, ἐκκλησίαν ἅγιος Νικόλαος καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Τὸ πρὸς δυσμὰς πλησιέστερον βουνὸν καλεῖται Ἴσσα, πλησίον αὐτοῦ ὑπάρχει θέσις τις Καλὴ Ἀγκάδα καλουμένη ὅπου φαίνονται ἀργαῖα ἐρείπια· ὁμοίως καὶ εἰς τινὰ λόφον Προφήτης Ἡλίας φαίνονται ἐρείπια φρουρίου.

Ἡ πεδιάς (κάμπος) τῆς Καλλονῆς εἶναι ἐκτεταμένη, λίαν πλουσία καὶ γόνιμος καὶ πάντα ὅσα παράγει εἶναι ὠραῖα καὶ φύσει γλυκύτατα, ὡς σταφύλια, σῦκα, σησάμιον, ὄσπρια, παράγει δὲ καὶ βαμβάκια.

Ὁ δὲ οἶνος τῆς Καλλονῆς εἶναι ἀξιόλογος καὶ ὁ κόλπος αὐτῆς παράγει πολλοὺς ἰχθύας πολυειδεῖς καὶ παντοῖα ὄστρακοδέσματα.

Β'.

ΔΙ ΙΕΡΑΙ ΜΟΝΑΙ ΤΟΥ ΛΕΙΜΩΝΟΣ.

Ἄνωθεν τῶν χωρίων Ἀχυρῶνος καὶ Δαφίων βορειο-οὐτικῶς ὁ 1/2 ὥρας τῆς Μυτιλήνης μακρὰν, ὑπάρχουσι τὰ ἱερά Μοναστήρια τῶν Ἄνδρῶν καὶ Γυναικῶν, τὰ ὅποια ἀπέχουν τὸ ἐν ἑκ τοῦ ἄλλου ἡμίσειαν ὥραν.

Τὸ ἀνδρῶν κεῖται πρὸς δυσμὰς τῶν Δαφίων ἐπὶ ὀροπεδίου τινὸς 1/2 ὥραν μακρὰν, καλῶς ὠκοδομημένον καὶ ἐν μέσῳ αὐτοῦ τοῦ Μοναστηρίου ἔχει ναὸν περικαλλῆ σπανίας κατασκευῆς μετ' ὠραιστάτων πολυπληθῶν εἰκόνων κτλ. πρὸς τιμὴν τῶν Ταξιάρχων· ἔχει 10 Ἱερομονάχους καὶ 40 Μοναχοὺς.

Τὸ δὲ Γυναικεῖον 1/2 ὥραν μακρὰν τοῦ ἀνωθεν βορειοανατολικῶς καὶ 15 λεπτά τῆς ὥρας μακρὰν τῶν

Δαφίων κείται εἰς τὴν μεσημβρινὴν πλευρὰν ὄρους τι-
νός· εἶναι δὲ καλῶς τετειχισμένον· Ναὸν ἔχει ἀρχαῖον
τὴν κοίμησιν τῆς Θεοτόκου· αἱ δὲ ἐν αὐτῷ Μοναχαὶ
εἰσὶ νῦν 25.

Τὸ μὲν Ἀνδρῶν καλεῖται τοῦ Λειμῶνος τὸ
δὲ Γυναικεῖον τῆς Μυρσηνιωτίσσης καὶ τὰ
δύο εἶναι «Σταυροπηγιακὰ» δηλ. ἐξαρτώμενα ἀμέ-
σως ἀπὸ τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως.

Ἀνωκοδομήθησαν δὲ ὑπὸ τοῦ ἀγίου Ἰγνατίου,
ἀνδρὸς ἐντοπίου αὐτῶν τῶν μερῶν τὸ 1526 Μ. Χ.

Ἡ Μονὴ αὕτη τοῦ Λειμῶνος κατέχει εὐρὺ χῶρον ἐν λε-
κανοπεδίῳ πανταχόθεν ὑπὸ βουνῶν, ἀποληγόντων εἰς τρεῖς
κορυφάς· διαιρεῖται δὲ αὕτη εἰς τρία συνηνωμένα μέρη, πε-
ριλαμβάνουσα πάμπολλα κελλῖα καὶ ἐν μέσῳ τοῦ κυρίως
τετραγώνου αὐτῆς ὑψοῦται ὡραία ἐκκλησία ἔχουσα ῥυθμὸν
Ἀγιορήτικον, ἧς ἡ οἰκοδομὴ ἐπὶ παλαιῶν θεμελίων ὑκοδο-
μήθη τὸ 1795 ἔτος· τὸ ἐσωτερικὸν καὶ ὁ νάρθηξ αὐτῆς πε-
ρικουμοῦνται ὑπὸ τοιχογραφιῶν ἀξιοσημειωτῶν καὶ εἰκό-
νων ὡραιωτάτων πολυπληθῶν· εἰς τὴν πρώτην εἰσοδὸν τῆς
καθ' ἑαυτοῦ μονῆς, ὑπάρχουσι κελλῖα διὰ τοὺς ἐρχομένους
προσκυνητὰς καὶ διὰ τοὺς ἀσθενοῦντας μοναχοὺς καὶ ἱερο-
μένους ἔχοντας καλὴν διατήρησιν παρὰ τῶν νοσοκόμων καὶ
ἐπίσκεψιν τακτικὴν παρὰ τοῦ ἱατροῦ τῶν Μονῶν. Ἐξωθεν
τῆς περιοχῆς ταύτης πρὸς βορρᾶν ὀλίγον τι μακρὰν ὑπάρ-
χει τὸ Νεκροταφεῖον (Κοιμητήριον) καλῶς περι-
τειχισμένον, ἔχον παρεκκλήσιον ἢ κοίμησιν τῆς Θεοτόκου.

Ἀπέθανε δὲ οὗτος ὁ ἀείμνηστος, ὁ ἐνάρετος καὶ ὁ-
σιος Ἰγνάτιος τὴν 14 Ὀκτωμβρίου τὸ 1568 καὶ
ἐτάφη ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς γυναικείας Μονῆς· ὁ τάφος
αὐτοῦ σώζεται ἔτι καὶ νῦν, ὡς καὶ ἡ Ποιμαντικὴ Ῥά-

βδος καὶ τὸ ποτήριον ὅπερ μετεχειρίζετο· ἡ δὲ ἀγία
αὐτοῦ **Κάρα** φυλάττεται μετὰ μεγίστου σεβασμοῦ
καὶ εὐλαβείας ἐν τῇ τῶν ἀνδρῶν μονῇ ὑπενθυμίζουσα
πάντοτε τὰς ἀρετὰς καὶ τὴν φιλανθρωπίαν ἀνδρὸς εὐ-
εργετικωτάτου εἰς ἅπαντας τοὺς Λεσβίους.

Ἡ Μονὴ αὕτη τοῦ Λειμῶνος ἔχει καὶ Βιβλιοθήκην
οὐχὶ εὐκαταφρόνητον. Γαίας, ἀγρούς, ἐλαιῶνας, πρό-
βατα καὶ ἀγέλας ζώων καὶ κήπους πολλοὺς καὶ καλ-
λοὺς μετ' ἀφθόνων ὑδάτων.

Μετόχια ἔχει δύο· τὸ μὲν κατὰ τὴν ἀγίαν Παρα-
σκευὴν, λεγόμενον Χωλοπαῖδι τὰ κτήματα τοῦ
ὁποίου ἀφιερῶθησαν παρὰ τινος χωλοῦ παιδὸς ἐντοπί-
ου Κλεόπα ὀνομαζομένου· τὸ δὲ εἰς τὸν κάμπον
τῆς Καλλονῆς λεγόμενον Τριάνα.

Οἱ Ἱερομόναχοι τῆς μονῆς, ἐκτελοῦν τὰ τῆς Θρη-
σκείας καθήκοντα καὶ ἐπιστατοῦσι εἰς τὰ τοῦ Μονα-
στηρίου συμφέροντα ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Καθη-
γουμένου δηλ. Ἀρχηγοῦ τῶν Μονῶν καὶ οἱ Μοναχοὶ
(Καλλόγεροι) καταγίνονται εἰς γεωργικὰς ἐργασίας.

Αἱ δὲ Μοναχαὶ (Καλλογραφαί), φιλοπόνως ἐνασχολοῦνται καὶ αὐταὶ εἰς τὰ γυναικεῖα ἐργόχειρα καὶ εἰς
τὰ τῆς Θρησκείας καθήκοντα, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς
Καθηγουμένης αὐτῶν καὶ τις ἱερεὺς Πνευματικὸς λε-
γόμενος ἐκ τοῦ ἀνδρῶν Μοναστηρίου, ὑπάγει τὰς
Κυριακὰς καὶ ἑορτὰς καὶ ἱεουργεῖ ἐν τῷ Ναῷ τῆς
Θεοτόκου.

Δὲν συγχωρεῖται κατὰ τὴν Διαθήκην τοῦ ἱδρυτοῦ τῶν
Μονῶν τούτων, νὰ εἰσέλθῃ οἰαδήποτε γυνὴ εἰς τὸ ἀνδρῶν
Μοναστήριον δι' οὐδενὸς λόγου οὔτε εἰς τὸ γυναικεῖον ἀνήρ.

Ὁ ἅγιος οὗτος Ἰγνάτιος πρὶν ἐλέγετο Ἰωάννης ἦτον ἐκ τοῦ ἐκεῖ πλησίον ἐρημομένου χωρίου Φάραξι, ἐγεννήθη δὲ τὸ 1492 Μ. Χ. ἦτον τέκνον πτωχῶν γονέων, ἀλλὰ λίαν εὐσεβῶν, οἵτινες εἶχον φροντίσει νὰ ἀναθρέψωσι τὸν παῖδα αὐτῶν « ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου » διὸ καὶ ὁ Ἀρχιερεὺς Μηθύμνης τιμῶν τὰς ἀρετὰς τοῦ Ἰγνατίου, ἀνεβίβασεν αὐτὸν εἰς τὸ ἀξίωμα τῆς Ἱερωσύνης νυμφευμένον ὄντα· ἀφοῦ μετὰ τινα ἔτη ἐτελεύτησεν ἡ σύζυγός του, ἀποδέχεται τὸν Μοναχικὸν βίον μετὰ τοῦ πατρὸς του Μανουὴλ Ἀγαλιανοῦ καὶ τοῦ μόνου υἱοῦ του Μεθοδίου καὶ ἰδρύει τὰ δύο Μοναστήρια, τὰ ὁποῖα ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν ἐπληρώθησαν μοναζόντων καὶ μοναζουσῶν. Τότε δὲ ἀποθανόντος τοῦ Ἀρχιερέως Μηθύμνης, ἐκλογή τῶν ἐπαρχιωτῶν καὶ κοινῇ ψήφῳ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἱερᾶς Συνόδου, προχειρίζεται διάδοχος του, ὁ ἤδη μεγάλην φήμην κεκτημένος καὶ ἐπὶ χριστιανικαῖς ἀρεταῖς διαλάμπων Ἰγνάτιος ὁ ὁποῖος μετ' ἄκρας δυσκολίας δεχθεὶς τὸ ὕψιστον τῆς ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα τὸ 1530 Μ. Χ. Μέχρι δὲ βαθείος γήρατος θεαρέστως ἐποίμαινε τὸ λογικὸν ποιμνιὸν του· μετὰ ταῦτα ἀποσυρθεὶς εἰς τὰς Ἱερὰς Μονὰς καὶ ἀσκητικῶς διελθὼν τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς του, ἀνεπαύθη ἐν Κυρίῳ τὸ 1568 Ὀκτωβρίου 14· καταλιπὼν Διαθήκην περὶ τῆς διοικήσεως τῶν Μονῶν αὐτοῦ.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰγνατίου καὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Μανουὴλ, διεθύνηεν ὁ υἱὸς του Μεθόδιος. Οὗτος δὲ κομίζων εἰς Κωνσταντινουπόλιν πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον τὰ ἀποστελλόμενα συνήθη δῶρα, ἐπιστρέφων εἰς τὰ ἴδια, ἐπὶ τρικυμίας ναυαγήσας (λέγουσι), ἐπνίγη ἔξω τοῦ Ἑλλησπόντου πλησίον καὶ κατέναντι τοῦ Μολύβου, Ἀκρωτηρίου Λειτοῦ (βαμβᾶ), ὅπου οἱ κάτοικοι εὐρόντες τὸ λείψανόν του, ἐντίμως ἐνεταφίασαν αὐτὸ σεβόμενοι τὸν τάφον του μέχρι σήμερον.

Ἡ Διαθήκη τοῦ πατρὸς του καὶ τοῦ πάππου του σώζονται ἐν τῇ ἱερᾷ Μονῇ τοῦ Λειμῶνος καὶ διάφορα ἄλλα ἔγγραφα ἐντὸς τοῦ Σκευοφυλακείου μετ' ἄλλων πολλῶν ἀρχαίων ἐγγράφων καὶ βιβλίων ἀφιερωμένων παρὰ πολλῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν.

Κατ' ἔτος δὲ τὴν 14 Ὀκτωβρίου γίνεται ἑορτὴ πάγκαινος ὑφ' ὅλων τῶν χωρίων τῆς Μηθύμνης δι' ἀγρυπνίας ὀλονυκτίου ὅπου ἦν ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν ἀνεπαύθη ἐν Κυρίῳ ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος.

Γ'.

Ἁγία Παρασκευὴ μίαν ὥραν μακρὰν τῆς Ἀχυρῶνος πρὸς βορρᾶν· ἔχει 750 οἰκίας ὅλας χριστιανικᾶς ἐκκλησίαν ὁ Ταξιάρχης καὶ Σχολαρχεῖον Προκαταρκτικὸν ἀρρένων καὶ Παρθενωγεῖον.

Πρὸς δυσμὰς αὐτῆς εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ παρακειμένου λόφου ὑπάρχει Σπήλαιον τεγνῆτὸν πελεκημένον ἐντὸς μαλακοῦ βράχου ἐνθα ὑπάρχει Νάϊδιον ἀξιοσέβαστον, τιμῶμενον ἐν ὀνόματι τῆς ἁγίας Παρασκευῆς· αὐτόθι εἶναι καὶ τὸ Νεκροταφεῖον.

Ἡμίσειαν δὲ ὥραν μακρὰν πρὸς δυσμὰς ὑπάρχει τόπος φαραγγώδης ἐλαιοφόρος καὶ παραπόταμος ὀνομαζόμενος Κρεμαστὴ δι' ἧς καταρρέει ὁ ἐκ τοῦ Λεπετύμνου καταρχόμενος καὶ εἰς τὸν κόλπον τῆς Καλλονῆς εἰσβάων ποταμὸς· πλησίον αὐτοῦ εἶναι καὶ τὸ ἐρημοκλήσιον ἅγιος Θεράπων· αὐτόθι ὑπάρχει γέφυρα τοξοειδῆς ἰκανῶς ὑψηλὴ χρησιμεύουσα εἰς διάβασιν τῶν ὁδοιπορούντων κατὰ τὰς πολυβρόχους τοῦ χειμῶνος ἡμέρας· εἶναι δὲ πλησίον τοῦ Μετοχίου Χωλοπαίδης.

Κολομηδάδος βορειοδυτικῶς τῆς ἁγίας Παρασκευῆς ἔχει 160 οἰκίας ὅλας χριστιανικὰς· ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Πρὸς βορρᾶν τοῦ Κολομηδάδου πρὸς τὸν δρόμον Μανδαμάδου, ἀπαντᾶται ἐρημοκλήσιον ἅγιος Παντελεήμων πλησίον αὐτοῦ παρὰ τὴν ὁδὸν φαίνονται δύο ὑψηλοὶ βράχοι, κείμενοι ὁ εἰς ἀπέναντι τοῦ ἄλλου εἰς ἰκανὴν ἀπόστασιν· λέγεται δὲ ὅτι τὸ πάλαι Μηθυμναῖός τις ἀθλητὴς ἐπήδησεν ἀπὸ τοῦ ἑνὸς βράχου εἰς τὸν ἄλλον· διὰ τοῦτο ἐπονομάζεται τὸ μέρος τοῦτο πῆδημα τοῦ Δ ρ ἄ κ ο υ .

Κλαπάδος μὲ 60 οἰκίας ὅλας ὀθωμανικὰς.

Στύψις ἔχει 400 οἰκίας ὅλας χριστιανικὰς· ἐκκλησίαν τὴν Ζωοδόχον Πηγὴν· σχολεῖα δὲ τῶν ἀρρένων Ἡμισχολαρχεῖον, Προκαταρκτικὸν καὶ θηλέων.

Ἵψηλομέτωπον ἔχει 240 οἰκίας· αἱ ἑκατὸν ἑβδομηῆντα εἶναι χριστιανικαὶ καὶ αἱ ἑβδομηῆντα ὀθωμανικαί· ἐκκλησίαν τὸν Ταξιάρχην καὶ σχολεῖον.

Ἐξω τοῦ χωρίου εἰς τινὰ θέσιν ἀναβρῦει διαυγὴς καὶ ψυχρὸν ὕδωρ χυνόμενον ἐντὸς δεξαμενῆς ἐκ στόματος πετρίνου λίθου λεγομένου Ἀσλάνης σκιαζόμενος ὑπὸ μεγάλων καὶ παλαιῶν πλατάνων· καθὼς καὶ ἡ Ποταμὶ ἄ καὶ ἄνωθεν ἡ Γ α ν ἰ ἄ ὑγιαίστερον καὶ διαυγέστερον.

Δ'.

Τὰ βορ-ἀνατ. τοῦ Λεπετύμνου ὄρους ὑπὲρ ἰα χωρία.

Γέλια χωρίον ἔχον 230 οἰκίας· αἱ μὲν ἑκατὸν ἑξήντα εἶναι χριστιανικαὶ καὶ αἱ ἑβδομηῆντα ὀθωμανικαί.

καὶ ἐκκλησίαν τὸν Ταξιάρχην καὶ σχολεῖον ἀρρένων καὶ κορασίων.

Μανδαμάδος κωμόπολις κειμένη ἐντὸς μετρίας κοιλάδος καὶ ἀπέχουσα τῆς Μυτιλήνης ὅ ὥρας ἔχει 700 οἰκίας ὅλας χριστιανικὰς· ἐκκλησίαν ὁ ἅγιος Βασίλειος καὶ 8 λεπτά τῆς ὥρας μακρὰν αὐτῆς ὁ Ταξιάρχης· σχολεῖα δὲ ἔχει· Σχολαρχεῖον, Προκαταρκτικὸν ἀρρένων καὶ Παρθεναγωγεῖον καὶ τὰς πολιτικὰς ἀρχάς.

Ὁ Ταξιάρχης εὐρίσκεται βορειοδυτικῶς τοῦ Μανδαμάδου εἰς μέρος πεδινὸν καλούμενον Λ ε σ β ἄ δ ο ς, τὸ ὁποῖον ἔχει σχῆμα Μονηδρίου μετὰ περιοχῆς καλῶς περιτετελιχισμένης καὶ περὶ αὐτῆς Κελλία· εἰς τὸ μέσον αὐτῆς τῆς εὐρυχώρου περιοχῆς ὑπάρχει ὁ ὠραιὸς καὶ περικαλῆς Ναὸς αὐτοῦ, τιμωμένος ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἀ ρ χ ι ε τ ρ α τ ῆ γ ο υ Μ ι χ α ῆ λ, (ὅστις ἀνωκοδομήθη τὸ 1882)· Ἐντὸς τοῦ ναοῦ δεξιὰ εἰς τὸ ἱερόν εἰκονοστάσιον φαίνεται ἐν Προσκυνητηρίῳ ἡ ἐξ ἑβένου εἰκὼν τοῦ Ταξιάρχου, ὄντος ἐνόπλου καὶ φέροντος στέφανον ἐπὶ κεφαλῆς κεχρυσωμένον.

Συνέρχονται δὲ πολλάκις τοῦ ἔτους πολλοὶ καὶ ἐκ τῆς Ἀνατολῆς χάριν εὐλαβείας· τελεῖται δὲ πανήγυρις πάγκοινος τὴν Κυριακὴν τοῦ Θωμᾶ καὶ τῶν Μυροφόρων.

Κάτωθεν δὲ τῆς περιοχῆς ταύτης ὑπάρχει τὸ Νεκροταφεῖον καὶ πλησίον ὁ κῆπος τοῦ Ταξιάρχου καὶ ἐγγὺς ἁγίασμα ἐκ τῆς ἀρχαίας βρύσεως· λέγουσιν ὅτι πρὸ χρόνων ἡ περιοχὴ αὕτη ἦτο Μετόχιον, τῆς ἐν Μολύβῳ (Μηθύμνης) μονῆς ἀρχαίας.

Ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν τοῦ Μανδαμάδου πρὸς μεσημβρίαν ὑπῆρχε πρὸ χρόνων χωρίον ὀθωμανικὸν λεγόμενον Μ α ν ο ὕ λ ο ς καὶ κάτωθεν εἰς ὀλίγην ἀπόστασιν ἐρημοκλήσιον ὁ ἅγιος Θωμᾶς.

Μακράν δὲ 3/4 τῆς ὥρας ἐκ τῆς κωμοπόλεως εἶναι ἡ θέσις Πλατάνη ἔχουσα διάφορα περιβόλια καὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν ἐκκλησίαν ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου ὅπου (ὡς λέγουσι) ἦτο ἐκεῖ ἡ Μητρόπολις τῆς ἀρχαίας πόλεως **Αἰγείρος**· σώζεται δὲ καὶ ναίδιον ἁγία Μαρίνη ἐνθα φαίνονται πολλὰ ἐρείπια, τάφοι πέτρινοι κτλ.

Πρὸς ἀνατολὰς μίαν ὥραν μακρὰν τοῦ Μανδαμάδου εἰς τὸ παράλιον ὑπάρχει ἀρχαῖον ναίδιον ὁ ἅγιος Στέφανος πόλις πρὶν ἐνθα σώζεται ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή ἐπὶ τινος μαρμαρίνης πλακός. **Ο ΔΑΜΟΣ Ο ΒΟΓΙΩΝ, ΑΝΤΙΝΟΔΟΡΩ, ΕΥΕΡΓΕΤΗ ΚΟΙΝΑ ΔΝΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΝ ΠΟΛΛΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΑ ΑΡΕΤΑΣ ΕΝΕΚΑ ΚΑΙ ΕΥΝΟΙΑΣ ΤΗΣ ΕΑΥΤΗΝ.**

Πρὸς βορρᾶν τοῦ Μανδαμάδου 1 1/2 ὥραν μακρὰν εἶναι ὁ Παλαιὸς λιμὴν· καὶ βορειοδυτικῶς τούτου ὁ Νέος (Γενί-λιμάν) ὁ δὲ νεώτατος λιμὴν αὐτοῦ εἶναι νῦν ὁ Ἀσπροπόταμος ἡμίσειαν ὥραν ἀπέχων τοῦ Μανδαμάδου. Μεταξὺ δὲ τούτων εἶναι ὁ Ἄνοικτος πρὶν πόλις ἀρχαία καὶ πρὸς βορρᾶν τὰ Μυριάνδρα.

Κουζμῆδος χωρίδιον ὀθωμανικὸν μὲ 20 οἰκίας βορειοανατολικῶς τοῦ Μανδαμάδου.

Κάπη ἔχει 280 οἰκίας· αἱ μὲν ἑκατὸν ὀγδοῆντα εἶναι χριστιανικαὶ καὶ αἱ ἑκατὸν ὀθωμανικαί· ἐκκλησίαν ὁ ἅγιος Γεώργιος καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Κλειῶ πλησίον τῆς Κάπης ἔχουσα 260 οἰκίας, ἑκατὸν ὀγδοῆντα εἶναι χριστιανικαὶ καὶ ὀγδοῆντα ὀθωμανικαί· ἐκκλησίαν ἡ ἁγία Τριάς καὶ σχολεῖον.

Ξ'.

Τὰ εἰς τὴν βόρειον ὑπώρειαν τοῦ Λεπετύμνου χωρία.

Συκαμνιά χωρίον μακρὰν τῆς Κλειοῦς μίαν ὥραν μὲ 270 οἰκίας· διακόσαιο δέκα εἶναι χριστιανικαὶ καὶ ἐξῆντα ὀθωμανικαί· ἐκκλησίαν τὴν Μεταμόρφωσιν καὶ σχολεῖον ἀρρένων καὶ κορασίων.

Κάτωθεν τοῦ χωρίου δεκαπέντε λεπτά τῆς ὥρας μακρὰν ὑπάρχει ὁ λιμὴν.

Χάλιξ πρὸς δυσμὰς τῆς Συκαμνιάς, μὲ 80 οἰκίας· ἐξῆντα εἶναι χριστιανικαὶ καὶ εἴκοσιν ὀθωμανικαί· ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας.

Ἄργενος πλησίον τοῦ ὀμωνύμου ἀκρωτηρίου ἔχει 140 οἰκίας· ἑκατὸν εἴκοσι χριστιανικὰς καὶ εἴκοσιν ὀθωμανικὰς. ἐκκλησίαν ὁ ἅγιος Γεώργιος καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Βαφειὸς μὲ 90 οἰκίας, ἐξηνταπέντε χριστιανικὰς καὶ εἴκοσιπέντε ὀθωμανικὰς· ἐκκλησίαν δὲ ἡ ἁγία Παρασκευή.

Μόλυθος (τὸ πάλαι Μήθυμνα) πόλις παράλιος ἀπέχουσα τῆς Μυτιλήνης 10 ὥρας, εἰς τὸ βόρειον μέρος τῆς νήσου ἐφ' ὑψηλῆς καὶ εὐαέρου θέσεως, ἀντικρυ τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Ἀνατολῆς Β α μ β ᾱ. ἔχει 1,000 οἰκίας· πεντακοσίας χριστιανικὰς καὶ πεντακοσίας ὀθωμανικὰς. Λιμένα ἔχει μικρὸν καὶ ἀγορὰν ἄνω καὶ κάτω, φωτιζομένην διὰ φανῶν· τὸ δὲ φρούριον αὐτῆς κεῖται ἐπὶ λόφου ὡς καὶ μέρος τῆς πόλεως.

Εἶναι ἔδρα Ὑποδιοικητοῦ καὶ λοιπῶν ἀρχῶν· ἐκκλησίας τὸν Ταξιάρχην, τὸν ἅγιον Παντελεήμονα καὶ

τὴν ἁγίαν Κυριακὴν· σχολεῖα δὲ Σχολαρχεῖον Προκαταρκτικὸν τῶν ἀρρένων, Παρθεναγωγεῖον καὶ δύο ὀθωμανικὰ ἀρρένων καὶ θηλέων.

Δεκαπέντε λεπτὰ τῆς ὥρας πρὸς δυσμὰς τοῦ Μολύβου ὑπάρχει ἐξωκκλήσιον τῆς Παναγίας Ἐλεομονήτριας ἔνθα καὶ ὕδωρ ὑγιέστατον.

Οὐχὶ μακρὰν τοῦ Μολύβου πρὸς τὴν βορειοανατολικὴν παραλίαν εἶναι ἡ ἐξοχὴ Νεπταλοῦ μετ' ἀμπελώνων ἔνθα ὑπάρχουσι καὶ τὰ μεταλλικὰ ἀρχαῖα Θερμὰ ὕδατα καὶ πλησίον αὐτῶν ἐκκλησιδίων τι.

ΣΤ'.

Τὰ πρὸς δυσμὰς τῆς νήσου κείμενα τελευταῖα χωρία.

Πέτρα χωρίον παράλιον μίαν ὥραν μακρὰν τοῦ Μολύβου πρὸς δυσμὰς· ἔχει 160 οἰκίας, ἑκατὸν σαράντα χριστιανικὰς καὶ εἴκοσιν ὀθωμανικὰς, ἐκκλησίαν ὁ ἅγιος Νικόλαος καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ χωρίου ἐπὶ μονολίθου ἡ κοίμησις τῆς Θεοτόκου· ἔχει Σχολαρχεῖον, Προκαταρκτικὸν ἀρρένων καὶ Παρθεναγωγεῖον.

Ὁ εἰς τὸ μέσον τοῦ χωρίου ἀνυψούμενος ὀγκωδέστατος μονόλιθος καὶ τὸ ἐρ' ἑαυτοῦ Ναίδιον τῆς Παναγίας ἔχει ὕψος 114 λιθίνων σκαλιστῶν ἀναβαθμίδων· ἐν αὐτῷ δὲ καὶ φρέαρ τι· κάτωθεν εἶναι τὰ ἐκκλησιδία ἅγιος Γεώργιος καὶ οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι, εἰς θέσιν Φόρος.

Ἀχιλλειοπηγάδα χωρίδιον ἄνωθεν τῆς Πέτρας μετ' 16 οἰκίας ὀθωμανικὰς.

Πετριτσίκι μετ' 60 οἰκίας, σαράντα χριστιανικὰς καὶ εἴκοσιν ὀθωμανικὰς· ἐκκλ. ἁγίαν Κυριακὴν.

Λαθίων μετ' 100 οἰκίας χριστιανικὰς ἐκκλησίαν τὸν Ταξιάρχην καὶ Σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Σκουτάρος μετ' 180 οἰκίας ὅλας χριστιανικὰς ἐκκλησίαν τὴν κοίμησιν τῆς Θεοτόκου καὶ σχολεῖον.

Φύλρα ἔχει 420 οἰκίας· τριακοσίας οἰκοσι χριστιανικὰς καὶ ἑκατὸν ὀθωμανικὰς· ἐκκλησίαν ὁ Ταξιάρχης καὶ σχολεῖα· Ἡμισχολαρχεῖον, Προκαταρκτικὸν ἀρρένων καὶ Παρθεναγωγεῖον.

Πρὸς δυσμὰς τοῦ Λειμῶνος Μοναστηρίου κεῖται τὸ ὄρος Πύλαιον (νῦν δὲ ἐρημοπούλαια) ὅπου κατὰ τινὰς αὐτόπτας καὶ ἴχνη ἐρειπίων, δεξαμεναὶ καὶ φρέατα σώζονται παλαιά· εἰκάζεται ὅτι ἦτο πόλις.

Ἀνεμώτρια ἔχει 220 οἰκίας· ἑκατὸν πενήντα χριστιανικὰς καὶ ἐβδομήντα ὀθωμανικὰς· ἐκκλησίαν τὴν Μεταμόρφωσιν καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Τσουκαλοχώριον ἔχει 460 οἰκίας· διακοσίας ἐξήντα χριστιανικὰς καὶ διακοσίας ὀθωμανικὰς· ἐκκλησίαν ὁ ἅγιος Γεώργιος καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων. Καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ ὑπάρχει παλαιὸν ἐκκλησιδίων τῆς Παναγίας ἀξιοσέβαστον παρὰ πάντων.

Πλησίον τοῦ χωρίου μεσημβριοανατολικῶς ὑπάρχει τὸ Νεκροταφεῖον καὶ ἐκκλησιδίων ἅγιοι Ἀπόστολοι· 3/4 δὲ τῆς ὥρας μακρὰν εἶναι ὁ λιμὴν πρὶν ἀσφαλῆς, σήμερον δὲ τὸ στόμιον αὐτοῦ εἶναι κεχωσμένον· λέγεται Κάλος λιμὴν καὶ τσαμουρ-λιμάν βορειοδυτικῶς εἶναι ὁ λιμὴν Κόκκινα· οὐχὶ μακρὰν τὸ Παλαϊόκαστρον ὅπου φαίνονται στῆλαι καὶ ἐρείπια φρουρίου ἀρχαίας πόλεως.

Τελώνια κωμόπολις· ἔχει 700 οἰκίας ὅλας χριστιανικὰς· ἐκκλησίας δύο· τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Θεολόγον καὶ τὴν ἁγίαν Παρασκευὴν· ἔχει Σχολαρχεῖον

Προκαταρκτικὸν τῶν ἀρρένων καὶ Παρθεναγωγεῖον.

Μακρὰν τῶν Τελωνίων 1 1/4 τῆς ὥρας εἶναι ὁ λιμὴν Γαθαθα, ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν τούτου ὑπάρχουσι τὰ καθαρτικὰ ὕδατα τῆς Λιότας λεγόμενα καὶ κατ' Αὐγουστον πολλοὶ ἐπισκέπτονται αὐτὰ πρὸς θεραπείαν τῶν.

Οἱ Τελωνιάται περὶ τὰς ἀρχὰς Αὐγούστου καταβαίνουν εἰς τὸν κάμπον οἰκογενειακῶς καὶ διαμένουν μέχρι τέλους Σεπτεμβρίου πρὸς σύναξιν τῶν βαλανιδίων καὶ ὀπωρῶν τῶν.

Ζ.

ΤΟ ΥΨΗΛΟΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΝ.

Ἡ Μονὴ τοῦ Ὑψηλοῦ Μοναστηρίου κεῖται ἐπὶ τῆς ὑψηλοτάτης κορυφῆς τοῦ ὄρους Ὀρδύμνου μακρὰν τῆς Μυτιλήνης 14 ὥρας, πλησίον τῶν Τελωνίων καὶ Ἐρεσσού· ἢ πρὸς τὴν Μονὴν ἀνάβασις ἀπὸ τοῦς πρόποδας ἀπαιτεῖ χρόνον δεκαπέντε λεπτὰ τῆς ὥρας.

Ὁ Ὀρδύμνος εἶναι σειρά τραχεῶν βουνῶν καὶ γυμνῶν, καταληγόντων βορείως μὲν εἰς τὸν λιμενίσκον Γαθαθα, νοτίως δὲ εἰς τὸ ἀκρωτήριον Σιγρίου καὶ νοτιανατολικῶς μέχρι τῆς Ζήθρας.

Εἰς τὸ Ὑψηλὸν τοῦτο Μοναστήριον ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, μονάζουσι 7 ἱερομόναχοι καὶ 20 μοναχοί.

Ἡ Μονὴ αὕτη ἔχει περιφέρειαν μικράν, ὀλίγα κελία ὡς καὶ βιβλιοθήκην κτλ.

Οὐχὶ μακρὰν τῆς Μονῆς εἶναι τὸ Νεκροταφεῖον καὶ ἐν αὐτῷ παρεκκλήσιον τῶν ἁγίων Πάντων ἀξιοθέατον διὰ τὴν οἰκοδομὴν καὶ τὰς ἐν αὐτῷ τοιχογραφίας.

Μετόχια ἔχει δύο· τὸ μὲν λέγεται Κέραμος· τὸ δὲ Χριστὸς πρὸς τὴν Ἐρεσσόν· κέκτηται γαίας πετρώδεις καταλλήλους διὰ βαλανοφυτίαν καὶ κτηνοτροφίαν.

Ζήθρα χωρίον μὲ 50 οἰκίας ὄλας χριστιανικῆς καὶ ἐκκλησιᾶν ὁ ἅγιος Νικόλαος.

Ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ εὐρίσκονται πλεῖσταί οἰκίαι ἐρημωμέναι, δεικνύουσαι ὅτι ἐνταῦθα ποτὲ ἦτο μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος πόλις.

Ὀλίγον τι μακρὰν τῆς Ζήθρας, ὑπάρχει ἡ ἐρημωμένη Μονὴ Κρεοκόπος ἐνθα ὑπάρχουσι νῦν δύο Μοναχοί· καὶ 1/4 μακρὰν τὸ ἐρημωμένον γυναικειὸν Μονήδιον Περβολῆ μετὰ 3ῶν Καλογραιῶν ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Ὑψηλοῦ Μοναστηρίου.

Βατούσα κομόπολις ἔχει 520 οἰκίας χριστιανικῆς, ἐκκλησίας δύο τὸν Ταξιάρχην καὶ τὴν κοίμησιν τῆς Θεοτόκου· ἔχει Σχολαρχεῖον, Προκαταρκτικὸν τῶν ἀρρένων καὶ Παρθεναγωγεῖον.

Φτερούντα ἔχει 240 οἰκίας· ἑκατὸν σαράντα χριστιανικῆς καὶ ἑκατὸν ὀθωμανικῆς· ἐκκλησιᾶν ἁγίος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Ρεῦμα μὲ 60 οἰκίας ὄλας χριστιανικῆς καὶ ἐκκλησιᾶν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ.

Χύδηρα ἔχει 150 οἰκίας, ἑκατὸν εἴκοσιν εἶναι χριστιανικαὶ καὶ τριάντα ὀθωμανικαί. ἐκκλησιᾶν τὰ Ἐπισόδια τῆς Θεοτόκου καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Τὸ 1889 ἔτος Μ. Χ. κατ' Ὀκτώβριον γινομένου σεισμοῦ εἰς ταῦτα τὰ μέρη ἐβλάβησαν τὰ χωρία Μεσότοπος, Ἄγγρα, Ἐρεσσός, Τελώνια, ὕψηλόν Μοναστήρι, Ρεῦμα, καὶ Χύδηρα ὡς καὶ ὁ φανὸς τοῦ ἐπὶ τῆς Νησιόπης Σιγρίου.

Παράκοιλα χωρίον ἔχει 220 οἰκίας· αἱ ἑκατὸν τριάντα εἶναι χριστιανικαὶ καὶ ἑννεήντα ὀθωμανικαί· ἐκκλησίαν τὸν Ταξιάρχην καὶ σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Τὸ τελευταῖον τοῦτο χωρίον κεῖται εἰς τὴν ἀριστερὰν παραλίαν τοῦ κόλπου Καλλονῆς, εἶναι λιμὴν ὅλων τῶν χωρίων αὐτῶν τῶν μερῶν.

Κ Ταῦτα εἶναι ὅλα τὰ χωρία, αἱ κωμοπόλεις καὶ αἱ πόλεις τῆς νήσου Λέσβου, εἰς τὰ ὅποια ἐπικρατεῖ ἐν γένει σχεδὸν ὁ γεωργικὸς βίος· διότι οἱ πολλοὶ τῶν κατοίκων εἶναι ἰδιοκτῆται ἀγρῶν, ἐλαιῶνων καὶ ἀμπελώνων, καλλιεργοῦντες οἱ ἴδιοι ταῦτα καὶ ἐξ αὐτῶν μόνον πορίζονται. Ἄλλοι τῶν κατοίκων εἶναι ἀκτῆμονες καὶ διὰ τῆς ἐργασίας πορίζονται τὰ πρὸς τὸ ζῆν, ἄλλοι μετέρχονται διάφορα ἐπαγγέλματα· οἱ κάτοικοι ὅμως τῶν βορείων καὶ δυτικῶν χωρίων ἕνεκα τοῦ πετρώδους ἐδάφους αὐτῶν, ἀναγκάζονται νὰ ἀποδημῶσιν εἰς ἄλλα μέρη τῆς μικρᾶς Ἀσίας (ἀνατολῆς) ὡς εἰς Ἀδραμύτιον, Δικελί, Πέργαμον, Σμύρνην, Μαγνησίαν, Ὀδεμίς, Αἰδίνιον κτλ. πρὸς ἐξασκήσιν τοῦ ἐπαγγέλματός των· καὶ ἄλλοι ἐμπορεύονται ἐντε τῆ ἰδίᾳ πατρίδι καὶ ἀλλαχοῦ ὡς εἰς Κωνσταντινούπολιν, Ῥωσσίαν, Ρουμανίαν, Αἴγυπτον κτλ.

Ἐν γένει οἱ κάτοικοι τῆς νήσου εἶναι ἐνεργητικοί, ἐπιχειρηματῆαι, οἰκονόμοι καὶ φιλόμουσοι.

Ὁμοίως καὶ αἱ γυναῖκες εἶναι ἐργατικαί, οἰκονόμοι, καρτερικαί, αὐστηραὶ κατὰ τὰ ἥθη καὶ ἐπιτιθεύονται ἀριστα εἰς ὅλας τὰς οἰκιακὰς ἐργασίας τὰς ἀποκαθιστώσας τοὺς οἴκους εὐτυχεῖς καὶ εὐδαίμονας.

Τ Ε Λ Ο Σ .

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

ΜΥΤΙΑΙΝΗΣ

Ἰωάννης Ἀποστολίδης, Βασίλειος Βουζβούνης, Ἀνδρόφιλος Κανάραχος διδάσκαλος, Εὐστράτιος Βελισάριος, Ἀριστείδης Κρυσταλίδης, Δημήτριος Λιαπόπουλος διδάσκαλος εἰς Καγιάννι, Ν. Ποδαρίδης, Σ. Χ'· Ἀργυρίου, Γεώργιος Ι. Παπαπαναγιώτου, Π. Λευκίας, Βασίλειος Κωντῆ Βέη, Γ. Χαδουμέλη, Π. Ν. Κουρκουλῆς, Χαρίλ. Χριστοδουλίδης, Ἰλίας Παρασκευαΐδης τυπογράφος, Δημήτριος Σημανδῆρης.

Σ Κ Ο Π Ε Λ Ο Υ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΥΤΙΑΙΝΗΣ

Πέτρος Π. Ζαργλῆς, διδάσκαλος, Παναγιώτης Στυλ. Βουργατσῆ, Παναγιώτης Γ. Κουλαγίνης, Παπᾶ Γεώργιος Σαράντης, ἐκ Πολυχνίτου, Μαργα Γ. Γ. Καματσου, Εὐστράτιος Στυλ. Κουλαγίνης, Χ'· Γ. Χ'· Νικόλα, Δημήτριος Ἰωάννου Ἱεροψάλτης, Παναγιώτης Ε. Γάκας διδάσκαλος, Ἰωάννης Γ. Κουντουρᾶς, Εὐστράτιος Γιαννίκου Χ'· Μαλιάκα, Δημήτριος Καραματζός Ἴατρος, Αἰκατερίνη Δ. Καραματζοῦ, Μ. Χ'· Νικολάου, Θρασύβουλος Π. Κακαδέλης, Εὐρώπη Π. Εὐστρατίου Πατέ, Γρ. Παν. Χ'· Γιαννάκη, Εὐστρ. Γ. Ἀνδριάννης, Γιαννάκης Χ'· Γιάννη, Μιχαήλ Γ. Ἀρώνης, Δημητρός Ἀτράταλλη, Κωνσταντῖνος Θωμᾶ, Γρηγόριος Σαντορινιός, Γ. Κ. Γιαννίκου, Παράσχος Ἀνδριάννης, Γιαννάκης Ραχάνη, Παναγιώτης Χ'· Κωντῆ, Γεώργιος Ἰωάν. Καμπᾶς ἐξ Ἀγιάσου, Παναγιώτης Γ. Χ'· Γιαννάκης.

ΜΗΣΤΙΓΝΩΝ

Αρχ. Άνθιμος, Έρημέριος. Ιωάννης Ίερεύς έν Μαν-
δαμάδω. Χριστόφορος Ίερεύς Θεορμής. Έλευθέριος Ν. Λα-
λαγγουρέλης. Άριστείδης Ιωάννου. Νικόλαος Μπαμουλής
Ξενοφών Γ. Βαρβερέλης. Άριστείδης Ιωαννίδης έν Μυ-
τιλήνης. Άντών. Έλευθερίου έν Παπάδου. Νικόλαος Λε-
ωνίδου. Σαραντινός Ν. Τριανταφύλλου.

ΠΗΓΗΣ

Εύστρ. Δ. Τασάς δικηγόρος. Εύστρ. Π. Χ'. Λάμπρου.

ΚΑΤΩ - ΤΡΙΤΟΥ

Θρασύβουλος Κ. Άνδρέου. Σωκράτης Εύσ. Άναγνώ-
στου. Νικόλ. Π. Χ'. Βαγιάννη. Χαράλ. Α. Παρασκευά.
Δημήτριος Μ. Σπύρου. Δημήτριος Καραβαγγέλη.

ΠΟΛΙΧΝΙΤΟΥ

Άριστείδης Χ. Σαμαρίδης. Παπά Παναγιώτης. Ιγνά-
τιος Κ. Σεβαστέλης. Μ. Σαράντου. Γεώργιος Θεμ. Ια-
τρού. Ε. Χ'. Γρηγορίου. Κωστής Σάββας. Παναγιώτης
Γ. Δαρατζίκης. Θεόδωρος Παπά Έμμανουήλ. Εύστρ. Π.
Ύατρέλης έν Πλωμαρίου. Γεώργιος Π. Παλαιολόγου. Γε-
ώργιος Παρασκευά. Εύστράτιος Κατσάνης.

ΒΑΣΙΛΕΙΚΩΝ

Χαράλαμπος Ν. Γεωργαντίδης. Γεώργιος Ε. Ζήγγας.
Γεώργιος Βασ. Ήλία.

ΚΛΕΙΟΥΣ

Δημήτριος Εύστρατίου. Εύστράτιος Χριστοφίδης. Ιω-
άννης Π. Παρασκευά. Εύστράτιος Βασ. Ναλπάνη. Ν. Α.
Κονδωνής. Θεοχάρης Άνδρέου Κωνσταντουγλουνά. Νικόλαος
Ζ. Βαλουμίδης. Μιχαήλ Γ. Βουρατζόγλους. Χρυσόστο-
μος Γ. Βουρατζόγλους. Άναστάσιος Αλεξάνδρου. Δημή-
τριος Δρακούλη. Παναγιώτης Ε. Κωνσταντόγλου διδάσκ.

ΑΓΙΑΣΟΥ

Θεόφιλος Κ. Νουλέλης. Θεμιστοκλής Π. Μαριγλής. Ι-
ωάννης. Δ. Καραφύλλης. Θεόφιλος Π. Πασάνης. Δημή-
τριος Χριστοφίδης.

ΠΑΜΦΥΛΑΩΝ

Παπά Δανιήλ Χαράλαμπου. Μιχαήλ Χ'. Γεωργίου.
Νικόλαος Άγοραστός. Παναγιώτης Δ. Αργυρίου. Πανα-
γιώτης Β. Πατσόγλου.

ΠΑΛΑΙΟΚΗΠΟΥ

Διογένης Π. Φρατζέσκου. Π. Π. Φρατζέσκου. Θεοφα-
νώ Ε. Ν. Έμμανουήλ. Μιλτ. Β. Χ'. Ράλλη. Άντώνι-
ος Σ. Ζαλούμης διδάσκαλος. Άλκιβιάδης Ι. Ιωαννίδης
διδάσκαλος. Εύστράτιος Γ. Κουκάρης. Έρμόλαος Γρηγ.
Βουζβούνης. Παναγιώτης Στεφανή. Κωνσταντίν. Π. Ιπ-
πιώτης. Νικόλαος Β. Χ'. Ράλλης. Εύστράτιος Β. Άν-
δρίτσου. Θεόφραστος Β. Χ'. Ράλλη.

ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ

Νικόλαος Μ. Νικολαίδης. Άναγνώστης Β. Χαϊραλίδης

Σίμος Ἀπέσουλους. Κ. Κοτζίνης. Π. Περσίδης. Σ. Ν. Δαμάσκος ἐκ Κύθνου. Βασίλειος Ἰορδ. Κανταρτζόγλου ἐξ Ἀδᾶ-Παζάρ. Ἀντώνιος Βαλανός. Ἀθανάσιος Στεφανίδης Ἀρτέμιος Γρηγοριάδης.

Γ Α Ν Ο Υ

Σταῦρος Ἀθ. Ν. Τετιμάνης. Θεόδωρος Π. Κολόμβου. Νικόλαος Σώμου. Νικόλαος Καρατζᾶς.

Μ Ε Σ Α Γ Ρ Ο Υ

Π. Α. Στεφανίδης διδάσκ. Π. Χ". Βασιλείου Ἀντώνιος Χ". Βασιλείου. Δ. Σαμάρης. Ἰωάννης Α. Μανιοῦ.

Π Λ Α Κ Α Δ Ο Υ

Στυλιανός Π. Ἀδαμαντῆς. Εὐστράτιος Μπέγκωντης. Π. Ζ. Ἀνδράννη.

Π Λ Η Π Α Δ Ο Υ

Εὐστράτιος Α. Βαρελτζίδου. Ἀλέξανδρος Ε. Γρηγορέλλης. Ἰωάννης Α. Σκορδάτου. Εὐστράτιος Κυριαζῆς. Ξενοφών Κυριαζῆς. Εὐστράτιος Μαύρου διδάσκ. Παναγιώτης Ε. Ἀναγνώστου. Παναγιώτης Ε. Μπηγέλης.

Μ Α Ν Δ Α Μ Α Δ Ο Υ

Εὐστράτιος Ἀναγνώστου. Νικόλαος Γροσομανίδης. Π. Δ. Κομίλης. Σταῦρος Ε. Γροσομανίδης. Στέφανος Ἀλεξίου. Π. Γ. Σαντορινός ἐκ Σκοπέλου. Μιχαήλ Εὐστρατίου διδάσκ. ἐκ Κλειούς. Εὐτυχία Ν. Αργυρίου διδ. ἐκ Μυτιλ.

🔍 Ζητοῦμεν συγγνώμην παρὰ τῶν κ. κ. Συνδρομητῶν, ὧν τὰ ὀνόματα δὲν ἐδημοσιεύθησαν ἕνεκα τῆς μὴ ἐγκαίρου ἐπιστροφῆς τῶν ἀρχαίων.

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ